

22/1993

Om mine Bedsteforældre og mine Forældre

af

C.A.Garde.

1903.

Mine kjære Børn.

Da I ikke have kjendt mine Forældre, idetmindste ikke saaledes, at I selv kunne dømme om dem, idet den ældste af Eder, Carl Frederik knapt var 7 Aar gammel, da min Fader døde, og min Moder var død længe forinden, synes jeg, at jeg skylder deres aldrig svigtende Kærlighed imod mig at gjøre Eder bekjendt med dem, saa at I kunne komme til at elske dem, og deres Minde saaledes bevares imellem Eder.

Jeg har derfor skrevet en Beretning om dem i denne Bog, og jeg har endvidere tilføjet, hvad jeg veed om mine Bedsteforældre, som jeg ikke selv har kjendt. Et nogenlunde fyldigt Billede har jeg kunnet give af min Fader, takket være hansegne Optegnelser og mit personlige Kjendskab til ham; men min Moder døde, da jeg kun var 12 Aar gammel og hendes Billede kan derfor ikke blive saa godt, som jeg kunde ønske det.

En særlig Opfordring til at læse det, jeg har skrevet, vil I maaske finde i, at det har Interesse for ethvert Menneske at lære sine Forfædre at kjende, fordi Menneskene arver saavel legemlige Kræfter og Svagheder som aandelige Evner, Anlæg og Tilbøjeligheder efter deres Forfædre. Hvis vi derfor havde et sandt og fyldigt Billede af deres Personer med saavel de gode som de slette Sider, da vilde vi maaske hos Forfædrene gjenkende ikke saa lidt af vort eget Jeg, og blive satte istand til at tage Hensyn dertil i vor Livskamp. Noget af et saadant Billede vil I formentlig finde heri.

Det har været mig en Fornøjelse at udarbejde disse Beretninger, og jeg vil nu kun haabe, at det ikke vil blive derved; men at Andre ogsaa maa faa Fornøjelse af at læse dem.

Charlottenlund Marts 1904.

Familien Garde's

Stamtavle kan fortiden føres tilbage til det syttende Aarhundrede, idet

Hans Christian Garde

i Aaret 1674 var en kort Tid Byfoged i Frederiksstad i Norge og senere den 5te November 1681 udnævntes til Raadmand i samme By. Ifølge Familietraditionen skal Slægten Garde være kommen til Norge fra Frankrig og da rimeligvis over Skotland (se herom i "Patriciske Slægter" af Sofus Elvius og Hjort Lorentzen 1891).

Ovennævnte Raadmand Garde havde en Søn

Christian Hanssøn Garde,

der var født 1681 og blev Toldembedsmand (Overvisitør) i Kjøbenhavn.

Dennes Søn var Provst i Ods Herred

Hans Jørgen Garde og

hans Søn var min Farfader, Inspektør ved de kongelige Kornmagasiner i København

Peder Schwane Garde

Vore nærmeste Forfædre paa fædrene Side var altsaa en Raadmand, en Over-visitør, en Provst og en Inspektør, hvilke maa henregnes til "godt Folk", som vi med Glæde kunne mindes.

Min Farfader hed altsaa

Peder Schwane Garde.

Min Farfader
1759 - 1806.

Han blev født d. 8. December 1759 i Vig Præstegaard og havde faaet sine Fornavne efter den Mand, der havde kaldet hans Fader til Sognepræst, nemlig Kommerceraad Peder Schwane til Anneberggaard. I Aaret 1779 blev han Student fra Roskilde lærde Skole, tog 1780 Filosoficum, fik derpaa Ansættelse i Rentekammeret (Finantsministeriet) og døde meget ung, nemlig den 7de November 1806, da han altsaa kun var 47 Aar gammel.

Efter et fra min Farmoder opbevaret Brev døde han af, hvad man dengang kaldte Forraadnelses og Mave Feber (Tyfus). Hun omtalte sin Mand som "den gode Fader med det fortræffelige Hjerte" og min Fader omtalte begge sine Forældre med den største Kjærlighed.

Portræt af Far-
fader.

Der er opbevaret et lille Portræt af Farfader, og det viser en Mand med et kløgtigt Ansigt uden Skjæg, smaa Træk, milde Øjne og Haaret efter Datidens Mode flettet i Pisk. Han er iført en pyntelig Klædedragt, Kjole, Kalvekryds og hvidt Halstørklæde, kort sagt, en smuk Mand med et fint elegant Ydre.

Hans Stilling
Forretning.

Farfader indtog ved sin Død en ansvarsfuld og vigtig Stilling, i det Sendelsen af Norges Forsyning med Korn laa i hans Haand. Norge hørte dengang til Danmark og kunde ikke brødføde sig selv, saa Regeringen maatte sørge for at Skibe med Korn sendtes dertil, og dette besørgede min Bedstefader, idet han i 1790 blev Forvalter og senere Inspektør ved det kongelige Kornørringsmagasin i København. Desuden var han seæv Skibsrheder og Købmand og havde, da han døde, mindst 3 Skibe i Søen, hvilket blandt andet fremgaaer af et Brev af 2^{den} Juni 1804 til hans fjortenaarige Søn, min Fader, der dengang var tilsøs som Kadet. I dette Brev fortæller han, at et af hans Skibe er lykkeligt ankommet til Christiania, et andet var paa Vejen til Frederikshald med en Ladning Rug og Havre, "som jeg selv haver tilladet ham med". Et tredie er gaaet med en Ladning Sukker og Stykgods til Amsterdam og han haaber, at disse Rejser skal erstatte det Tab, som de led ved

deres lange Vinterrejser. Han har god Tro til sin Forretning og skriver, at Skibene betalte sig saa godt, at han tænkte paa at forøge sin Flaade med en Galease; men det maatte han foreløbigt opgive, da den ved Auktionen gik op "til den uhyre Pris af imellem 11 og 12000 Rigsdaler" hvorfor han vilde vente med at købe, indtil Skibe faldt i Pris.

Farfaders Hjem

Farfaders Hus blev ført i større Stil; de havde selv Hest og Vogn og levede selskabeligt. Der kom endel Officerer og Kadetter i Hjemmet og to af Døttrene bleve gifte med Søofficerer. Frisøren kom hver Dag for at bringe Farfaders Haarpisk i Orden og Doktoren spurgte daglig til Herskabets Befindende, hvilket - tilføjede min Fader, som har fortalt dette, i Reglen magedes saaledes, at Doktorens Besøg faldt ved Middagstid, saa han kunde faa et Glas Vin med, hvilket den gode Mand satte Pris paa. En staaende Vittighed var det da, naar de drak et Glas sammen, at Farfader drak Doktoren til med de Ord: "Skal vi saa slaa Doktoren en paa Snuden". Det maa have været den Tids Vittighed; i min Tid sagde man, naar man drak et Glas god Vin: "Skal vi saa snyde Doktoren for et Aars Honorar", hvilket ligesom det andet viser, hvilken god Tro man havde til et Glas Vin som Lægemedel.

Syv Breve fra Farfader til min Fader 1803-1805.

Familiebreve ere ofte et ypperligt Middel til at lære Brevskriveren at kende, og det er netop Tilfældet med syv fortræffelige Breve fra Farfader til min Fader. De ere alle adresserede til "Sø-kadet H.G. ~~Gardes~~ Garde paa Orlogsskibet ---" - et er fra Aaret 1803, tre fra 1804 og tre fra 1805, forfattede i Sommertiden, medens min Fader var tilsøs med Kadetskibet, som dengang, da vi havde den store Flaade, var et Linjeskib.

Brevene ere godt sammensatte, ortografisk rigtige og skrevne med en fast, tydelig og endog meget smuk Haandskrift, hvilket viser, at Farfader var en dannet, vel oplært Mand. Og nu Indholdet - ja, det viser, at han var en kærlig Fader, der gav sin Søn ikke alene smaa Meddelelser om, hvad der var håndt, men ogsaa gode og fornuftige Raad, og nu og da en lille Tilrettevisning, hvilket maa findes at være naturligt og rigtigt, naar det erindres, at den, der skrives til, endnu kun er et Barn. Men paa den anden Side tager han dette Barn saa meget ind i sin Fortrolighed, at han, som ovenfor meddelt, fortalte om sin Forretning og de Planer han havde til dens Udvikling. At Farfader var en kærlig og forstandig Mand, skal jeg nu yderligere vise ved at gøre et lille Uddrag af, hvædder stod i Brevene.

De indledes alle enten med: "Min kære Søn" eller "min elskede Søn", og han underskriver sig: "Din ømme og hulde Fader", eller - da min Fader havde været saa uheldig at have brugt 3 Rigsdaler (6 Kroner) udover det tilstaaede, faar han til Svar et Brev med Pengene; men der følger en alvorlig Advarsel om Sparsommelighed med i Tilgift og Brevet underskrives: "Din velmenende og trofaste Fader". Altsaa han siger selv, at han var en "øom, omhyggelig, velmenende og trofast Fader", og det var han sikkert ogsaa, og naar han be-

lærer Sønnen om Sparsommelighed og dermed følgende Orden, saa er det, fordi han selv var i høj Grad nøjagtig og ordentlig, og han vilde, at Sønnen skulde ligne ham i saa Henseende, hvilket ogsaa lykkedes.

Kistemad sendes.

I Kadetskibet levede Kadetterne, især i de Tider, meget tarveligt, og det var derfor almindeligt, at de unge Mennesker medførte lidt privat Proviant, der kaldtes "Kistemad" fordi det maatte opbevares i Kadetternes Kister, hvori de havde deres Tøj. Det ses nu ogsaa af Brevene, at Faderen skriver: "Din gode Moder sender Dig en Æske med lidt Forfriskning til Kisten, paa det, Du kan samle lidt Courage til Kahyts-Examen. Der er blandt andet lidt Rødgrød og en liden Flaske Rødvin til at dyppe den i, som hun haaber vil smage dig godt i Mangel af Fløde." Det har det formentlig nok, skønt jeg synes, at Rødgrød med Rødvin ikke er den bedste Sammensætning. At hans Moder er en ordentlig og paapasselig Husmoder ses af, at der tilføjes: "Moder siger, Du maa endelig passe paa, at hun kan faa Æsken, Krukker og Flasker igen, at de kan bruges paa andre Ture."

Aftale om at mødes i Vedbæk.

Han tænker ogsaa paa Sønnens Fornøjelse og træffer Aftale med ham om at mødes i Vedbæk, hvorefter fortsættes saaledes: "-----saa vil vi alle køre dertil og møde Dig og spise sammen om Middagen i Vedbæk Kro. Men det maa ikke blive St.Hansdag, paa hvilken Dag jeg ikke skøtter om at køre paa Vejen, for den Mængde Vognes Skyld, da den ene er færdig paa saadan en Dag at køre den anden i Grøften".

Sejljollen som Budbringer

Farfader havde en Sejljolle og da den naturligvis har spillet en stor Rolle for "Kadetten" omtales den ogsaa omstændeligt, den er blevet tjæret i Bunden og tiltaklet. Farfader vil selv prøve den til Toldboden, lægge den ind ved Bommens Vagt og saa vil han formaa "vor Ven Vetske til at sejle ud til Kadetskibet den Aften Karaktererne falde, for at jeg straks kan faa at vide i hvad Klasse, Du er kommen". Man ser heraf, at Sønnens Fremtid ligger ham meget paa Sinde.

Familiebesøg

Der berettes i Brevene om forskellige Familiebesøg, der omtales saaledes: "Din Søster Vive (Vibeke) og Din Svoger (Kommandørkapitajn Conrad Nielsen) kommer jevnlig her hjem, og vi løber ligeledes af og til op til dem, saa vi fornøje os saa godt som vi kan i vor lille Familiecirkel. Tante fra Førslev er her inde i disse Dage og skal spise hos os tillige med dine Forældre." Denne Tante var en Datter af Kontreadmiral Svend Martin Ursin og gift med Farfaders Broder, der var Præst i Førslev.

+) Farmoders Moder

En lille Næse gives i et af Brevene, men den er gemytlig affattet saaledes: "I dit Brev har Du glemt at hilse Momo (Farfaders⁺ Moder, der boede hos dem); hun tog dit Brev paa Bordet og læste det, og jeg kunde se, at hun ikke var vel fornøjet dermed; glem det ikke, naar Du skriver igen;

man maa lempe sig efter gamle Folks Svagheder.

Politiske Nyheder

Der gives ogsaa smaa Meddelelser om, hvad der foregik i Verden. Man havde jo ikke dengang det ny i sin Morgenavis, saaledes som nu tildags; men fik ofte Meddelelserne længe efter, at de vare foregaaede. I Aaret 1803 fortæller Farfader, at Kongen er rejst til Holsten, og at endel Regimenter og Korps marcherer til Holsten. "Men alt dette er alene for at trække en Kordon paa Grændserne, og jeg ved temmelig vist, at der endnu intet er passeret, hvoraf man skulde frygte for Danmarks Neutralitet, saa jeg haaber, at vi skal blive rent indenfor det og beholde Fred".

I 1804 meddeles: "Med Gaars Posten har man den Efterretning, at Bonaparte er bleven Kejser over Frankrig, skal føre Titel af kejserlig Majestæt, og hans Brødre kaldes franske Prindsere."

Det er for os en noget gammel Nyhed, næsten 100 Aar gammel; men man kan nok tænke sig Verdens Forbavselse dengang, og jeg troer ogsaa, at Farfader har sat en lille Bemærkning til Nyheden; men den er desværre næsten ~~bleven~~ ^{revet} bort med Seglet, da Brevet blev aabnet, saa at jeg ikke har kunnet tyde, hvad der har staaet.

Forskellige Personer omtales i Brevene; men det udelades her, da det ikke har Interesse nu. Til nogle af Officererne og Kadetterne ombord sender Farfader Hilsener, og om Chefen, som han formodentlig ikke kender nærmere, skriver han: "Skulde Du hændelsesvis komme til at tale med Kommandøren om Efterretninger fra København, saa glem ikke at formelde ham min Respekt".

Farfadets Brig saluterer Kadetskibet.

For at vise Kadetskibet en Opmærksomhed lader han sin Brig, ført af Kaptajn Martens, salutere Orlogsmanden, da han passerer den paa Københavns Rhed, og han gaaer selv ud af Langelinje for at se sin Ordre udført. Han meddeler da dette i et Brev og tilføjer: "ligesom jeg ogsaa saae og hørte det Svar hvormed han fra Kadetskibet blev betakket".

Det har naturligvis glædet min Fader og været ret stolt for ham, at det var hans Faders Skib, der saaledes viste Orlogsmanden Opmærksomhed.

For at gengive Farfadets Skrivemaade og hans Tanker om Livet noget fyldigere, skal jeg nu afskrive et Stykke af et Brev, dateret 21de Juni 1805. Det synes at være Svar paa en Udtalelse i et Brev af min Fader, efter en Rejse med Kadetskibet til ~~Christiania~~ ^{Christiania}, paa hvilken de havde haft ondt Vejr.

Brevet lyder saaledes:

København d. 21de Juni 1805.

Min ~~sk~~ elskede Søn!

Afskrift af Brev fra Farfader d. 21/6 1805

Brevet, som Du under 8de Dennes har tilskrevet mig fra Christiania, har jeg rigtig til sin Tid modtaget og erfarede deraf, at Du ventelig har moret

Dig godt dør paa Stedet tillige med Dine Kammerater; men ellers har Turen nok ikke været saa meget behagelig paa Søen, formedelst det haarde, ubehagelige og kolde Vejr, som vi bestandig har havt i hele Forsommeren, men det er nu engang Sømandens Lod at maatte døje det mødende Uvejr saavel som de blide Dage, og det er derfor den første Pligt ikke alene for Søkrigeren, men for ethvert Menneske at samle og beholde sin Bevidsthed, Eftertanke og Mod i ublide og Modgangs Dage, ligesom heller ikke at blive overmodig eller Kaad i de blidere eller lykkeligere Omstændigheder, siden man ikke kan vide, om disse vil igen omvexle, og desuagtet saa er det altid et Bevis paa en forstandig og kultiveret Mand at kunne være Herre baade over sin Sorg og sin Glæde i Livets forskellige Omvexlinger, uden derfor at henfalde til en Slags ligegyldig Ufølsomhed, hvorved Mennesket synes ligesom at gaa i Søvn, og hvorved andre Mennesker taber deres gode Tanker om saadant et Menneskes Virksomhed og Sjælsevne, det er derfor min inderlig elskede Søn! en af de vigtigste Ting i det hele menneskelige Liv, at kunne holde Maade i al Ting, og være Herre over sig selv, og det er en af de Ting, som jeg baade mundtlig og skriftlig vil anbefale Dig at erindre ved enhver Lejlighed, og især, da Du staar paa et Trin, som maaske kan bringe Dig til at faa Officersattest i denne Sommer og maaske ikke. Du ved vel godt, at jeg ønsker det første, men jeg har fattet mig og vil med Rolighed vente Udfaldet. Efter hvad jeg idag har hørt, saa skal Kadetskibet allerede for nogle Dage siden være kommet til Sletten, og Examen ombord være begyndt. Jeg formoder altsaa, at Du har været til Examen, inden Du faar dette Brev og venter altsaa, at Du har Tid at skrive mig til, hvorledes det er gaaet dig. Vi længes alle meget efter at høre fra Dig, og Gud give, at vi maa høre, at du har staaet Dig godt.

Det var et uheldigt Tilfælde med Dit Uhr, men man maa trøste sig med, at det var gammelt; vi faaer nu se Tiden an, til Du kommer hjem, om Du ikke skulde faa Spor efter det paa Akademiet.

 Du hilses paa det kjærligste fra os alle, ingen undtagen, og vi ønske at høre, at Du befinder Dig saa vel, som vi her, jer er iøvrigt

Din

omhyggelige og hulde Fader

P.S.Garde

Der kan sikkert gøres mange Slutninger fra dette Brev, saasom at Brevet er et Barn af den rationalistiske, moraliserende Tid, og at vi nu vilde pege bestemtere paa Christus, som den store Læge imod alle Brøst; men det vil jeg ikke opholde mig ved, da det er Tiden og ikke Farfader, der her maa bære Ansvaret. Jeg vil derimod fremhæve, at det Farfader særlig vil indprente

den vordende Sømand er, at han skal beholde sin Bevidsthed, Eftertanke og Mod i de mange ublide og farlige Situationer, som han i sit Kald - maaske oftere end i de fleste andre Kald - uundgaelig vil møde, og fremdeles at indprente ham den Livsmoral "Holde Maade i alle Ting og være Herre over sig selv". Disse Anvisninger til Sønnen maa jo kaldes kjærlige og gode, og da Farfader døde Aaret efter, at dette Brev blev skrevet, kunde jeg tænke mig, at de stode for min Fader som en Slags Testamente, han skulde søge at følge. Vistnok er det, at min Faders Liv vidner ofte om, at han i Praxis har fulgt disse gode Raad.

Hermed har jeg nu meddelt det, jeg har kunnet samle om min Farfader, som det har glædet mig at beskjæftige mig med, da jeg synes, at det er en Mand, der i flere Henseender stod over det almindelige, og som har været en trofast, kjærlig Opdrager for min Fader, saa at vi have god Grund til at holde hans Minde højt i Ære og lade ham leve i taknemmelig Erindring i de Slægter, som nedstamme fra ham.

FARMODER

Det lykkelige Hjem min Faders Forældre havde blev altsaa forstyrret i Aaret 1806 ved Farfaders Død, tidligere end man efter menneskelig Beregning skulde have ventet - han var kun 47 Aar, da han døde - og nu sad min Farmoder efter 20 Aars Ægteskab som Enke, kun 42 Aar gammel med 5 Børn, hvoraf tre - nemlig to Døttre paa 18 og 7 Aar og en Søn paa 14 Aar - vare uforsørgede.

Min Fader var kun paa en Maade forsørget, thi han var i Slutningen af Aaret 1805 bleven Secondlieutenant men var dengang kun 15 Aar gammel, saa det var vel tidligt at skulle staa paa egne Ben. Han modtog Efterretningen om Faderens Død, da han var paa Togt med Fregatten "Fylla" til Vestindien ved et Brev af 15de November 1806 fra Farmoder. Hun skriver deri saaledes:

København d. 15de Nov. 1806

Kære Søn!

Det glæder mig at see af Dit Brev fra "Tanger Bay", at Du har saa behagelig en Sotur, saa meget mere, som jeg nu ej har nogen Glæde mere end den, mine Børns Glæde og gode Opførsel kan forskaffe mig.

Hos os er endel Bedrøvelse og Sorg. Den for alt sørgende gode Fader blev syg d. 18de October af Førraadnelses og Nerve-Feber, og laa til den 7de November, da Gud slog det tunge Slag og tog ham fra os.

Hvad jeg, saavel som I alle, tabte fatter ingen uden vi alene, som kjendte hans fortræffelige Hjerte. Hvad Du maa føle i dette Øjeblik, begriber jeg tilfulde, men fat Dig, min kære Søn! Jeg har maattet udholde det og lever endnu, som jeg aldrig havde troet, naar jeg tænkte mig i den Forfatning, men jeg beder Gud om Styrke og give mig Kræfter til at gennemgaa Skjæbnens nu engang uforanderlige ~~Vilje~~ Vilje. Det maa og være Din Tilflugt, og tillige er det en Trøst, at alle gode Mennesker, som kendte ham,

den Gode, tage alle en varm Del i vort lidte Tab.

At du lever saa sparsomt og fornuftig som muligt, det vil Din Fornuft til-
sige Dig at være nødvendigt, saa meget mere nu end ellers, da Du maa staa
paa Dine egne Ben, som man siger. Det bliver tillige en Nødvendighed, ifald
Du ej har gjort Brug af det Revers, Din gode Fader gav dig med, at Du da ej
bruger det. Du kjender mit ømme Hjerter for Eder alle, og du veed, at hvad
jeg efter min ringe Evne kan gøre for Dig saavel som for Eder alle, det gør
jeg gjerne.

+) Kommandør
Conrad Nielsen

Du kan ej Tro, hvilken sønlig Godhed og Omhu baade Din værende +) og Din
tilkommende ++) Svoger letter mit bekymrede Hjerter med.

++) Kapitajn
Peder Nielsen

Nu maa jeg slutte med mange Hilsener fra alle Dine bedrøvede Sødskende,
min Moder, Nielsenerne, kort alle, alle og utallige fra din altid ømme og
for nærværende Tid inderlig bedrøvede Moder

A.P.Garde

Der lader sig adskilligt slutte af dette Brev, og jeg vil da først fremhæ-
ve, at Farmoder skriver, at hun ~~beder~~ beder Gud om Styrke, og hun henviser
ogsaa Sønnen til at søge Trøsten hos Gud. Det synes mig glædeligt at se det-
te Udslag fra Bedstemoders indre Liv; thi det oplyser jo om, at hun opdrog
sine Børn til Guds frygt, en Opdragelse, der bar saa herlige Frugter i min
Faders Liv - Dernæst oplyser Brevet om, at hun allerede 8 Dage efter hen-
des Mands Død er saa klar over, at hun i Fremtiden vil komme til at sidde
smaat i det, at hun bringer det over sit Hjerter at lade Sønnen vide, at
han ikke maa benytte det Revers, hans Fader havde givet ham. Det har jo
sikkert knebet for hende at stille denne Fordring, da min Fader med sin
lille Lieutenantsgage formodentlig har haft meget ondt ved at slaa sig igjen-
nem. Men, at det har været nødvendigt for hende at stille sig saaledes ses
af hendes senere Liv, hvori jeg kan paapege, at hun var nødt til at leve
sparsommeligt. Hun flyttede saaledes i Aaret 1814 med sin næstældste Datter
Anine - der i 1811 havde mistet sin Mand Kapitajn Peder Nielsen - til Tøn-
ningen og tog i Huset hos min Fader, der dengang var nygift. Hendes sidste
Leveaar - fra 1817-1819 - tilbragte hun i Farum i et lille Hus, der laa i
Farumgaard's Enghave, og det er fra den Tid at vor Slægt knyttedes til Farum.

Hvorledes det er gaaet til, at den før Farfaders Død velstaaende Familie
nu blev saa oekonomisk uheldigt stillet, kan jeg ikke oplyse. Men Hovedgrun-
den har vel været den, at Farfader døde, medens han endnu var en ung Mand,
der ikke havde faaet Tid til at samle Formue, og Pensionen, som Farmoder
fik, har efter Mandens korte Tjenestetid kun kunnet være lille. Min Fader
talte desuden om, at det gik galt med Skibsfarten, saa at den Indtægtskilde
tildels stoppedes.

Morfaders Slægt.

De første Efterretninger om min Moders Slægt stammer, ligesom min Faders, fra Norge, hvor

1. Frederik Marstrand var Proprietær i Tronhjem Stift.
2. Hans Søn Jørgen Matstrand var Sognepræst til Grøthen og Provst i Herredet.
3. Hans Søn Frederik Marstrand var Sognepræst (f. 4/10 1638 † 4/10 1701) til Thingvold ved Christianssund. Han var gift med Hedevig Mechlénburg, og efterhaanden optages dette Navn som Familienavn.
4. Hans Søn Jørgen Frederiksen Marstrand, var Kjøbmand i Christiansund og gift med Else Margrethe Mechlenburg, f. 24/8 1688 d. 1719, gift 24/2 1704 m. sin Fars Fætter, ovenn. Datter af Kjøbmand sammesteds (f. 1627).

Saaledes som ovenfor angivet ser en Stamtavle ud, som er modtaget fra min Moders Slægt; men der mangler Aarstal og Afstamningen er ikke kritisk gennemgaaet af Sagkyndige; jeg kan derfor ikke udtale mig om dens Paalidelighed; men fra sidstnævnte Led, Kjøbmand Jørgen Frederiksen Marstrand faaer Stamtavlen et mere fyldigt Udseende med Aarstal og her opføres da hans Søn (min Oldefader) saaledes

5. Frederik Mechlenburg (Marstrand) Sognepræst paa Øen Amrum født i Christiansund Stift September 1710. Død paa Amrum d. 20de Marts 1778. Gift med sin Formands Enke, som var en Datter af Provst Christian Otto Riese. Hun var født 10/7 1709 † 21/4 1798. Deres Søn var min Morfader, der hed
6. Christian Riese Mechlenburg f. d. 3/9 1748 † 3/9 1833 Sognepræst paa Amrum. Gift d. 26/5 1789 med Naomi Dorothea f. --- † --- 1833, Datter af Raadmand Lorentz Petersen fra Kleyseerkoeg.

Jeg har her meddelt de Oplysninger, jeg har om min Moders Slægt saa fyldigt, fordi jeg ikke som ved min Faders Slægt kan henvise til en trykt Kilde; men hvis yderligere Oplysninger ønskes maa jeg henvise til den omtalte Stamtavle, der i Afskrift er i min Besiddelse.

Morfader.

Min Morfaders Minde lever endnu ret tydeligt i Familien, da mine ældste Søskende have kjendt ham og omtalte ham med stor Kærlighed. Mine Søskende Anine, Peter og Emilie boede som Børn hos ham i længere Tid paa Amrum, medens min Fader var til Orlogs i Vestindien. Morfader var efter deres Beskrivelse en from, mild Mand med endel Humor; han beskæftigede sig meget med sine Datterbørn, hvis Kjærlighed han fangede ved barnlig Spøg og Elskværdighed. Om Morgenen tog han mine Søskende ved Haanden og førte dem til Skolen paa Amrum, hvor de vare med til Undervisningen i Dansk, som Morfader selv gav

10/7 1739 Præst
paa Amrum og tog
Moderens Navn.

Mine Søskendes
Erindring om
Morfader.

Børnene, skønt Befolkningens Talesprog var Tysk. - De mindedes ogsaa, at da Napoleon var bleven ført som Fange til St. Helena, tog han Børnene ind i sit Værelse for at fortælle dem om den Begivenhed, at den store Kejser ~~var~~ var en Fange, hvilket i Danmark dengang betragtedes som en Ulykke.

Præstegaarden

Om Morfaders Hjem kan jeg desværre ikke give detaillerede Oplysninger, da jeg aldrig selv har været der, og de af mine Sødskende, der kendte det, nu er døde. Men jeg kan vel gaa ud fra, at han boede og levede som de mere velstaaende af Øens Befolkning. Amrum ligger jo ud for Slesvigs Vestkyst, sønden for Sylt og Föhr, og var dengang en fattig lille Ø, hvis Befolkning var Søfolk, der gik paa lange Rejser, medens Kvinderne passede Hjemmene og drevede den magre Jord. Morfaders Hjem har sikkert været tarveligt efter vore forventede Begreber. At Musene bogstaveligt spillede paa Bordet, veed jeg af min Faders Fortælling~~er~~, hvorefter Musene gave Møde paa Morfaders Bord i hans Værelse naar han spiste sin Aftensmad, thi det morede ham da at give dem lidt med af Maden. Man var aabenbart ikke saa forskrækket for en Mus som nutildags, og de hørte med til Husdyrene, som Hunde, Katte, Høns og Ænder. Nu vilde man finde, at det var en daarlig Bolig, hvor man daglig skulde leve i Museselskab, men det har man ikke fundet dengang; thi i Amrum Præstegaard levede ikke alene min Morfader lykkeligt som Præst; men hans Fader var Præst der før ham, og hans Søn fulgte ham i Embedet, saa Sognepræsteembedet var igjennem 3 Generationer fra 1739 besat med en Mechl~~ing~~burg ----- (overstreget) ----- og at tre Generationer leve og dø som Præster i samme Kald, tyder ikke alene paa, at de har følt sig tilfredse der, men ogsaa paa, at Befolkningen har været tilfreds med dem.-

Der er heldigvis opbevaret nogle af Morfaders Breve; han skriver Tysk til min Moder, Dansk til min Fader og er ikke "Dus" med sin Svigersøn, hvilket forundrer mig, da de stode i hjerteligt Forhold til hinanden. Brevene er vanskelige at læse, da det er smaa Bogstaver, men Indholdet er kjærligt og fuldt af Tro. Jeg skal anføre nogle Uddrag af dem:

Af Morfaders Breve.

I 1829 skriver han d. 2^{den} April saaledes til min Fader:
 "I Henseende til Finantserne henviste De til Forsynet, og det er ogsaa den retteste Vej. Jeg har sandelig fra min Ungdom af oplevet utallige Erfaringer af ~~at~~ at barnlig Tillid lønner sig godt, ja til Forundring her og udenlands".
 Han fortæller derpaa om, hvorledes det er gaaet ham selv, at der uventet kom en Regning til ham paa 100 Rdl. Courant for Sønnen, Christian Riese Mechl~~ing~~burgs Undervisning hos Apoteker Strübe i Glückstadt og hvis de ikke straks betaltes, maatte Sønnen, der nu var færdig med sin Læretid som Apotheker, opgive en god Plads paa Apotheket i Frederiksstad. Men - skriver han - ~~Udvejen~~
 "Jeg saae ingen Udvej til at betale før efter Paaske, hvilket vilde være for silde. Jeg vred mine Hænder. Jeg bad Gud med Tillid om Udvej".

Han fortæller derpaa, at han fik Pengene hos En, der kjendte og elskede Sønnen, og de bleve sendte med Pakkeposten til Glückstadt. Derpaa tilføjer han: "Hjælper Herren ikke i Forlegenhed? Mit Hjerte er derover fyldt med

Tak og Glæde".

Da min Fader efter et 4 aarigt Ophold i Tønningen var flyttet til København, skrev Morfader i 1829 til ham saaledes:

"De staar i Tønningen i et ærefuldt Minde. Deres Efterfølger har ej kunnet veje op imod Dem."

Og i 1832 skrev han saaledes:

"Min agtelsesværdigste kære Svigersøn!

I Deres Skrivelse af 23de Juli læser jeg med Beundring Tidens nyttige Anvendelse i saa mange Henseender, saa det vilde være vanskeligt at finde Deres Lige. Til uungaaelige Gæstebord, Baller, Komedier og Spilleborde bliver der ingen Tid tilovers. For at slaa Dem vel igennem spilder De ingen Tid.

Lykkelig den Kone, Forsynet har beskæret saadan b^fav Ægtefælle, og Børneflokket en Trofast Fader!

Gid alle Fædre i Kristenheden var Deres lige!

Tak for Deres Offer til Mutters og min Geburtsdag. Jeg veed, det er sket hjerteligt. Mutter holder sig vel. Fraregnet Hoste og Øjensvaghed er jeg selv taalelig vel. Min Gang er ej mere saa let; men det er ikke til at undre sig over, da jeg nu er $\frac{1}{4}$ over 84.

Min Søn (Lorentz, der fulgte Faderen i Præsteembedet) har Yndest og er lykkelig gift".

Ovenstaaende Brev, der blandt andet viser Morfaders næsten ubegrænsede Tilfredshed med sin Svigersøn, var foranlediget ved, at min Fader havde sendt ham de første Hefter af sit betydelige Arbejde: "Efterretninger om den Danske og Norske Sømagt" der udkom i Aaret 1832 og Morfaders Beundring over Svigersønnens "nyttige Anvendelse af Tiden" sigter til det uhyre og meget besværlige Arbejde min Fader havde med Forarbejderne til dette Værk.

Efter Modtagelsen af 2^{det} Hæfte af dette Værk fortæller Morfader en lille Historie om, hvorledes Læsningen af det virkede paa en gammel Sømand, der havde faret Verden over, havde nu giftet sig og boede paa Amrum, og Morfader skriver om ham: "Han forstaar Tysk nogenlunde; men søger dog ikke den nærliggende Kirke".

I Hæftet læste den gamle Sømand om "Bøder for Gudstjenestens Forsømmelse ombord" og de ikke blide Bestemmelser i Krigsartiklerne for saadanne Forsømmelser maa have virekt fortræffeligt; thi Morfader skriver:

"Stop! Sømanden stod op efter Læsningen, klædte sig paa og gik til Kirke, ogsaa siden flittig. - Jeg troer, at det vil fornøje Dem at erfare, at saa langt fraværende har Deres Skrift endog virket noget moralsk godt".

Uddrag af
Krigsartikler-
ne af 1625.

Det var jo et ret uventet Resultat af Læsningen af de for over 100 Aar siden ud af kraftsatte Krigsartikler, og da disse gamle Bestemmelser saaledes har kunnet virke, skal jeg dog her meddele lidt om, hvad der staaer i det omtalte Afsnit.

"Bøder for Gudstjenestens Forsømmelse ombord.

- 1) Den som forsømmer Søndags eller Onsdags Prædiken eller Bønnen, naar han er frisk, skal straffes første Gang ved at miste et Maaltid, anden Gang desuden "til Masten" og tredje Gang "til Masten" og i Jern paa Vand og Brød---
- 2) De høje Officerer skulle for hver Gang de forsømme at høre Guds Ords Op-læsning eller Bønnen, saavel som naar de sværge eller bande, give en "Ort", halv eller hel Rigsdaler i Bøssen eller mere, eftersom de have forsyndet sig og beklæde høje Embeder."

Morfaders Anekdoter.

Min Søskende har fortalt, at Morfader havde Lune og megen Sands for det Komiske, hvilket ogsaa bekræftes af hans Breve til min Moder. I et af disse fortæller han saaledes en Anekdote, som i Oversættelse fra Tysk lyder saaledes:

"Den for sin smukke Deklamation bekendte Dr. Barth traadte op som Prædikant i Forstadens Kirke. Han forsmaaede den Forsigtighed at lægge Koncepten til sin Prædiken i sin Bibel. Et truende Tordenvejr stod i Horizonten og det brød løs, da han havde holdt omtrent Halvdelen af sin Prædiken. Ved Braget af et frygteligt Tordenskrald tabte han Hukommelsen, men ikke Aandsnærværelsen; thi med ⁱⁿ Sædighed og Værdighed sagde han følgende: Naar Gud taler, maa Mennesker tie! og saa forlod han Prædikestolen."

En anden Gang har han atter læst en Anekdote, som han finder saa god, at han i et Brev meddeler den til Datteren saaledes:

"Degne Embedet paa Drejø maa have været meget slet aflagt; thi Gravskriften paa hans Grav viser, at han var nødsaget til at bestride flere Embeder for at kunne leve; Gravskriften lyder nemlig saaledes: Paa en Gang blev begravet Drejø Degn, Skræder og Smed i een Kiste. Fire stærke Karle bare ham til Graven. Kun een Enke saaes samme Dag at græde. Smeden havde Sønner to, Datter een; Skræderen og Degnen havde ligesaa mange, og dog ved denne Jordefærd blev kun tre Faderløse."

Han gengiver i et Brev et Vers af Pastor Valentiner saaledes:

"Der alte Vers auf das Jahr 1682 galt hier gerade nach 100 Jahre nachher:

Lest in der Bibel, dann achtet Euch klein,
macht Euch nicht gemein haltet Euch rein,
Martins Fleiss, Mariens Gluth
Schön wie Rachel, klug wie Ruth
Sey Frauenzimmer Heyrath's Guth."

I 1828 afskrev han et længere Vers og adresserer det til Frau Rebekka (oder Doris Garde) mit den Kindern am May Tage. Samme Aar sender han en hvid Haarlok med følgende Følgeskrift:

"Fromme Wunsch im 80^{en} Jahre meines Greisen Alters:

O! Sey mir nah, wenn einst die silber Lochen
Des Greises Stirn umwehn,
Im Augenblick, wo alle Pulse stocken,
Lass mich ~~Dien~~ Anlitz sehen!"

Chr. Riese Mechlenburg
Pastor emeritus

Amrum d. 30te Maj 1828.

Morfaders Teste-
mente.

Den 6te August 1833, 29 Dage før sin Død, nedskrev han sin sidste Vilje af følgende Indhold:

- 1) Sognepræsten paa Føhr skulde anmodes om at holde Ligtalen over ham med Text: 1. Thessalon. 5te Kapitel 9, 10 og 11te Vers "Gott hat uns nicht gesetzt zum Zorn"
- 2) Han skulde begraves ved sin salig Kones Side i Hjørnet af Kirkegaarden. Hvis de hver fik sin Ligst^en, skulde den vedligeholdes af Renterne af en Kapital 30-60 Mark, der skulde anbringes i frugtbar Jord.
- 3) Til Kirken skulde gives en Gave af et Brystbillede af den tornekrone Christus til Ophængning paa den sydlige Væg.
- 4) Hvis hans eget Portræt blev anbragt i Koret skulde der under dette sættes hans Navn, Ambs Jahre (Embedsaar), Alder, Ligprædikentext og hans Tiltale til efterlevende kristelige Vandrere (Wandersleute) saaledes:
"Wandelt rechtschaften in Glauben
Dann komt Ihr jenseits zum Schauen".
- 5) Der skulde indkjøbes Land for 60 Rigsdaler slesvig holstensk Kurant, og Halvdelen af de aarlige Indkomster deraf skulde anvendes til Skolekassen, og den anden Halvdel skulde tilfalde Kirkebøssen.

Saaledes lød altsaa Morfaders sidste Vilje, og da han deri disponerer over Penge, kan man slutte, at lidt har der dog været ~~xxxxxx~~ efter ham; store Sager har det næppe været, men han efterlod sig det, som var bedre, nemlig et velsignet Minde om en from, kærlig Mand.

Han døde 3^{die} September 1833, og da han i Testamentet tager Bestemmelse for, hvad der skal sættes under hans Portræt i Kirken, maa dette rimeligvis være malet forinden hans Død.

Morfaders Portræt opbevares nu hos Sønnen Pastor Richard Mechlenburg, fortiden Sognepræst i Helminghausen bey Massburg in Westphalen.

Mormoder

Det er kun meget sparsomme Oplysninger, jeg har om Mormoder. Kun veed jeg, at hun hed Naomi Dorothea, var en Datter af Raadmand Lorenz Petersen fra Kleyseerkoeg, og at hun blev viet til Morfader den 26de Maj 1789. Der findes vel et Brev fra hende til min Moder; men jeg har ikke ved dette Brev kunnet danne mig noget Billede af hende, da det kun indeholder almindelige Bemærkninger, saasom en Beklagelse over, at Søster Emilie ikke kom til hende i Be-

søg paa Amrum, hvilket hun havde glædet sig til. Mine ældre Sø^dskende mente, at Mormoder forkælede Emilie mere end heldigt var; men jeg veed, at Søster Emilie som ældre ikke havde taget paaviselig Skade deraf; thi hun var den sødeste Søster, det mest kærlige og opofrende Menneske, da jeg kendte hende. Jeg har det Indtryk, at mine Sødsken^de ikke holdt saa meget af Mormoder som af Morfader; han havde ligesom taget Luven fra hende. Men Morfader kalder hende i sit Testamente sin "salige Kone", og det ville vi da ogsaa haabe, at hun er bleven. Hun maa være død 1833 eller før.

Min Fader.

Hvor den Overskrift "Min Fader" dog berører de inderste Streng^e i mit Bryst og bringer mig til at ønske, at det maa lykkes mig at skildre min udmærkede Fader saa kærligt og talende, som han i Sandhed fortjener det; thi han var en Hædersmand, hvis Eftermæle bør staa tydeligt og lysende iblandt os, som en Leder til det Gode og et Exempel til Efterfølgelse.

I det foregaaende har jeg ved Omtalen af hans Forældre nu og da berørt min Faders Barndom, og jeg har fortalt lidt om, hvorledes han blev opdraget af kærlige og dygtige Forældre i et kristeligt og godt Hjem. Jeg skal nu om hans første Ungdom kun tilføje, at han, der var født d. 9de Juni 1790 allerede naaede at blive udnævnt til Secondlieutenant i Marinen d. 27. December 1805, hvilket tyder paa, at han har været en flink og flittig Dreng, og jeg skal her fortælle en lille fornøjelig Begivenhed, der forefaldt, da han som Officer blev forestillet for Kongen, Christian d. 7de, som regerede dengang, idetmindste af Navn.

I Audients hos Kong Christian VII.

De Kammerater af min Fader, der blev forestillet for Kongen samtidig med ham, vare alle meget ældre end min Fader - en af dem endog 27 Aar - og det var store Karle, medens han var lille og ikke udvokset. Min Fader fortalte da, at Kongen spurgte ham om hans Alder, og da han hørte, at han kun var ~~158~~ 15¹/₂ Aar gammel, trak Kongen, - som havde sin egen Maade at vise sin Venlighed paa - ham i Øret og sagde: "Det var ret, bliv ved med at være flink!" Min Fader tilføjede, da han fortalte denne Historie, at han ligesom kunde føle Kongens Træk i sit Øre mange Aar efter, saa dybt Indtryk havde dette gjort paa ham.

Jeg maa imidlertid tilføje, at jeg ikke er ganske sikker paa, at det var Christian d. 7de, der var saa vittig at trække Fader i Øret, om det ikke var Frederik d. 6te, som allerede 1784 havde overtaget Statens Styrelse, men Historien er, fraset denne lille Usikkerhed med Hensyn til Kongens Navn, ellers sikker nok.

Ombord i Fre- gatten Fylla 1806.

Den unge Secondlieutenant fik allerede det følgende Aar Udkommando til et længere Sætocht, idet han d. 19de August 1806 forlod København ombord i Fregatten "Fylla", hvis Chef var Kapit^linlieutenant D.E. Bille.

De sejlede først til Marokke for at bringe Kejseren af Marokke den traktatmæssige aarlige Foræring, hvilket var nødvendigt for at ~~bringe~~ den høje Kejsers Undersaatter ikke skulde overfalde og plyndre danske Handelsskibe, en Brandskatning som mærkeligt nok selv de store Sømagter dengang maatte finde sig i.

Det faldt senere i min Faders Lod i Aaret 1844, som dansk Eskadrechef sammen med andre europæiske Flaaders Chefer, at deltage i Demonstrationer overfor Marokko for at bringe denne Søøverstat til at give Afkald paa Præsenterne, og uden saadanne forhindre sine Undersaatter i at drive Søoveri.

Saa ung min Fader var, fik han dog allerede paa dette hans første Togt Livets Alvor at føle i en ualmindelig høj Grad.

Efterretning om Farfaders Død.

Allerede under Opholdet ved Marokko fik han den sørgelige Efterretning om sin Faders uventede Død, hvorom jeg har fortalt i det foregaaende, og ved denne Lejlighed meddeles ham ogsaa, at han, den 16aarige unge Mand, nu maatte staa paa egne Ben og ikke kunde vente noget Tilskud fra Hjemmet, hvilket med hans lille Lønning og forholdsvis forvante Opdragelse næppe er faldet ham let. - Fra Marokko sejlede Fregatten til Vestindien for at tage Station ved vore Øer, og jeg tænker mig, at hans Ungdom i Forbindelse med Sydens dejlige Sol og Atlanterhavets friske, berusende Luft har bemægtiget sig ham, saa at han fra Vestindien har kunnet melde Hjemmet, at han havde haft en behagelig og prægtig Sotur.

I Vestindien 1806. Vestindien var dengang berygtet for sit usunde Klima, fordi Orlogsmændene i Almindelighed havde haft megen Sygdom under Opholdet ved Øerne. Hvor meget af dette slette Renommé, der skal lægges paa Øerne og hvor meget paa Skibsbesætningerne og Skibene, kan jeg ikke bestemt afgøre, men at Besætningerne "sloge til Søren", hvilket man især ikke maa i et varmt Klima, og at Skibene var usunde Boliger, det er sikkert nok. Alene det Vand, de drak i Orlogsmændene var nok til at gøre Besætningen til Dødens Kandidater; thi man havde ikke dengang som nu Vandcister~~er~~ af Jern, men opbevarede Vandet i Trætønder, hvor det raadnede og afgav en ikke svigtende Kilde til Elendighed.

Den Fregat min Fader var ombord paa var bygget i Aaret 1802 og førte 20 Stykker 30-pundige Kanonader med en Besætning af ca. 150 Mand. Det var ikke noget stort Skib, kun 112 Fod langt; men da det var et nyt Skib med et lukket Batteri hvilket er et stort Gode i et varmt Klima, maa det henregnes til Datidens sunde Skibe. Trods disse tilsyneladende gode Forhold holdt den gule Feber dog sit Indtog i Skibet, og jeg ser af min Faders Bog "Efterretninger om den danske og norske Sømagt" at Chefen Kapitajnlieutenant Bille døde d.24de Februar 1807 og at Premierlieutenant de Witt fulgte ham i Kommandoen.

Talrige Dødsfald i Fylla 1807.

Da han den 6de April ogsaa afgik ved Døden, blev Secondlieutenant H. de Gyl-
denpalm Chef, og efteråt han d. 16de Maj var død, overtog Secøndlieutenant C.
J.F. Hedemann Kommandoen, og førte Fregatten, som ved Sygdom mistede $\frac{1}{4}$ af sin
Besætning, lykkeligt til København, hvor den ankom d. 19de Juli 1807.

Saaledes har altsaa min Fader omtalt dette Togt i sin trykte Bog, og det
staaer i al sin Fyndige Korthed som Gravskrift over megen Sorg. Jeg erindrer
ikke at have hørt min Fader omtale dette Togt; men jeg veed, at han hadede
Vestindien, hvilket ikke er til at undre sig over efter det, han denne Gang
og senere i 1819 i Briggen "St.Croix" oplevede der. - Man tænke sig, at først
dør Chefen, hvilket naturligvis er en alle Skibsforhold rystende Begivenhed,
knap 2 Maaneder efter dør hans Efterfølger, og saa 1 Maaned senere den tre-
die Chef, foruden at der i den Tid døde mange af Mandskabet, og at der daglig
sendtes Folk i Land som syge. Hvilket forfærdende Indtryk det maa have gjort
paa min Fader, kan man tænke sig, og det skulle ikke undre mig, om det han op-
levede paa dette Togt maaske mægtigt har bidraget til tidligt at vække den u-
almindelig store Religiositet, han viste sig at være i Besiddelse af allerede
i sine unge Aar.

Der er saa mange, der leve for deres egen Forfremmelse og for dem vare For-
holdene i Fregatten Fylla glimrende; thi det hører dog til Sjældenhederne,
hvad der hændte i "Fylla", at en 20 Aar gammel Secondlieutenant med kun 2 Aars
Anciennitet som saadan, bliver Chef for en Fregat og fører denne Orlogsmand
hjem til København. Næstkommanderende i Fregatten var min 16 Aar gamle Fader,
der var paa sit første Togt; det var en Tillidspost, som han vel ikke har
gjort Skam; men han havde for megen Selvkritik til, at han har kunnet nyde
Æren; han har sikkert stærkt følt, hvor ofte det skortede ham paa den fornødne
Erfaring til at magte den ansvarsfulde Stilling, Forholdene havde ført ham ind
i. De to unge Mænd førte imidlertid Fregatten velbeholden hjem, og det var al-
lerede godt gjort.

Blev Næstk-
manderende i
"Fylla" 1807.

" Det var i Aaret 1807, at Engelskmanden kom den forbandede Tyv" bombardere-
de København og tog den danske Flaade; ja, det mindes jo alle Danske. -
Min Fader var med til Københavns Forsvar idet han 1 Maaned efter sin Hjem-
komst fra det nys beskrevne Togt til Vestindien blev Chef for Kanonchaluppen
"Næstved", der hørte til Avantgarden i Kommandørkaptajn C.Kriegers Eskadre.

Københavns
Bombardement
1807.

Kanonbaaden havde det Hverv at forstyrre Englændernes Forberedelser til Kø-
benhavns Bombardement, og det gjorde de troligt, idet den Division, hvortil
min Fader hørte, deltog i 9 Angreb, hvorved den fik henimod 100 Mand Saarede
og Døde, og det lykkedes da ogsaa for Flaaden at dække Hovedstaden saaledes,
der fra Søsiden ikke faldt en eneste Bombe i Byen.

Paa den Sorgens Dag d. 7de September 1807, da Københavns Kapitulation gav Flaaden i engelsk Vold, oplagdes Sø-Defensionen, og der overleveredes til Fjenden: 17 Linjeskibe, 16 Fregatter, 8 Brigger og 32 mindre Fartøjer. Det maa have været haardt at være Søofficer dengang uden Skibe, og min Fader holdt heller ikke af at tale om den Tid.

Tjeneste paa Vestkysten 1809-1819.

Ti Aar af min Faders Liv fra 1809 - 1819 tilbragte han paa Slesvigs Vestkyst, og han blev i den Tid baade forlovet og gift, saa det var vigtige Aar baade for ham og os. Halvdelen af den angivne Tid fra 1809 - 1814 var han Chef for to Kanonchalupper, og den anden Halvdel 1814-1819 var han Indrullerings^{chef} i Tønningen. I den førstnævnte Tidsperiode hørte han med sine Kanonbaade til Sødefensionen paa Vestkysten, der kommanderedes først af Kapitajn H. Baron Holsten, og fra Aaret 1810 af Kapitaïnlieutenant H. Stephansen, og Defensionen havde til Opgave at sikre Øerne ved Slesvigs Vestkyst imod Englænderne med hvem Danmark fremdeles var i Krig. Defensionen bestod kun af 5 Kanonchalupper, Brigden "Tønning", 3 Kanon-Snekker og Lodsbaaden "Væddeløberen", hvilket kun var en lille Krigsmagt; men det tog jo Tid at skabe en ny Flaade, skønt der byggedes af Kraft, og det vil erindres med hvor stor Dristighed, Dygtighed og Held de danske Kanonbaade i dette Tidsrum angreb og ofte erobrede engelske Krigsskibe. Paa Vestkysten forefaldt ingen Kampe, men Kanonbaadene maatte bestandig være paa Færde, da engelske Krigsskibe jævnligt saaes at nærme sig Øerne og Rygter om deres Ankomst svirrede i Luften.

Faders Dagbog bør opbevares med Omhu.

Fra d. 1. Januar 1811 har min Fader ført en Dagbog, der i Begyndelsen er regelmæssig og efterhaanden gaaer over til at blive, hvad han kalder "Min fortrolige Ven", hvori han nedskriver sine Stemninger, Iagttagelser over sig selv og ofte sine inderste Tanker. Men undertiden gaaer der længere Tid, hvor han forsømmer at skrive noget, og den sidste Del af Bogen er nærmest kun Familie Efterretninger om Giftermaal, Fødsel og Død i Familien.

Denne Dagbog er af stor Værdi for vor Slægt og bør omhyggeligt opbevares, og den er Kilden til endel af det, jeg i det følgende vil fortælle; men jeg har forudset, at Ungdommen ikke vil give sig Tid til at studere den, dels fordi den indeholder meget, der ikke vil interessere nu, dels fordi den ofte er vanskeligt at læse og især fordi Ungdommen ikke mere lærer at læse de gothiske Bogstaver, hvormed min Fader skrev, hvilket synes mig en stor Fejl af Skolerne. Det var disse Betragtninger, som nærmest førte mig til at tage fat paa det Arbejde, jeg her forelægger, forhaabentlig til Glæde for nogle i Slægten.

Livet i Kanonbaadene.

Efter Dagbogen skal jeg nu meddele noget om hans Livsforhold i den Tid, han førte Kanonbaadene. Det var jo Krigstid, og det satte Kulør paa det ellers noget end¹formige Liv med Udsejling fra Hovedstationen "Husum" til de udenfor Kysten liggende Øer, "Pelworm", "Føhr" og "Amrum". I Forsæret 1811 var der saa

ledes en Smugler, som blev fanget, og som satte Kryderi paa det daglige Liv. Hen paa Sommeren viste engelske Krigsskibe sig, i hvilken Anledning Militsten paa Føhr traadte under Vaaben og Kanonbaadene samlede sig for at afslaa det ventede Angreb, som imidlertid ikke kom. To engelske Brigger sendte en anden Gang Baade ud for at erobre nogle Fiskerfartøjer; men da Kanonbaadene skjød efter dem, trak de sig tilbage, og de indgjød Fjenden saa megen Respekt ved deres Nærværelse, at der ikke senere skete det allermindste fjendtlige, medens Krigen varede, og det var jo den biløgsste og ogsaa mest fornøjelige Maade at føre Krig paa. Men mange Gange faldt Tiden ham lang, navnlig var "Amrum", hvor han undertiden havde Station, et som han udtrykte det ennuyant (kedeligt) Sted for ham. Det blev det imidlertid kun saalænge til han havde faaet Øje for Præstens yndige Datter. Med Maanedslieutenanten, der førte den ene Kanonbaad, og Doktoren har han formodentlig faaet sig mangan gemytlig L'hombre; men det fremgaar af Dagbogen, at han undertiden bliver ked af dem, og skriver saa, ~~at~~ "at de ikke taale at blive galant behandlede", hvilket jo er trist nok.

Sammenstød
med Kong Gu-
stav 1811.

Nogle fornøjelige Rejser gjorde han med "Kutteren" til "Helgoland", hvor han traf sammen med den afsatte svenske Konge, Gustav den 4de Adolph, og han havde et ret alvorligt Sammenstød med Kongen, der vilde lande i Danmark, hvilket ikke kunde tillades, da Kong Gustav var afsat fra den svenske Trone i Aaret 1809 paa Grund af det fjendtlige Sindelag imod Danmarks Allierede, Frankrig.

Den 10de Maj 1811 traf han første Gang Kong Gustav ombord i en engelsk Fregat, som laa ved Øen Helgoland og som førtes af Kapitajn, Lord Stuart til hvem min Fader skulde aflevere nogle engelske Krigsfanger, som han bragte med sig fra Husum. Han skriver da saaledes:

"Med Forundring erfarede jeg, at den afsatte svenske Konge var ombord i Fregatten. Han forlangte at tale med mig; men da han ej stod op før Kl. 10, gjorde jeg først en Tur ind til Helgoland med 4 fangne Hollændere, som jeg afleverede til Guvernøren, af hvem jeg som sædvanlig blev modtagen med den største Høflighed. Kl. 9½ gik jeg igen ombord i Fregatten og fik efter lang Venten Exkongen i Tale. Halvvejs tror jeg, at det rablede lidt for ham; thi han fortalte mig, som her første Gang i mit Liv talte med ham, Ting, som satte mig i den største Forlegenhed. Han kom endelig frem med det Ønske, at han vilde have et Brev med til Kongen af Danmark, som han efter megen Snak om, at det intet indeholdt, som kunde være anstødende, endelig overleverede mig."

Efter at have modtaget 10 udvexlede danske Krigsfanger sejlede min Fader derfra med dem og Kongens Brev tilbage til Husum, og da den danske Konges Svar derpaa indløb 14 Dage senere, maatte min Fader paa Tur til Helgoland, hvorom han skriver saaledes:

Andet Møde
med Kong Gu-
stav IV d.26.
Maj 1811.

"Kongen (Gustav Adolph) var glad ved at see mig, gav mig Haanden og gjorde mig nogle Komplimenter for, at jeg var kommen. Han er en Mand paa omtrent 30 Aar, høj og spinkel, militærisk Anstand, lidt stiv. Brunt Haar, kun lidt Skæg, meget store Øjne, og ser dum ud. Han bar en rød Kjole med hvide Underklæder, en stor Sabel og trekantet Hat med hvid Fjer. Paa venstre Bryst havde han Elefant Ordenens Stjerne og et Malteser Kors. Han sagde, at det var Malteser Ridder Uniform, han bar.

Kongen forlangte, at jeg skulde tage ham med mig tilbage til Danmark, som jeg undslog mig for.

Han blev paatrængende, og jeg blev endelig nødt til at sige ham, at det stred imod mine Ordre. Han var meget forlegen og sagde mig, at han var i en ulykkelig Situation. Han talte meget fornuftigt, sagde, at han ønskede at gaa til København for at arrangere sine Affairer i Sverig og ønskede at komme til Schweiz og der i Rolighed at ende sine Dage i sin Families Skød. Han yttrede, at han havde været nødt til at forlade Kontinentet (Fastland) da han intet havde at leve af. Han var slet ikke fornøjet med England, sagde, at de vel havde været høflige imod ham; men at han dog havde kunnet mærke, at de gerne vilde være ham kvit. Den engelske Regering havde tilbudt ham Pension, men det havde han afslaaet, da han ej havde det nødig. Han havde i England solgt sine Juveler, og de havde derfor troet, at han var i Trang for Penge. Kejseren af Rusland havde nu tilbudt ham at komme til Rusland; men han kunde intet Fartøj faa til at føre ham derhen. Han havde for en fire Ugers Tid siden skrevet til Prins-Regenten i England og af ham forlangt en Fregat til at føre ham til Rusland, men intet Svar faaet, og han var altsaa nu i den ~~Situation~~ største Forlegenhed. Han fortalte, at han havde hørt paa Helgoland, at der skulde have været den Efterretning fra Tønning, at der var Befaling hos os til at behandle ham som Krigsfange, naar han kom til vor Kyst. Han spurgte, om det var sandt, og da jeg ej vilde sige ham det, saa sagde jeg, at jeg intet vidste derom. Han sagde, at han kunde ej tro det. Han vilde paa ingen Maade lade sig tage, men værge sig til det sidste. - Han bad mig om Raad, og jeg raadede ham til, at hvis han vilde til Danmark, skulde han først begære Tilladelse dertil af Kongen for at undgaa al Ulejlighed.

Dette betænkte han sig paa, vilde ej gerne dertil, da det vilde vare 14 Dage, inden han kunde faa Svar og sagde, at han frygtede for at sætte vor Konge i Forlegenhed med sit Forlangende. Han mente nu at høre til Danmark, dels som Kongens Paarørende og som Ridder af Elefanten, hvilken Orden han bar.

I en vanskelig
Situation
overfor Kong
Gustav IV.

Han vilde absolut med mig, hvilket jeg bestemt afslog ham. Han vilde gaa over med en Fiskerbaad eller med en engelsk Parlemtær.

Jeg raadede ham fra det altsammen og til først at indhente Kongens Tilladelse,

til at komme til Danmark. Jeg lovede da, at det strax skulde gaae til København, og at jeg vilde sige til Prins Carl af Hessen, at han ønskede snarest muligt at komme til Danmark, og at hvis Prinsen kunde give Tilladelse dertil, skulde han strax blive afhentet, hvis ej, maatte han vente paa Kongens Svar.

Dette gik han ind paa ---

Klokken 8 om Aftenen gik jeg igen til Kongen af hvem jeg fik Brevet til vor Konge, hvorfor jeg maatte give Kvittering og igen fik Kvittering for det Brev, som jeg havde bragt ham. Han var særdeles høflig og galant; jeg maatte drikke nogle Glas Vin med ham."

Straks efter Ankomsten til Husum kørte min Fader til Slesvig for at aflægge Rapport om det forefaldne til Prins Carl af Hessen; han spiste til Middag hos Prinsen paa Slottet og skriver derom, at han fandt alt "ret net og simpelt der". Dette maa forstaaes som en Ros; min Fader er nemlig meget afdæmpet i sine Udtryk. Naar han saaledes skriver at han morede sig "temmelig godt", saa maa det omsættes til "udmærket godt", og morer han sig "ret godt" saa maa det forstås saaledes, at han har haft det brillant.

Tredie Møde med Kong Gustav 22de Juni 1811. Det varede denne Gang næsten en Maaned, inden den danske Konges Svar paa Kong Gustavs Brev til ham naaede Husum, og min Fader maatte da atter afsted til Helgoland med dette Brev og til de vanskelige Forhandlinger med den svenske Konge. Den 22de Juni 1811 naaede han Helgoland og gik strax til Kongen, der, skriver min Fader, glædede sig meget ved at see mig; men da han havde læst Brevet, jeg bragte, var Glæden forbi, thi Kongen afslog ham hans Begæring om at komme til København. Han beholdt imidlertid ret godt Contenancen og sagde, at han ønskede da at rejse til Schweitz igennem Danmark, hvilket han ikke troede, der kunde være noget til Hinder for.

"Han vilde gaa med mig!

Jeg sagde ham, at jeg ej kunde tage ham med, og jeg raadede ham til ej at gaa til Danmark uden først at have Kongens Tilladelse. Det syntes han ej om. Han sagde, at han kom som Greve af Gottorph og vilde behandles som enhver anden Rejsende efter Pas-Forordningen, hvoraf han havde et Exemplar. Han forlangte bestemt at vide af mig hvorledes han vilde blive modtaget i Danmark, og da han opfordrede mig til at sige ham Sandheden, og jeg saae, at det var hans Alvor at komme til Danmark, saa svarede jeg ham efter nogle Omsvøb, at han vilde blive behandlet som Krigsfange.

Han spurgte, hvad det skulde betyde, hvorpaa jeg svarede ham, at jeg ej vidste Grunden til, at denne Ordre var givet, men jeg formodede, at det var af politiske Grunde og sikkert ligesaa meget til hans egen som til Kongen af Danmarks Sikkerhed. Jeg var imidlertid meget forlegen med ham og sagde, at jeg vilde komme

igen Kl. 7 for at høre hans nærmere Bestemmelse, og herpaa rekommanderede jeg mig og gik til Guvernøren."

Tre Gange paa samme Dag hos Kong Gustav d. 22/6 1811.

Min Fader slap ikke med Besøget Kl.7 hos Kongen; han maatte tredie Gang derhen paa samme Dag for at høre paa de samme Udtalelser og svare det samme, han hidtil havde svaret.-

Kongen gav ham endelig to Breve til Besørgelse, det ene til Kongen af Danmark, hvori han meddelte, at han maaske vilde passere igennem Danmark til Schweitz, det andet til Prins Carl af Hessen om det samme Tema. Besøget sluttede med, at Kong Gustav sagde min Fader nogle Komplimenter, gav ham Haanden og forsikrede ham om hans Naade og Venskab.

Efter den sejge og virkelig beundringsværdige Modstand, min Fader i sit 21de Aar havde vist overfor Kongen, skulde man haabe, at han belønnedes ved nu at være færdig med den Sag; men det gik ikke saa let. Thi da han paa Grund af Stormvejr ikke kunde komme bort, maatte han blive i to Dage i Helgolands Havn, og han fik i den Tid to Breve fra Kong Gustav og maatte gøre endnu et Besøg hos ham, hvor det samme Spørgsmaal om at gaa til Danmark drøftedes, og hvor min Fader ligesom tidligere var standhaftig og afviste Kongens Begæringer.

Kongen trænger sig ombord til min Fader d. 25/6 1811.

Den tredie Dag blev Vinden endelig god, og min Fader forlod Helgoland - Men Kongen fulgte efter ham og kom paa Siden af ham i et Helgolønder Fartøj omtrent 1 Mil fra Landet. Min Fader skriver om dette ny Forsøg saaledes:

"Kongen forlangte, at jeg skulde tage ham med, erklærede offentligt saavel for mine Folk som Helgolønderne, at han forlangte Beskyttelse af mig. Jeg sagde ham bestemt, at jeg ikke kunde overtræde mine Ordre. - Han sagde, at han blev ombord, hvorpaa jeg erklærede, at jeg da vilde sejle tilbage til Helgoland."

Spørgsmaalet drøftedes derpaa i ca. 3/4 Time, og saa gav Kongen endelig efter for min Faders urokkelige Beslutning om ikke at ville gaa udenfor sin Ordre, og Kongen forlod hans Skib efter først at have drukket et Glas Madeira hos ham til Afsked.

Det er værd at lægge Mærke til, at dette voldsomme Forsøg fra Kongens Side paa at tiltvinge sig Adgang til min Faders Skib falder saa fredeligt ud, at Kongen igen gaaer tilbage i sin Robaad, efter at have drukket et Fredsbæger med min Fader; jeg synes, at det tyder paa, at min Fader trods sin Ungdom har vist stor Modenhed, megen Takt og forstandig Optræden overfor den fremmede Majestæt, og tillige vist en ikke almindelig Fasthed ved ikke at ville gaa udenfor sin Ordre.

Beretningen om denne Begivenhed slutter med, at min Fader straks efter Ankomsten til Husum rejste til Prins Carl af Hessen i Slesvig By for at melde det Passerede, og at han "blev særdeles galant modtaget af Prinsen, som var meget naadig".

Kong Gustav lander og bliver Krigsfange d.4/7 1811.

Kongen af Sverrig afventede ikke Svar paa sit Brev til den danske Konge; men gik d.4de Juli 1811 Kl. 6 F.M. i Land i Tønning fra et privat Skib, hvor-

paa han straks blev gjort til "Krigsfange".

Kammerherre Holsten var hos Kongen, medens han var Krigsfange, og min Fader fortæller, at han en Dag spiste til Middag sammen med Kongen hos Kammerherre Levetzow, men der staar intet om, at Kongen talte med ham, saa han har maaske ikke taget Notits af ham.

Vinterglæder.

Vintermaanederne i disse Aar tilbragte min Fader i Reglen i Husum, hvor Kanonbaadene oplagdes, naar Isen kom i Farvandene for da med første aabne Vande om Foraaret atter at udrustes. Han morede sig godt i Husum og kom til endel Familier, især af Embedsstanden, saasom Kammerraad Bruhn's, Doktor Eggers, Landfoged Behrens og flere. I Klubben der samledes hos Madam Jansen var der jævnlig selskabelige Sammenkomster og paa Kongens Fødselsdag i 1811 var der en større Festlighed, som min Fader arrangerede for Embedsmændene og deres Familier; han bemærker i den Anledning, at Borgerne - der morsomt betegnes som "Skatteborgerne" - "blive vist vrede, fordi de ej komme med, men der er ingen Plads til dem". Man bemærker, at Embedsmændene vare Byens Aristokrater, der ikke blandede sig med den gemene Hob, naar de kunde undgaa det.- Om Gildet fortæller han saaledes:

"Klokken 4 paa Kongens Geburtsdag samledes Honoratiores - Embedsmændene med Damer - hos Madam Jansen og man gik til Bords, Skaaler blev drukket og Salutter blev givet. Kongens og Dronningens Navne brændte i Transparent og sandelig meget smunkt. Man var temmelig fornøjet og fortalte mig mange smukke Ting for min hafte Umage. Jeg var ret fornøjet, alt gik efter Ønske".

I Vinteren 1811/12 tilbringer han nogle Maaneder i København og skriver derom saaledes:

Rejse til
København
1811/12

" Den 29de December 1811 om Morgenen Kl. 6 forlod jeg Husum i Selskab med Kapitajn Hans Stephansen (den senere Vice-Admiral, der var hans Chef) og rejste til København. I Apenrade mødte Andreas Holsten (Premierlieutenant) os, og vi rejste nu alle tre i Kompagni ad vor kære Fødestad til. Dag og Nat blev Rejsen fortsat. Madam Fortuna smilede ret af⁺⁾ os. Alt føjede sig, og den 1ste Januar 1812 kørte vi ind af⁺⁾ Københavns Port Kl. 7 ½ om Morgenen".

Det var altsaa gpdt 3 Døgn's Rejse, endog under Madam Fortunas lykkelige Ledelse; nu gøres den Tur paa lo Timer.

Svogerens Kapi-
tajn Peder
Nielsens Død
d.26/12 1811.

"Aldrig erindrer jeg mig, at have været behageligere stemt, end da jeg betraadte min elskede, gode Moders Hus, men ak, desværre, den Glæde at trykke hende til mit Bryst blev skrækkelig forbitret. Peder Nielsen var død og begravet Dagen i Fx forvejen, og min elskede Anine (hans næstældste Søster) var i sit 23de Aar Enke.

Den arme, ulykkelige Kone!---

Fred være med den ædle Peders Aske; han var en brav Karl. Conrad (den anden Svoger, Kommandørkpt. Nielsen) er et godt, et meget godt Menneske, men det var ogsaa Peder, og han havde mange andre Dyder, som vi desværre maa savne hos

*)
der står begge
steder "af", skriver
Poula

Conrad. Jeg holder meget af Conrad, men jeg holdt endnu mere af Peder. Dog ej mere herom, det sætter mig kun i ubehageligt Humør.

Et ret glædeligt Nytaar!"

Nogle Dage senere fortsættes i Dagbogen saaledes:

"Kongen har været meget naadig imod Anine. Gud velsigne ham derfor, den gode Konge, gid jeg nogensinde maa komme til at bevise ham, at jeg er taknemmelig for den Godhed, han har bevist min Familie."

(Man havde ikke dengang, saaledes som nu, en lovhjemlet Ret til Pension; men alt i saa Henseende afgang af Kongens Naade, og i dette Tilfælde havde han altsaa været naadig, hvilket fremkaldte hans Lovprisning paa hans tro Undersaatters Læber).-

"Et meget interessant Bekendtskab har jeg gjort i Holsten's (formodentlig Lieutenantens Familie), Moder og Søster, den første er en meget net og agtværdig Kone, og den sidste er en Pige, som jeg ønskede mig til Kone, idetmindste saa jeg meget jeg kender til hende, gad jeg nok ejet hende, hun er smuk og sikkert god."

Desværre staaer der ikke mere i Dagbogen om bemeldte Frøken Holsten. Derimod udtaler han sin Utilfredshed med, at Admiral Herbst's inviterede hans Søster Anine, men ikke ham og hans Moder. Han omtaler et Selskab hos DeConinck, hvor der var lutter Søofficerer, og hvor han morede sig godt.- Om Gottlieb's (den senere Svoger) skriver han, at det er "et charmant Par". Han fortsætter saaledes:

"Jeg befandt mig overalt meget vel i København, og det fortrød mig ej at være rejst dertil, men mange Penge kostede det mig, dog det maa hjælpe sig, man kommer vel sagtens ud af det."

"Den 9de Marts 1812 om Aftenen kom vi atter til Husum og fandt alt ved det gamle". Det var altsaa en Ferie paa 2½ Maaned, og det i Krigstid; men dengang førtes kun Krig tilsøs om Sommeren, og man morede sig om Vinteren.

Om Slutningen af Aaret 1812 og Begyndelsen af 1813 mangler jeg Oplysninger, da endel Blade af Dagbogen ere skaarne ud, formodentlig personlige Bemærkninger, som min Fader senere har fundet ikke burde staa der. Men Slutningen af Aaret 1813 bliver meget interessant, thi nu begynder Amrum, der før var saa "ennuyant" pludselig at blive et særligt tillokkende Opholdssted, og den Magnet, der drager, er ~~En~~ Pastor Mechlenburgs Datter Doris.

Allerede d. 19de Maj 1811 havde han sammen med Lieutenant Anderseh været i Amrum Præstegaard, hvor de tilbragte nogle Timer og bleve kaldte bort ved svære Skud, der hørtes fra Søen. Præsten og hans Familie kørte med dem tilbage til Kanonbaadene og spiste til Aften ombord hos dem, men Præstens Datter omtales ikke, enten har hun intet Indtryk gjort dengang, eller, hun har været bortrejst. Nok er det, Amrum var dengang og endnu 2½ Aar senere et ~~helt~~ "ennuyant" Sted.

Tilbage til
Husum d. 9/3
1812.

Præstens Datter
begynder at in-
teressere 1813.

Besøg paa Am- Men - d. 24de October 1813 hedder det saaledes i Dagbogen:
 rum d. 24/10 1813.

"Gaaer det an, bliver jeg otte Dage ved Amrum. - Da jeg sidst gik derhen (fra Føhr) fulgte Præstens Datter, som kom med sin Onkel fra Flensborg med. - Det er en smuk, og jeg troer god Pige, som jeg godt kan lide, ja maaskee saagar elske, naar jeg kjendte hende mere. - Men om end Cupido saarer mig nok saa haardt, skal sikkert ingen mærke det, uden at Omstændighederne forandrer sig. Alt overlader jeg til Skæbnen, og at overile mig, frygter jeg ikke for."

Det gik godt an at blive otte Dage paa Amrum, og det gik ogsaa an, at han i den Tid daglig besøgte Præstegaarden; men saa maatte han sejle tilbage til Wüick paa Føhr, og der skriver han saa d. 30te Oktober 1813 saaledes:

Overvejelser
før Forlovelsen

"Jeg er bleven nøjere kendt med Doris. Det er en god elskværdig Pige, i hvem jeg tror at have fundet en Kone, som jeg ønsker det. Men endnu kan jeg ikke bestemme mig til noget, jeg maa kende hende nøjere, vide, at jeg bliver her i Vinter og være sikker paa, at jeg ingen Ture faaer, førend jeg kan indlade mig paa noget. ^hSkæbnen raade, og af den venter jeg nærmere Bestemmelse."

Hvad der nu foregaaer imellem Doris Mechlenburg og Hans Georg Garde kan jeg ikke meddele noget officielt sm~~sm~~, da Dagbogen tier; men Begivenhederne udviklede sig med rivende Fart, hvilket stemmer med Tiden, da det jo var Krigstid, og i Krigstid maa der ikke nøles, men handles raskt og bestemt. Det gjorde da ogsaa de to kære Mennesker, thi allerede efter 6 Dages Overvejelser skrives der i Dagbogen saaledes:

"Jeg elsker Doris, og jeg troer, at hun elsker mig. Bliver jeg overbevist herom, bliver hun min, og jeg haaber da at blive lykkelig. Min Kærlighed til hende er varm og oprigtig, den er af ganske anden Art end den, jeg følte for E.W. (en mig ubekendt Dame), da jeg med denne ikke kunde forbinde Agtelse, ~~med~~ ~~den~~ og med hin forbinder den højeste Agtelse med den oprigtigste Tilbøjelighed. Jeg gaar til Præstens i Aften. Er Lejligheden dertil, sætter jeg hende paa Prøve, og min Skæbne skal da afgøres. Almægtige giv Din Velsignelse ~~derh~~ dertil."

Hvorledes "Prøven" gik for sig, og hvad der ellers skete, derom tier Beretningen, men d. 8de November 1813 fortsætter Dagbogen saaledes:

"Loddet er kastet; jeg er lykkelig. Doris er min og elsker mig. Vi have hendes Forældres Samtykke til at elske hinanden, og Baandet er sluttet for evig.

- Almægtige velsign dette Baand, som alene den reneste Tilbøjelighed har sluttet."

I Løbet af 16 Dage afgjordes altsaa Valget af vor Stammoder; det var næsten som Cæsar: "Jeg kom, jeg saae og jeg sejrede". En Sejr var det tilvisse; thi Fader kunde vanskelig have fundet nogen yndigere, ædlere og mere troende Kvinde, end den Doris, han fandt. Hun som senere turde fortælle mig som Barn,

at hun kun een Gang i sit Liv bevidst havde løjjet, og det var som Barn, da hun efterat have været en Dag hjemme fra Skole paa Grund af Sygdom, den næste Dag foregav, at hun endnu var syg, hvilket hendes Fader imidlertid ikke ændsede, men tog hende ved Haanden og førte hende til Skole. Det er jo næsten som Dronning Dagmar, der kun vidste den Synd, at hun om Søndagen havde snøret sine silkeærmer lidt for stramme.

Min Fader paaskønner ogsaa sin Udkaarne og udtaler sig jævnlig varmt om hende. Dog maa han allerede otte Dage efter Forlovelsen forlade Amrum og sejle til Husum for at oplægge Kanonbaadene der. Denne Adskillelse fra hans Doris plagede ham endel; men han havde det Held, ~~at~~ midt i Vinterens Hjerte atter at komme i hendes Nærhed ved Krigsbegivenhedernes Magt. En forenet svensk-russisk-preussisk Hær trængte nemlig i Slutningen af Aaret 1813 ind i Holsten og derfra nordefter, hvorfor Kanonbaadene, der allerede vare satte paa Land, hurtigst muligt atter maatte sættes i Søen og samle sig ved Føhr for ikke at blive tagne af den fremrykkende Fjende.

Fredsslutning
d.15/1 1814.

Just som Isen kunde være stærk nok til, at Fjenden kunde passere over den til Føhr for at foretage et Angreb paa Kanonbaadene, blev Freden sluttet d.15de Januar 1814. Min Fader skriver herom saaledes:

"Freden er skammelig for Danmark, da vi har afstaaet Norge; men der var nok intet andet at gøre. Haabe maa man imidlertid, at Nordmændene selv forsvare sig imod den lumske Svensker."

Saaledes tænkte man altsaa for 90 Aar siden; men nu er den "lumske Svensker" bleven vor fine Ven, saadan vexler alt i Livet.

Efter Fredsslutningen havde min Fader en herlig Tid sammen med sin Kæreste, hvorefter de bleve viiede i Amrum Kirke.

Faders Bryllup
d.15/5
1814.

Søndag d.15de Maj 1814 Kl.3½ E.M.

Min Fader skriver herom saaledes:

"Jeg modtog for Herrens Alter min elskede Doris, og vi gav hianden vore gensidige redelig mente Løfter om evig Troskab og Kærlighed."

Det var et ungt Par, han 23 Aar, hun 20 Aar gammel, som her bleve knyttede sammen, fast og inderligt forenede for Livet. De første 14 Dage efter Brylluppet tilbragte det unge Par paa Amrum, derpaa boede de 1 Maaned hos Morfaders Broder "Apotheker Mechlenburg i Flensborg", saa atter 14 Dage paa Amrum, og d.30te Juli Kl.6 om Morgenen gik de i Flensborg ombord i Skipper Schimhof's Fartøj for at sejle til København, hvortil de lykkeligt ankom d.1ste August om Eftermiddagen.

København Aug.
1814.

Opholdet i København varede kun 1 Maaned, idet min Fader, da han meldte sig til Tjeneste hos Marinekollegiet i København fik Meddelelse om, at han skulle være Indrulleringschef (Udskrivningschef) i Tønningen, hvor han altsaa skulde bo.

Det var formodentlig første Gang, min Moder var i København, sine nye Slægtninge har hun i alle Tilfælde først her gjort Bekendtskab med, og desuden gjorde de Indkøb af Møbler i den Maaned, saa der har sikkert været nok at tage Vare paa under det korte Ophold i København. Til Indkøbet havde min Fader heldigvis faaet en lille Arv kort før sit Bryllup, idet han og hans Sødsken- de arvede efter Kammerraad Kruse til Hvolgaard ved Vejle.

Rejse til Tøn-
ning sept. 1814.

Den 1ste September 1814 afsejlede mine Forældre, og med dem min Faders Mo- der og hans Søster Anine, med den kongelige Galiot "Die Börse von Riga" ført af Skipper Ptunk, fra København til Tønning, havende det ny indkøbte Bohave med sig. Foruden dem var der endnu et Par Passagerer, saa den lille Kahyt har været ret belagt. Rejsen begyndte med godt Vejr, men Vinden tog saa meget til, at de maatte ankre ved Falsterbo, hvor de saa laa i 2 Døgn og maatte, skriver min Fader, udholde "en meget svær Storm". Den 7de om Aftenen naaede de Rends- borg, hvorfra de sendte deres Møbler tilsøs til Tønning, medens de selv rejste over Land til Husum, hvor de saa opholdt sig, indtil Tøjet havde naaet sit Bestemmelsessted. Jeg anfører alt dette saa nøjagtigt efter Dagbogen, ~~for~~ fordi det synes mig interessant at sammenligne Datidens Rejsemaade med vor Tids. Ensaadan Rejse til Tønning med sit Bohave tog ialt 14 Dage, idetmindste kunde min Fader ikke før den Tid tage sit ny Hus i Tønning i Besiddelse, me- dens vi nutildags kunde flytte til Tønning paa lige saa mange Timer som Dage dengang.

I det nye Hjem i Tønning indløgredes foruden de Nygifte tillige min Far- moder, hendes Datter Anine og senere endvidere hendes Datter Line, saa de un- ge Folk begyndte straks med et stort Hus, hvilket synes noget besværligt for den unge Kone, men derom forlyder intet; min Fader skriver kun om al den Lyk- ke, de følte. Mine Forældre boede 4 lykkelige Aar i Tønning og i den Tid fød- tes 3 af mine Søskende, nemlig Anine, Peter og Emilie.

Om Søster Ani-
nes Fødsel d.
21/2 1815.

Efter Anines Fødsel d. 21de Februar 1815 finder jeg følgende smukke Udtalel- se i Dagbogen:

"Med den inderligste og største Ærefrygt erkender jeg med dybeste Taknem- lighed denne af den store og gode Skaber skænkede Lykke, og min inderliste Bøn til Alfaderen er, at jeg maa, forenet med min Doris, se vort Barn blive vok- sen, god og lykkelig. Til helligste Pligt gør jeg mig det at gøre alt mit for mit Barns tilkommende Lykke, og giver min Herre og Gud mig Livet skal alt, hvad der staar i min Magt skee for at danne hende til et godt og bravt Fru- entimmer. Giv din Velsignelse dertil Almægtige, styrk mig og giv mig Kraft og Evne til at opfylde dette mit faste Forsæt og lad mig nyde den Lykke at se mit Værk kronet med Held. Derom min store Gud og Skaber beder jeg Dig for din Søn, Jesu Christi Skyld, ligesom at Du vil tage min ælskede Kone og mig og mine i den hellige Varetægt.

Vort Barn skal hedde Anine Cathrine Dorthea og d. 15de Maj, den Dag, da jeg for et Aar siden for dit Alter modtog min Doris' Haand, som hidindtil og stedse har udgjort min hele Lykke, er bestemt til hendes Daab".

Hvor det dog er dejligt i ovenstaaende at læse, hvor opfyldt af Undren, Glæde og Taksigelse min Fader var ved sin Førstefødtes Fødsel; det former sig til en varm og inderlig Lovprisning af den Almægtige og til oprigtige Løfter om at vaage over den skænkede Gave. Hvor det dog er smukt, at et Barns Fødsel kan frembringe saadan Glæde, og hvormeget viser det ikke, hvor stor en religiøs Følelse, der var i min Faders Hjerte.

Til Anines Daab samædedes min Faders Svigerforældre, svigerinde og svoger i Tønning. Hun blev døbt af Stedets Præst Clausen, og holdt over Daaben af Morfader, medens de to Bedstemødre vare Faddere. Efter Daaben rejste mine Forældre sammen med Morfader og Mormoder til Flensborg, hvor de blev i 8 Dage, og kort derefter rejste Farmoder med sine Døtre til København, saa nu var det unge lykkelige Par alene i deres gode Hjem.

Indtægterne smaa, Med Balancen i Regnskebet gik det nogenlunde i disse 4 Aar, men Premierlieu-
Ugifterne store. tenahts Gage vilde ikke været stor nok til at mætte de mange Munde, hvor- med Familien voksede, og det var derfor glædeligt, at han fik en lille Ex- tra Fortjeneste, hvorom han skriver saaledes:

"Jeg har været saa heldig at faa et lille Fartøj at kommandere her, hvor- ved jeg nu dog er sat i Stand til at leve med min Familie, som ellers var mig umuligt. Af Guds Naade haaber jeg, at jeg fremdeles maa beholde den Indtægt, jeg nu har, da tør jeg haabe at kunne leve uden Næringsssorger, og naar jeg da kunde være saa lykkelig at faa min Gæld betalt, da vilde jeg prise mig me- get lykkelig.-Min dyrebare Kone og Børn ere Gud være lovet med mig sunde, friske og fornøjede, saa at i den Henseende intet staar tilbage for mig at ønske."

Den Gæld, min Fader skriver om, er foranlediget ved Indkøb af Udstyret, men han venter, at den kan dækkes ved den foran omtalte Arv, som han havde i Vente. Det kniber dog med Udkommet, og han henfalder til mismodige Betragt- ninger og ønsker sig "rigeligere dagligt Brød, mere Beskæftigelse, helst som Landmand".

Han skriver flere Gange om det Ønske at blive Landmand, formodentlig er det med det for Øje, som han saa paa Øerne, at Søfolkene der gerne endte som Landmænd, som bringer ham ind paa den Tanke, der særlig næres ved deri- gennem at opnaa at kunne blive i sit Hjem; thi det har sikkert staaet for begge mine Forældre som en truende Sky i Fremtiden at de maatte adskilles, naar han ifølge sit Kald skulde tilsøs.

Flyttede fra Tøn- Denne Adskillelse nærmede sig med stærke Skridt og kom dog saa blidelig,
ning til Køben- idet hans Tjenestested i Tønningen var endt ved Udgangen af Aaret 1818, og
havn 1819.

han da fik Ordre til d. 1ste Januar 1819 at tiltræde Tjeneste paa Batteriet Trekrøner ved København.

+) det nuværende
nr. 89.

Efter et Besøg med sin Familie hos Morfaders paa Amrum flyttede han derfor i Slutningen af Aaret 1818 med sin Familie til København, hvor han indlogede dem i Gothersgade, ^{+) medens} han boede paa Trekrøner. Det maa have været en drøj Overgang for min Moder efter at have boet i et Hus for sig selv og saa godt som paa Landet, nu at blive spærret inde med sine mange Børn i en Etage i den store By, der dog dengang var mere købstadsagtig, end den nu er.

- Til de mange Besværligheder, min Moder saaledes sikkert har mødt ved Omplantningen til København, kom endvidere den, at hun paany skulde have et Barn, der fødtes d. 3^{die} Maj, nemlig min Søster Fanny. - Min Farmoder kom, som fortalt i det foregaaende, til deres Hjem for at tage sig af Huset under min Moders Sygdom, og saa hændte den Ulykke, at hun blev syg i deres Hjem og døde d. 23de Maj, saa det var mange og store Begivenheder, der hobede sig sammen og besværliggjorde Livet for min søde Moder.

Men Ungdommen og Kærligheden samt en fast Tro paa en kærlig Guds Styrelse bar dem over det altsammen uden Klage, men kun Taksigelse.

Næstkommanderende
i St. Croix Sept.
1819.

Aarets Byrder vare dog ikke sluttede med de anførte, thi September Maaned bragte næsten den største, idet min Fader d. 16de September forlod København i Briggen St. Croix som Næstkommanderende paa Togt til Vestindien, hvilket betød en Adskillelse for mine Forældre paa næsten 2 Aar. Det var jo i sit Kald min Fader skulde virke, saa man burde ikke klage, men den, der har skoen paa, følet Trykket, og jeg tør sikkert sige, at min Fader og vel ogsaa min Moder led haardt under det Tryk. - Min Moder flyttede med sine 4 Børn i Begyndelsen af September til sine Forældre paa Amrum og blev der, medens min Fader var bortrejst. Det var en stor Lykke, at hun havde et saa godt Sted at ty til under den lange Skilsmisse; thi ikke alene var det et sundt Opholdssted for hende og Børnene; men desuden har det at forny Samlivet med sine Forældre været hende en stor Glæde og Trøst under Adskillelsen fra min Fader.

Ombord i Brig-
gen St.Croix d.
16/9 1819 -
28/8 21.

Det var 12 Aar siden min Fader havde gjort Tjeneste i et større Krigsskib, da han blev Næstkommanderende i Briggen St.Croix og han skriver derom, at han følte sig fremmed ved Tjenesten, og at han i høj Grad trængte til Øvelse. Han følte sig allerede af den Grund ilde tilpas om Bord og denne Mangel paa Velbefindende forøgedes stærkt ved det daarlige Forhold, der udviklede sig imellem Chefen og hans Officerer, hvorom jeg senere skal fortælle. Her skal kun anføres, at min Fader i sine Bemærkninger i Dagbogen skriver saaledes:

Min Faders Pligt-
følelse.

"Jeg vil være Mand og Næstkommanderende "Comme il faut"; det skal min hele Bestræbelse gaa ud paa".

Denne Udtalelse, at han vil være "comme il faut" (som det bør sig, ula- stelig) er meget betegnende for min Fader, og den kunde med Rette sættes som Overskrift over hele hans Livs-Virksomhed. Thi i alt, hvortil han sattes, saavel i sine yngre Aar som i sine ældre Aar, var det hans Maal først og frem- mest at udføre sin Pligt til det yderste. Han blev derfor en paalidelig, nidkær og trofast Arbejder, som ikke sparede sig selv, når det gjaldt om at varetage det, som var ham betroet. Hans gode, sunde Forstand og klare Omdøm- me, samt hans livlige Aand og levende Interesse for, hvad han saa og hørte, satte ham istand til at udføre sit Arbejde med Dygtighed, saa at han blev en Mand af mere end almindelig Betydning.

Briggens Rejse
1819-20.

Paa Udrejsen til Vestindien maatte Briggen anløbe Arendal i Norge for at i- standsætte Søskade, den havde faaet under Stormvejr i Kattegat, derfra anløb den Plymouth for at faa Vand og Proviant til den lange ~~Rejse~~ rejse over At- lanterhavet og endelig naaede den Vestindien d.14de November 1819. Den blev nu ved de danske Øer indtil Sommeren 1820, da den gjorde Ture til Porto Ca- bello, Portorico, Barbados og Nordamerika, hvor New York, Boston, Philadelphia og Norfolk besøgte.

I Dagbogen fortælles lidt om Opholdet paa de nævnte Steder; men der er ikke Anledning til at gjengive noget om disse Iagttagelser, der nu ere saa gamle, at de ikke mere have Interesse. Det lyder kun morsomt nu, at det fremhæves, at "New York er en stor By, da den har 130.00 Indbyggere" og at der paa Hudson Floden saaes " endel elegant og godt indrettede Passagerdampskibe, hvormed man kunde gøre behagelige og billige Rejser". Det var jo dengang li- ge i Dampskibsfartens Barndom, og vi havde paa den Tid endnu ikke et eneste Dampskib i Danmark, saa det er naturligt, at min Fader fremhæver det som en interessant Nyhed. Han kalder Amerika et "saare skjønt Land" og skriver der- om: "Næstes kan det ikke, at alt i denne nye, store og af Naturen saa vel- signede Stat har smittet af det Store, ligesom det nok temmelig sikkert kan antages, at "Staterne" vil blive særdeles mægtige, men en Generations Leve- tid behøves nok endnu dertil".

Denne Spaadom fra 1820 viser sig at være rigtig nok i vore Dage, da de "Forende Stater" griber ind med saa mægtig Haand paa alle Omraader, at det

gamle Europa snart synes ganske lille.

Den 7de Maj 1821 var Briggen igen tilbage ved sin Station, de vestindiske Øer, med et sundt Mandskab efter denne Udflugt til et køligt Klima.

Længsel efter
Hjemmet.

Medens Postforbindelsen med Vestindien nu er saa udmærket, at man kan have Brev fra Hjemmet omtrent hver 10de Dag, naar man er derude, saa var det dengang en Sjældenhed at faa et Brev, og det gjorde Fraværelsen fra sine Kjære i Hjemmet dobbelt svær. Jernbanen og Dampskibe fandtes ikke dengang, og Breve maatte sendes over England til Bermuda Øerne pr. Sejlskib og derfra blev de saa hentede med et andet Sejlskib til vore Øer; men denne Forbindelse var næppe regelmæssig, det gik pr. Lejlighed. Hvor tarvelig Forbindelsen var ses bedst af, at min Fader d. 1ste Maj 1820 skriver saaledes i sin Dagbog:

"Fra min elskede Doris har jeg nu siden d. 12te November f. Aar. ingen Efterretning (det er i over 5 $\frac{1}{2}$ Maaned), men det trøster mig, at der ej har kunnet være Brev. At jeg længes er naturligt. Hvor kjær min gode, blide Doris er mig, føler jeg nu ret daglig. Denne Skilsmisse lutttrer min Kærlighed. Hvad min Doris er for en Engel, og hvor højt jeg elsker hende har jeg aldrig følt saaledes som nu, da jeg har været 8 Maaneder fra hende. Gud give, at jeg sund og frisk maa se hende igen og nyde den Lykke i min Families Kreds ikke at være udsat for en Monsieur Seidelins Luner og uværdige Behandling."

Den Seidelin, der her sigtes til er Chefen, Kapitainlieutenant Hans Diedrich Seidelin, der havde gjort sig hadet af alle Officererne ombord i Briggen. Allerede paa Udturen til Vestindien omtaler min Fader Seidelin som et ubehageligt Menneske, hvilket stemmede med det Ry, han havde i Marinen. Inden de havde naaet Vestindien døde Lieutenant Tostrup d. 10de November 1819 ombord i Briggen af Tyfus, og min Fader skriver ved Omtalen af dette Dødsfald, at Seidelins Opførsel overfor Tostrup - der var en brav "ærekær Karl" - havde forværret hans Sygdom, hvorpaa han tilføjer følgende:

"Seidelin er overalt et "abominabelt" (afskyeligt) Menneske, som gør os alle Livet surt herombord, og som vi maa hade, fordi han behandler os uværdigt og med den skammeligste ham egne Arrogance (Hovmod)".

Det følgende Aar døde Lieutenant Warming d. 16de Marts 1820 af Klimatfeber, og min Fader skriver om dette Dødsfald, at Warming var bleven ærgret af Seidelin, hvilket havde skadet hans Helbred. - Der var efter disse Officerers Død nu kun to Lieutenanter tilbage i Briggen, nemlig Grev Scheel og Baron Stampe - min Fader var nemlig forinden Afrejsen fra Danmark forfremmet til Kapitainlieutenant - og disse to vare ganske unge Mennesker, som næppe har kunnet være en Støtte for min Fader, der saaledes har gaaet meget ene med sin Sorg over Seidelins Optræden, hvilket hos en indadvendt Natur, som min Fader sikkert har affødt mange Overvejelser for at undersøge, om han bar noget af Skylden for Chefens Optræden. Jeg kommer til dette Resultat ved af Dagbogen

at se, hvorledes min Fader allerede saa tidligt som fra Aaret 1818 anstillede kritiske Betragtninger over sig selv og nedskrev dem.

Jeg skal her anføre noget af det, han saaledes har skrevet om sig selv i sine unge Aar, før han blev forlovet.

En brav Karls
Selvkritik

"Jeg har gjort mig Umage for at rette mine Fejl, men jeg maa desværre tilstaa for mig selv, at det ikke er lykkedes mig efter Ønske. Mine Forsætter om at blive beskeden ere ej opfyldte. Mere end en Gang har min Heftighed og Følelse for min Ret henrevet mig til at sige min Mening, hvor jeg gerne kunde have holdt den tilbage. Doven har jeg ogsaa været og kort sagt, jeg tør endnu ej tro mig bedre. Endnu mange Fejl har jeg at aflægge, førend mit oprigtige Forsæt om at blive en brav Karl er naaet, og jeg maa vinde meget Herredømme over mig selv for at tømme mine heftige Lidenskaber."

En anden Gang skriver han saaledes:

"Jeg er paa ingen Maade fornøjet med mig selv. De fleste af mine gode Forsætter ere fløjtne, og kun den strengeste Vagt oevr mig selv kan igjen føre mig ind paa en Bane, som jeg ²netop havde begyndt for stærks at forlade den. At være tilbageholdende og beskeden havde jeg foresat mig; men det er aldeles ikke lykkedes for mig. Mit vilde, varme Temperament er løbet af med mig igen. Hidsighed og Opfarenhed har jeg ogsaa at anklage mig for. Doven kan jeg just ikke sige, at jeg har været; men jeg kunde dog have anvendt min Tid bedre, end jeg har. Jeg har været mere Herre over mine Lidenskaber end førhen; men saa aldeles er jeg dog ikke fornøjet med mig selv - jeg vil ret søge at blive god."

Efter at han er bleven forlovet findes følgende Udtalelse:

"Mine Forsætter at fortjene min Doris og at blive en brav Karl ere varme og oprigtige. Af den Almægtiges Godhed og Maade haaber jeg kraft hertil. At jeg har mange Fejl ved jeg. Mine Lidenskaber ere heftige og henrivende, og blot den strengeste Vagt over mig selv kan bevare mig for Vildfarelse. Almægtige gør mig stærk hertil, lad mig stedse mindes mine Pligter og blive en brav Karl."

Det er glædeægt at se en ung Mand tale med og om sig selv paa den Maade, min Fader gør det i sin Dagbog, hvor han ikke besmykker sine Fejl, men ser dem lige i Øjnene.

Det er skønt, at han ikke vil drive den gamle Adam ud alene ved egen Haand; men beder om Guds Hjælp dertil, og det er herligt, naar det meget, der skal kæmpes imod - min Fader nævner jo selv en anselig Buket som "Ubeskedenhed, Rethaveri, heftige Lidenskaber, vildt varmt Temperament, Opfarenhed" - bliver saa sejrrikt bekæmpet, som det efter et langt arbejdsomt Livs Kamp blev for min Faders Vedkommende. Var der i hans Natur meget at kjæmpe imod, saa blev hans Sejr over sig selv ogsaa saa meget skønnere.

Efter det her fortalte synes det mig sandsynligt, at min Faders Kritik over sig selv i Forholdet til Kapt. Seidelin har været vaagen, og naar Resultatet af hans Undersøgelse er bleven, at min Fader kunde skrive om Seidelin, som han har gjort, saa tvivler jeg ikke om, at det er Seidelin som alene maa bære Ansvar for det daarlige Forhold i Briggen.

Andres Dom om Seidelin.

Jeg kan ikke selv have nogen Mening om Seidelin, skønt jeg har set ham, da jeg var Kadet. - Han gik først fra Marinen i Aaret 1851 med Vice-Admirals Karakter - men jeg erindrer at man i Marinen kaldte ham "Spring-Sextendelen", fordi han var saa springsk af sig; det var en lille vims Mand at se til.- For at faa lidt nærmere Oplysning om ham, bad jeg gamle Admiral August Schultz fortælle mig lidt om ham, hvilket han da ogsaa gjorde. Schultz, der er en sindig, paalidelig Mand paa næsten 90 Aar, sagde, at han havde ikke Kendskab til Seidelin fra Søen, men kun fra at han en Tid havde været Adjutant hos ham i Land. Som saadan kom Schultz jævnlig i Seidelins Hjem, hvor man forbavsedes ved i det første Værelse, man kom igennem, at se det ene Hjørne optaget af en Mængde Bøger, der laa paa Gulvet i vild Uorden, hvilket var arrangeret saaledes for at bibringe Besøgende Tanker om hans store Belæstning. - Havde Bøgerne staaet, som hos andre Mennesker, paa Reoler, saa havde der ikke saaledes som nu, været Lejlighed for ham til at udbrede sig om det Thema, men som de laa der, maatte de vække Opmærksomhed, og det var det, som det for ham kom an paa. Han svarede, sluttede gamle Admiral Schultz, godt til sit ~~Øgenavn~~ Øgenavn "Spring-Sextendelen", han var en "Vindbeutel".

Da jeg hørte denne Beskrivelse af Seidelin, saa undrede det mig ikke, at han aldeles ikke kunde falde i min sobre Faders Smag, og at han maatte blive en ubehagelig Chef for min Fader og de andre Officerer i Briggen. Men da Lieutenant Warming døde, skete der en pludselig Forandring i Seidelins Maade at være ~~xxx~~ paa. Min Fader troede, at Warming paa sit Dødsleje havde talt Seidelin saa alvorligt til, at han havde indset sit Misgreb og nu bestræbte sig for at være skikkelig; men det er kun en Formodning at det var Grunden. Det glædelige var, at Seidelin virkelig forbedrede sig, og min Fader skriver herom saaledes:

"Han (Seidelin) er fra det fataleste (ledeste) blevet til en ret behagelig Chef, saa at, hvis han vedbliver saaledes, ingen kan beklage sig over ham. Men denne Forandring er saa pludselig, saa forunderlig og saa aldeles mod hans først paa Turen viste Karakter, at man ej tør tro den".

Smukt er det, at min Fader straks er villig til en Forsoning, og han skriver herom saaledes:

~~Wann(Seidelin)xxx~~

"Jeg har vanskeligt ved at glemme min Uvilje; jeg vil imidlertid gøre mig Umage for at udlette alt det bitre, hvis han (Seidelin) bliver, som han har været de sidste Maaneder. Maaske lykkes det mig, og da vil han maaske ogsaa lære at kende mig fra en anden Side, hvor jeg tager mig fordelagtigere ud."

Til en Livshistorie hører ikke alene en Beskrivelse af Personens Tanke og Handlemaade, men ogsaa et Billede af, hvorledes Vedkommende saa ud. I det foregaaende har jeg meddelt, at min Fader i sin Forretning vilde bestræbe sig for at være, som han udtrykker sig "comme il faut", medens han i sin ^m moralske Vandel vilde være "en brav Karl", og jeg skal nu prøve paa at forsøge at ~~gixe~~ forøge det givne Billede af ham ved at beskrive hans Ydre, da han var ung. Rigtignok har jeg ikke set ham før end i Aaret 1834 da jeg blev født, og dengang temmelig ubevidst; men af hans Udseende i hans ældre Aar tør jeg maaske slutte mig til hans Ungdoms Billede. Han var naturligvis en pæn Mand, endog en smuk Mand af Middelhøjde og i jevn god Stand, ikke særlig ^r robust. Paa denne Krop sad et mildt, smukt Ansigt uden Skæg med regelmæssige markerede Træk, en lidt stor lige Næse, ^{brun} ~~xxx~~ Teint, et Par store, livlige, graa Øjne, sort Haar, der tidligt blev kridhvidt, og dertil en soigneret proper Paaklædning. Hans Optræden var ridderlig og galant; Ord som: "Min naadige Frue" eller "Naadige Frøken" laa ikke fjert ^v fra ham. Naar mine Søstre havde Besøg af Veninder, betragtede han det som en Selvfølge at hans Sønner fulgte de unge Damer hjem om Aftenen, og jeg erindrer, at jeg har modtaget Paamindelser af ham i den Retning, idet han kunde sige: "I mine unge Dage fik saamænd ingen unge Piger Lov til at forlade min Faders Hus om Aftenen, uden at vi fulgte dem." Man kan nok forstaa, at han med en saa opmærksom og høflig Optræden vandt sine Omgivelser og var paaskønnet af Damerne.

Efter denne lille Afstikker vende vi nu tilbage til Briggen "St.Croix" i Vestindien, og til dens Afløser paa den vestindiske Station i ~~Naxxxxxxxxxx~~ Korvetten "Najaden", der ankom til Vestindien i November 1820. Kort Tid efter sin Ankomst havde Korvetten det Uheld at støde paa en Klippe imellem Øerne St. Thomas og St.Jan, hvorefter Skibet maatte kjølhales (lægges over paa Siden) for at blive repareret i Skibsbunden for den Skade, som det havde lidt. Et Uheld kommer sjældent alene og saaledes gik det ogsaa her; den gule Feber angreb Besætningen, og Chefen Kapitajn C.J.Suenson, der som Følge af Grundstødningen havde haft mange Ærgrelser og megen Anstrengelse faldt som Offer for den ondartede Sygdom, hvorpaa Korvettens Næstkommanderende Kapitajnlieutenant O.C.Pedersen overtog Kommandoen. Han blev imidlertid ogsaa syg og døde 26 Dage derefter, hvorpaa Kommandoen tilfaldt min Fader, som ældste subalterne Officer paa den vestindiske Station, hvilket var et særdeles stort Held for min

Blev Chef for
"Najaden" 1821

Fader, saavel fordi han slap bort fra Seidelin, som fordi han ~~skæxhæx~~ fik denne store selvstændige Kommando.

Helt fri af Seidelin blev han dog ikke; thi Seidelin var den Højstkommanderende, og de to Skibe skulde følges hjemad til Kjøbenhavn. Om dette havde været den oprindelige Bestemmelse eller om det var foranlediget ved de "Najaden" tilstødte Uheld, ved jeg ikke; men min Fader glædede sig over, at han ikke skulde blive tilbage i Vestindien, hvor han havde oplevet saa megen Søøg. Bekymring og Ærgrelse.

Hjemrejse 1821.

I Juni Maaned 1821 sejlede "St.Croix" og "Najaden" hjemad i smukt Følgeskab. Ved Afrejsen fra Vestindien havde min Fader endnu 50 Syge ombord i sit Skib; men med den friske ~~kvæ~~ Søluft, der nu kunde blæse i Besætningens Lunger og ned i Skibets mest lukkede Kroge, blev Sygdommen snart drevet helt paa Flugt; min Fader nød nu Tilværelsen, og han udtaler sig om, hvor vel tilpas han føler sig. Han higede ~~nu~~ efter at komme hjem og var lidt ked af, at han, der sejlede bedre end Briggen, skulde vente efter den; men den friske Sejlads og den selvstændige Kommando var til stor Glæde for ham. Velbeholdne naaede begge Skibe Hjemmet og ankrede paa Kjøbenhavns Rhed d.28de August 1821, hvorpaa min Fader efter næsten 2 Aars Adskillelse havde den Lykke igen at mødes med sin Hustru og sine Børn. Der har været Jubel fra alle Sider ved Gensynet.

Tre Aar i Farum 1822/25

Efter Hjemkomsten fra Vestindien boede mine Forældre kun 1 Aar i Kjøbenhavn idet de i Foraaret 1822 sammen med min Faders 3 Søstre flyttede til Farum og boede i det Hus, mine Søstre nu bo i. Det var en svær Indkvartering det lille Hus fik; thi mine Forældre medbragte 5 Børn og desuden antager jeg, at Tante Wibeke havde sin Datter Ida hos sig, saa at Huset rummede ialt 11 Personer foruden Tyende; men det Hus' Evne til at rumme er jo vel kendt i Familien. Af min Faders 3 Søstre vare de to, nemlig Tante Wibeke og Tante Anine Enker efter henholdsvis Kommandørkapitan Conrad Nielsen, der døde d.3^{die} April 1819 og Kapitajnlieutenant Peder Nielsen, som døde d.26.December 1811, medens den tredie og yngste Søster Line (Friboline) dengang var ugift.

Huset saae ikke ganske ud som nu, thi den Fløj, hvori Pige-kammer, Vaskerum m.m. nu findes, stod dengang ved den modsatte Ende af Huset og var indrettet til Hestestald med en brolagt Gaard imellem Huset og Stalden. Desuden var begges Tage Straatækte.

Hestestalden blev henyttet af min Faders to vælige Gangere, om hvilke min Broder August senere i Spøg kunde spørge min Fader, om det var sandt, at han havde købt dem for nogle Tønder Kartoffler. Saa billige har de nu næppe været; men noget egentligt Herskabskøretøj har min Faders Ekvipage vel heller ikke været. Den gjorde imidlertid sin Nytte og var nødvendig for Forbindelsen med Hovedstaden, som min Fader af Hensyn til sin Tjeneste som Søofficer maatte

kunne naa i rimelig Tid. Det synes nu ret mærkeligt, at en Søofficer dengang kunde bo hele Aaret paa Landet, ca. 3 Mil fjernet fra Hovedstaden, hvilket selv med den gode Forbindelse med Post, Telegraf og Dagvogn ikke vilde blive tilladt nu. Men Forholdene er væsentligt forandrede siden den Tid; thi nu ligger Krigsskibene parate til at stikke i Søen, idetmindste endel af dem paa 24 Timers Varsel, og Officererne maa derfor bo saaledes, at de kunne komme tilstede med kort Tids Varsel; men dengang oplagdes Skibene grundigt, idet de fuldstændig tømtes, saa at der altid maatte 5 à 6 Ugers Ekvipering til, inden et Krigsskib kunde komme tilsøs, og Mandskabet, der dengang hovedsagelig bestod af Søfolk, var heller ikke til at faa fat paa i en Haandevending. Det var en meget fredelig Tid for Officererne, der kunde hvile grundigt ud i Løbet af Vinteren, saavidt jeg ved var den eneste Tjeneste, som dengang kunde ventes en Vagt engang imellem paa Holmen; men den Vagt var saa tidlig bestemt, at min Fader kunde møde til den i rette Tid.

Livet i Farum
1822/25.

Hvorledes Tiden gik for min Fader i Farum beretter Dagbogen ikke, men han var en saa virksom Mand, at han sikkert ikke har siddet stille i Kakkellovnskrogen. Han fik jo her Lejlighed til at prøve lidt af det Landmandsliv, som han sukkede efter at opnaa, da han opholdt sig paa Vestkysten, og han har nok taget sig med Iver af Jordens Dyrkning og Hestenes Pasning, ligesom han sikkert har faaet sig mangt et Slag Kort med sine Søstre. Hvorom alting er, mine Forældre boede 3 lykkelige Aar i Farum, og det har været en stor Lettelse for min Moder at bo med sine mange smaa Børn paa Landet fremfor i København. Forholdet imellem min Moder og hendes tre Svigerinder var udmærket, og der tilkommer min Moder stor Hæder herfor; thi det har ikke været en let Sag at gjøre saa mange Mennesker tilpas; men Resultatet var, at Svigerinderne elskede hende og talte i høje Toner til hendes Lovprisning.

Det er morsomt at tænke sig, at mine ældre Sødskende i deres Barndom have leget i den samme Have, den samme Grusgrav og ved den samme Sø, som vi Yngre og vore Børn, og de have sikkert følt den samme Fryd ved Opholdet i Farum og have som vi andre fundet, at det var Børnenes Paradis.

For de Voksne er Dagene vel gaaet temmelig regelmæssigt uden stor Afveksling, og dog tyder det talrige Selskab, der afholdtes i Hjemmet d. 9de Juni 1824 paa

Broder Augustes
Daab d. 9de Ju-
ni 1824.

at helt uden Selskabelighed gik Tiden ikke. Anledningen var ikke alene min Faders fire og treti Fødselsdag, men især min Broder Janus August' Daab, der fejredes ved et større Gilde. Det var ganske vist kun Kapellanen Pastor Bonnevie, der forrettede Daabshandlingen og ikke Sognepræsten, Pastor Kampmann; men min Broder tog Revanche ved at have følgende anselig Mængde Faddere, af hvilke idetmindste en Del har været tilstede:

- 1) Tante Anine Nielsen
- 2) Tante Martine Garde, Datter af Præsten i Øde Førslev

- 3) Farbroder Janus Garde
- 4) Faders Fætter, Pastor Garde i Horslunde
- 5) Morbroder, Pastor Mechlenburg paa Amrum
- 6) Faders Svoger Drewsen, der blev gift med Tante Line
- 7) Kapitajnlieutenant i Marinen Gjedding (Peder Nielsens Ven)
- 8) Kapt. Mühlenstedt, Ejer af Farumgaard
- 9) Ritmester "
- 10) Pastor N.N. (noget Henriette ikke kan læse)
- 11) Skovrider Lund og
- 12) Forstkandidat Clausen

Det var Dusinet fuldt af Faddere, og jeg kan tænke mig, at der har været Feststemning og Fryd inden Døre; men om Detailler tier Dagbogen, og jeg skal derfor ogsaa tie.

Kun skal jeg bemærke, at de 5 sidstnævnte Faddere vare Mænd fra Farum og blandt disse Ejeren af Farumgaard der førte et stort selskabeligt Hus dengang, saa der har Familien nok nydt en Del Selskabelighed under deres Ophold i Farum, hvilket har bødet paa det ellers tilbagetrukne Liv, de førte.

Paa Vagtskibe 1825-1829.

I April 1825 var de tre fredelige, lykkelige Aar i Farum tilende; thi nu kom Vagtskibsperioden fra 1825-1829, der var urolig for min Moder med megen Omflytning, netop derfor henrivende for Børnene og behagelig og indbringende for min Fader.

Cheferne paa Vagtskibene paa "Elben", ved "Nyborg" og ved "Helsingør" havde Indtægt af de Handelsskibe, der passerede Vagtskibet; jeg troer ved Helsingør endog 1 Mark (33 Øre) af hvert Skib, hvilket i gode Aar kunde løbe op til ca. 4000 Kr. Disse Chefposter paa Vagtskibene vare derfor stærkt eftertragtede, og man spøjte med, at allerede Lieutenanterne gjorde Gæld paa den Mulighed at blive Vagtskibschef. Det var derfor en stor Gunstbevisning, at min Fader ikke alene fik "Elben" og "Helsingør" Vagtskibene, hver et Aar, men "Nyborg" Vagtskibet endog i 3 Aar. Disse Vagtskibskommandoer faldt saaledes, at han i 1825 var Chef for Skonnerten "Atalante" paa Elben, i 1826-1828 Chef først for en Lodsbaad og senere for Skonnerten "Delphinen" ved Nyborg og i 1829 for Briggen "Møen" ved Helsingør.

Om Vinteren oplagdes Vagtskibene, og saa boede min Fader sammen med sin Familie i et af Nyboders Officershuse paa Hjørnet af Haregade og Borgergade, hvor han havde sit eget Hus for en lille Husleje.

Tillid til Gud. Det er velgørende og styrkende for os andre at lægge Mærke til, hvorledes Faders stærke Tro og Tillid til, at Gud vil hjælpe ham, ikke beskæmmes. Familien voksede med en forbløffende Hurtighed, og man kunde fristes til at sige, hvorledes skal det blive muligt, at han, med sin lille Officersgage, skal kunne skaffe Brødet til de mange Munde; men det kom vidunderligt, og der blev nok til dem alle, rigtignok i stor Tarvelighed og med store Savn for mine Forældre, men egentlig Mangel var der ikke.

Ansaret. Jeg vil ikke hermed prise det som en ubetinget Lykke at have en stor Børneflokk; thi Forældrene bør vel overveje, om de nødvendige legemlige Kræfter og andre Betingelser ere tilstede til en saa stor Opgaves gode og forsvarlige Løsning; men jeg vil prise de Forældre, der leve i Tillid til Guds Hjælp, og tage alt godt af hans Haand som en Naadegave.

I de 5 Aar Vagtskibsturene varede flyttede min Moder med hele Børneflokket hvert Foraar efter sin Mand for saa om Efteraaret at vende tilbage til Huset i Nyboder og tilbringe Vinteren der. - Det synes mig at være et Herkulesarbejde hun saaledes aarligt udførte, saa meget mere beundringsværdigt, som hun i den Tid fik to Børn til. Men Ind og Udpakninger for saa mange Mennesker var et stort Arbejde, og selve Rejsen var jo uhyre besværlig, betydeligt vanskeligere end nutildags; thi den maatte jo gøres pr. Sejlskib og pr. Axe. Mine Forældre var imidlertid unge Mennesker dengang (han 35 og hun 32 Aar) og min Fader har sikkert trofast hjulpet sin Hustru paa enhver tænkelig Maade for at lette hende Arbejdet.

Jeg skal nu fortælle lidt om, hvorledes disse Aarlige Flytninger foregik:

Rejse til Amrum 1825. I 1825 skulde min Fader altsaa være Vagtskibschef paa Elben og han afsejlede derfor fra København til Stationen d. 16de April med Vagtskibet, Skonnerten "Atalante". Forinden havde imidlertid Chefens Frue 6 "Glutter", som min Fader kaldte dem, og diverse Tyende indskibet sig i Skonnerten for at gøre Rejsen med, hvilket var en mere liberal Benyttelse af en Orlogsmand, end man nu kunde tænke sig. Familien levede 10 Dage ombord i Skonnerten hvis Besætning foruden Fader bestod af Lieutenanterne Grove og Stampe, Forvalter Lorenzen og Doktor Wahl. - To Dages Storm udholdt de heldigvis til ankers ved Kastrup. Resten af Rejsen havde de godt Vejr, Søsøge regnedes ikke for noget og efter de 10 Dages Rejse landsattes Familien i "Friederichsstadt" (Frederiksstad) og rejste over Husum til Amrum, medens Skonnerten fortsatte sin Rejse til Elben.

Denne Rejse har naturligvis været i høj Grad fornøjelig for Børnene - Søster Anine var dengang 10 Aar og Broder August 1 $\frac{1}{4}$ Aar gammel, og de andre 4 faldt derimellem.-

Opvartning har det sikkert ikke manglet paa; thi jeg tager næppe fejl, naar

jeg forudsætter, at hele Besætningen har staaet paa Hovedet for at gøre Opholdet ombord saa behageligt som muligt for den høje Chefs Familie. Hvorledes der i den lille Skonnert er skaffet Plads til saa mange Passagerer er mig en Gaade, og det Rod, der har været i Kahytten om Morgenen, maa have været ubeskriveligt morsomt for den, der havde Humør til at nyde det.

Familien kom imidlertid vel beholden til Bedsteforældrene paa Amrum og boede der Sommeren over, medens min Fader passede sit Vagtskib paa Elben indtil Skonnerten ved Juletid blev oplagt for Vinteren i Altona. Nu skulde Hjemrejsen tiltrædes og denne Gang over Land. Min Fader skriver om denne Begivenhed ganske kortfattet:

Hjemrejse 1825
fra Amrum.

"Juleaften 1825 forlod jeg, efter at Skonnerten var oplagt, Altona og rejste til Flensborg, hvor jeg fandt min elskede Doris og Glutterne, og hvor vi forbløve samlede til Nytaarsaften, da Transporten kom fra Altona, og vi gik da dermed over Land til København, hvor vi ankom d. 5te Januar og flyttede ind i vores lille Hus i Nyboder, i hvilket mine Søstre siden Flyttedag havde boet."

Det er Skade, at der ikke findes lidt fyldigere Beskrivelse af denne Rejse end den ovenfor angivne, hvorefter det ser ud, som om det Hele var en kort Lystrejse, der besørgees i al Magelighed. Men saa let er det ikke gaaet, og med vor Forfinelse, vor Magelighed og vort Hastværk vil vistnok de fleste finde, at det var en rædsom Tur for en Kone med 7 Børn, hvoraf den yngste kun var 8 Maaneder gammel. - Rejsen fra Flensborg begyndte, da "Transporten kom fra Altona", altsaa da Skonnertens Besætning kom; de have saaledes fulgt hjemad med Besætningen, og jeg tænker mig, at de paa den Maade nu og da har kunnet faa en Haandsrækning af Søfolkene, naar det behøvedes. Naar der staar, at turen foretages "over Land", saa maa vel derved forståes fra Flensborg over Kolding, Fredericia, Middelfart, Nyborg, Korsør og til København; det er 40 Mils Kørsel med forhaabentlig lukkede Vogne paa opblødte, daarlige Veje og saa en Tilgift af godt 4 Mils Sejlads over "Lille" og "Store Bælt", og alt dette paa den mørkeste Tid af Aaret. Da hele Rejsen varede 5 Døgn, maa der være tilbagelagt omtrent 9 Mil i hvert Døgn, hvilket, da under de Forhold maa være ensbetydende med mindst 12 Timers Kørsel i Døgnet. Selskabet har da f. Eks. overnattet i Kolding, Odense, Korsør og Ringsted, eller det kan jo ogsaa være, at de levede helt og holdent i deres Vogne og kun gjorde Standsning, naar der skulde skiftes Forspand eller Hestene fodres. Jeg synes, at hvad enten de have overnattet eller ej, maa det være en meget anstrengt og fortunlet Familie der den 5te Januar 1826 flyttede ind i Nyboder, og jeg tænker mig, at de have nydt at komme til Ro i ordentlige Senge. Men de oplevede noget paa en saadan Rejse; nu besørgees den pr. Jernbane og Dampskib i 10 Timer; men man oplever heller ikke noget.

Sommeren 1826
i Nyborg.

Min Fader blev kun 3 Maaneder i København, da han forlod Byen den 29de Marts 1826 for at tiltræde sin Tjeneste som Vagtskibschef ved Nyborg, hvori-
mod Moder med Børnene blev i København, da 4 af dem gik i Skole, som ikke
kunde forsømmes.

Det blev en drøj Sommer i 1826 for min søde Moder i hendes Ensomhed; thi alle
7 Børn fik i Juni Maaned Kighoste saa voldsomt, at 2 af dem bukkede under for
Sygdommen og bleve begravede paa Assistents Kirkegaard i Farfaders Gravsted.
Min Fader maatte blive i Nyborg og kunde ikke støtte sin ved Sygdommen an-
strengete og trætte Hustru, der efter den Tid ofte skrantede og led endel af
"Nervetilfælde". For at forfriske den af Sygdommen medtagne Familie flyttede
min Moder med Børnene til Nyborg d. 1ste August, og blev til den 17de November,
da hele Familien atter rejste tilbage til København, hvor de bleve Vinteren over.

To Børn dø
1826.

I Nyborg 1827.

Det følgende Aar havde min Fader atter Vagtskibet ved Nyborg, og allerede d.
30te Marts tog han hele sin Familie med sig til Nyborg, hvor de blev indtil
Vagtskibet lagde op d. 15de November. Broder Peter maatte noget tidligere til
København, da han var bleven optaget i Metropolitanskolen. Mine Forældre var
glade ved Opholdet i Nyborg, og min Fader skriver derom: "Vi forlode ugjerne
det smukke Nyborg, hvor vi af alle havde mødt megen forekommende Artighed". -
Hjemmet i Nyboder havde Tante Anine ordnet for dem, saa at de nøde den Behage-
lighed efter deres sommerudflugt at komme hjem til et Hus, hvor Alt stod paa
Plads.

I Nyborg 1828.

For tredje Gang rejsede mine Forældre med deres Børn til Nyborg i Aaret 1828,
og da de rejste til de samme Tider ud og hjem, som det foregaaende Aar, anta-
ger jeg, at min Fader har kunnet sejle sin Familie frem og tilbage med Vagtski-
bet, hvorved sparedes betydeligt. Uden en saadan Besparelse kan jeg ikke tænke
mig den Flothed, som det ellers vilde være at bo paa Landet i Nyborg, skønt de
havde en Lejlighed staaende i København. Nu blev forskellen i Udgift kun det,
som Lejligheden i Nyborg kostede hvilket næppe har været store Summer, da man
ikke dengang, saaledes som nu, kjendte til at leje sit Hus ud til Landliggere,
der boede langt derfra. Broder Peter maatte dette Aar blive i København af
Hensyn til sin Skolegang, og han blev sat i Huset hos Kapitajnlieutenant Ju-
stitsraad Vincents Gottlieb, der som Enkemand var bleven forlovet med Faders
Søster Anine, som var Enke efter Kapitajnlieutenant Peder Nielsen.

I Helsingør
1829.

Hermed var de 3 Vagtskibsaar ved Nyborg tilende og med Aaret 1829 oprandt,
det sidste af Vagtskibsaarene, nemlig det ved Helsingør, som endte glimrende
med en stor Indtægt for min Fader, som var overordentlig lykkelig over at han
i dette Aar ikke alene kom ud af en trykkende Gæld, men ogsaa blev sat i Stand
til at forsyne sit Hus med adskilligt, hvortil der var Trang. Vagtskibet pleje-
de at være paa sin Station ved Helsingør d. 1ste April, men Vinteren 1828/29
var saa streng, at Skibet først d. 21de April 1829 nogenlunde uhindret af Is

kunde forlade København for at sejle til Helsingør. - Isen kom atter tidligt om Efteraaret og allerede d. 7de December maatte Vagtskibet søge til København, og det naaede kun netop indenfor Orlogsværftets Bom, før Isen lagde sig overalt.

Min Moder og Børnene nød ogsaa godt af Helsingør i dette Aar, idet de nøde Landlivet paa en Gaard sønden for Helsingør, der hed Meulenberg, og som vedblev at være Tilflugtssted for Vagtskibschefernes Familier saa langt som til Aaret 1855, da jeg selv gjorde Tjeneste paa Vagtskibet og min Chefs Familie boede paa Meulenberg.

Blev Kapitajn
1829.

I Aaret 1830 maatte min Fader forlade Nyboder, da han d. 1ste August 1829 var forfremmet til Kapitajn og som saadan ikke længere tilkom Hus i Nyboder. Han flyttede til Store Kongensgade, hvor han saa boede, indtil han i Efteraaret 1834 blev Chef for Søetatens Drengeskole i Nyboder med hvilken Stilling fulgte en rummelig og godt beliggende Tjenestebolig paa Hjørnet af ØsterVoldgade og Vildandegade.

Chef for Dren-
geskolerne
1834-1851.

Om denne nye Post skriver min Fader saaledes:

"Det lykkedes mig, da Kommandør Flensborg fik Division, at blive ansat i hans Sted som Chef ~~for~~ (Inspektions-Officer) ved Søetatens Drengeskoler fra d. 1ste August 1834 at regne. Dette var en Post, hvorved mine Indtægter bleve betydeligt forøgede, hvilket med min store Familie var af megen Vigtighed. Det gav mig daglige og bestemte Forretninger, og jeg maatte saaledes, skønt jeg endnu ikke fuldkommen har de Indtægter, jeg behøver, og mine Forretninger ikke vare direkte i Faget, dog prise mig meget lykkelig og ogsaa derfor takke min store Hjælper og Gud."

Dagbogen indeholder kun meget lidt om denne Periode, idet den kun beretter hvergang et Barn fødes eller dør, men dette gaar ogsaa Slag i Slag; thi i Perioden 1829-1837 mistede mine Forældre to Børn og de 6 nulevende Sødsken - Christian, Marie, Minna, Carl, Doris og Agnes - bleve fødte. Detaillerede Meddelelser om Tjenesten og det huslige Liv foreligger ikke, og jeg vil derfor ikke opholde mig længer ved dette Tidsrum, men omtale min Faders litterære Virksomhed, ~~xxx~~ der blev af betydeligt Omfang og vil bevare hans Navn, som en anset Historiker endnu i mange Aar. - Den Dag i Dag nævnes han og hans Værker jevnligt, og naar Nutidens Historiskrivere ville skrive om Søetatens Historie, da ty de endnu til

H.G.Gardes

"Efterretninger om den danske og norske Sømagt"

4 Bind 1832-1835

Dette betydelige Arbejde er "med høje Vedkommendes Tilladelse" udarbejdet

ved Benyttelse af "authentiske" Dokumenter i de kongelige Arkiver, og det er ikke nogen egentlig Søkrigshistorie: men en Haandbog, hvori foruden en historisk Indledning findes gengivet Resolutioner og Bestemmelser vedrørende Sømagten fra Aaret 1700, da Arkiverne først blev nogenlunde fyldige - til Aaret 1830, altsaa for et tidsrum af 130 Aar.

Endvidere findes som Tillæg til Værket en Liste over "Sømagtens Krigsskibe", og en anden Liste over de i fast Søkrigstjeneste staaende Officerer fra 1700-1830, hvilke begge er meget værdifulde. For Norges Vedkommende sluttes Listen med 1814.-

Til dette Værks Udarbejdelse krævedes en Flid, Udholdenhed og Nøjagtighed som den, min Fader var i Besiddelse af. Han gik i mange Aar i Arkiverne og søgte Oplysninger til Værkets Udarbejdelse, og han fik efterhaanden stor Øvelse i at læse de altid aparte skrevne og ofte utydelige Dokumenter, som opbevaredes fra gamle Dage.

I Aaret 1842 udkom fra min Faders Haand en lille historisk Beretning om "Niels Juel", udgivet af Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug.

Fremdeles udarbejdede Fader et anseligt Værk:

"Den dansk-norske Sømagts Historie 1700-1814", der udkom i Aaret 1852 og senere i Aaret 1861 Indledningen til dette, nemlig:

"Den dansk-norske Sømagts Historie 1535-1700" udgivet af den danske historiske Forening.

Der foreligger altsaa fra min Faders Haand en rigtig Søkrigshistorie fra 1535-1814, og dette store Arbejde er altsaa væsentligt bygget paa Kildeskrifterne i førstnævnte Værk "Efterretningerne".

Senere er udkommet en populair Søkrigshistorie af Kapitajn Jean Tuxen, og jeg tager næppe fejl, naar jeg siger, at den er skrven for en væsentlig Del ud af min Faders Bog.

Endelig har min Fader skrevet mindre Afhandlinger til historiske Tidsskrifte maritime Artikler til "Arkiv" for Søvæsenet og en lille Geografi til Brug for Søetatens Drengeskoler, saa at det er en stor og god Virksomhed, han har udfoldet i literær Henseende. Større pekuniært Udbytte havde han ikke af sin ~~Skriv~~^{bent}virksomhed, da hans Bøger ere for fagmæssige og ikke letløbende nok til at fængsle det store Publikum, men dette Arbejde gav ham Anseelse og en nyttig Beskæftigelse i over 30 Aar, hvilket maaske var nok saa meget værd som Penge.

Efter denne lille Afstikker gaar jeg nu tilbage til den egentlige Fortælling og skal da berette, at da min Fader fik sin Post ved Søetatens Drengeskoler, havde Admiral Holsten, der var Medlem af Marinernes Kollegium, lovet ham, at han ikke skulde blive glemt ved Udkommandoer, og dette Løfte holdt han troligt

Min Fader blev saaledes Næstkommanderende paa Linjeskibet "Skjolds" Togt i vore Farvande i Aaret 1836, hvilket var en Hæderspost, da "Skjold" skulde paa sit første Togt, og at dets Udrustning var en Begivenhed i Marinen ses bedst af, at "Arkiv for Søvæsenet" fandt sig foranlediget til at skrive saaledes derom:

"Linjeskibet "Skjolds" Udsendelse paa et Øvelsestogt danner i 1836 upaatvivleligt den interessanteste af dette Aars Begivenheder. Med Hensyn til Fuldstændigheden af dette Skibs Bygning i Forening med Fuldstændigheden i dets Udrustning og Installationer, tro vi ikke at fejle, naar vi erklærer det for det smukkeste Skib af sin Klasse, der nogensinde har været udrustet fra vore Værfter".

Om Togtet skrev min Fader i sin Dagbog:

"Den 6te April begyndte Ekviperingen, som var temmelig besværlig for mig, da jeg forestod den alene; den 28de var den klar, og d. 3. die Maj hejstes Kommandoen" - Derpaa nævnes alle Officerernes Navne, men da der var 20 Officerer, 3 Læger og 3 Intendanten i dette Vidunderskib, skal jeg spare Læseren for Navnene og kun meddele, at Kommandør A. Krieger var Skibets Chef. Den enorme Officersbesætning var ikke nødvendig for Skibets⁺⁾, der i Krigen 1849, da jeg var med som Kadet, besørgedes af 10 Officerer; men man benyttede Lejligheden til at skaffe Officererne Øvelse, og fyldte det derfor saa meget, at der er bleven en hel Del tilovers til at gøre Spilopper. Selve Togtet varede kun i 2 Maaneder, i hvilken Tid Skibet sejlede i Nordsøen og Østersøen samt anløb Kiel, hvortil det krydsede ind imod en stik Modvind og ankrede udfor Düsternbrook. At dette Kryds var en Begivenhed af Rang ses af "Arkiv for Søvæsens" Udtalelse saalydende:

"Denne Manøvre (at krydse ind) i et saa snevert Farvand som Kieler Fjord vakte almindelig Beundring og den er det bedste Vidnesbyrd for dette Skibs gode Egenskaber som Manøvreskib. Under dets Ophold her (ved Kiel) af 5 Dage strømmede en utallig Mængde Besøgende til af alle Klasser, endog fra længere boftliggende Egne for at beskue denne herlige Bygning^o.

Tilfredshed med Togtet 1836.

Min Fader var meget tilfreds med Togtet, hvilket ses af at han i Dagbogen skrev:

"Alt gik meget lykkeligt; det var en meget behagelig Tur. Krieger og jeg kom godt ud af det sammen, ligesom ogsaa de øvrige Officerer, og Skibet kom i god Orden, saa at vi alle havde Ære af Togtet".

Admiral Wrisbergs Udtalelse.

Foruden ovenstaaende Udtalelse om det vellykkede Togt, har jeg endnu at tilføje, at afdøde Viceadmiral Wrisberg har angang lejlighedsvis sagt til mig, at han var min Fader taknemmelig, fordi han, der som ung gjorde Togtet med, af min Fader havde lært, hvorledes Tjenesten skulde være. Man skulde derfor

+) Drift?Bemanding?

I Linjeskibet "Skjold" 1836.

tro, at naar en af Linieskibets Officerer udtaler sig saaledes, og min Fader selv har skrevet, som han har, om Togtet, at det da var endt i almindelig Tilfredshed, og hvis det senere blev mindet af Deltagerne, at det da vilde blive erindret i Anerkendelse og Glæde. Men saaledes gaar det ikke i Verden; Menneskene er saa raske til at dømme andre og al den Bagtalelse, der i Ord og Skrift daglig strømmer ud over Verden er grupovækkende at tænke paa. Jeg kommer paa disse Tanker ved at mindes, at Broder August c.50 Aar efter "Skjolds" Togt, altsaa saadan noget som i Aaret 1886, viste mig en Artikel om dette Togt i et Tidsskrift, jeg husker ikke hvilket. I denne Artikel undsaa Forfatteren sig ikke for at omtale min Fader paa en hensynsløs Maade, idet han formentlig for at være vittig og give sine Historier Kolorit, skildrede Næstkommanderende som farende om i Linieskibet som en Rasende og skældende til Højre og Venstre. -Eller noget saadant var det han skrev. Jeg læste kun dette Brudstykke af Artiklen; men vi har medes begge ved at læse det. Forfatteren var Professor Drachmann, Fader til Digteren, der i sin Ungdom havde gjort Togtet med i "Skjold" som Læge, og nu som ældre Mand iblandt sine Oplevelser fortalte om Togtet paa den anførte uheldige Maade. Professoren har jeg kendt; han var en begavet Mand, men brutal og ikke nøjeregnende, aldeles ude af Stand til at bedømme Forholdene, han skrev om. Jeg har omtalt denne lille Historie mere fyldigt, end den fortjener; men jeg har ikke villet forbøgaa den for det Tilfælde, at den infame Artikel skulde falde i Læserens Hænder, at han da ikke skal tro alt, hvad der staar.

Professor
Drachmanns
Smædeskrift.

Sygdom i Hjemmet 1836.

I Hjemmet var der megen Sygdom i 1836; den begyndte med Søster Marie, derefter Karlen, saa Moder, derefter Proder Peter, Søster Anine, Broder August og Fætter Georg, der boede hos os. Det var vistnok Tyføs Sygdom, men alle kom sig fuldstændigt.

Chef for "Diana" 1837.

Det følgende Aar, 1837, blev Fader Chef for Korvetten "Diana" med Kapitajnlieutenant Gjødesen som Næstkommanderende, ^{Togtet} begyndte d. 5te Maj og varede i 4 Maaneder, der tilbragtes først i Eskadre sammen med Korvetten "Galathea". Kommandør M.Lütken, som Eskadrechef, samt Korvetten "Flora" og Briggen "St.Thomas" paa et Togt til Atlanterhavet, hvorefter "Galathea" og "Diana" fulgtes ad først til Plymouth og derpaa til Kronstadt. Om Opholdet saadant Sted skriver min Fader saaledes:

" Kort efter at vi vare komne tilankers ved Kronstadt, kom et Orlogsdampskib ud til os og derfra kom en Chalup med mange høje Officerer ombord i "Galathea", hvor jeg netop var kommen ombord (paa Visit). Prins Mentzicoff kom først ombord i "Galathea" og forestillede sig selv som Chef for den kejserlige Generalstab (han fungerede tillige som Marineminister). Han præsenterede derpaa Kron-

+) andet s
er utydeligt-
kan være c
el.r

stadts Gouvernør, Admiral Rashsoff,^{+))} samt Undervisningsministeren Grev Nesselrode.
Med ~~dem~~ dem fulgte endel andre Officerer, som alle besaa Skibet meget nøje.
Man havde en Mistanke om, at en af de russiske Officerer var Kejser Nicolaus,
men da ingen af os kendte ham, og Russerne benægtede, at Kejseren var imellem
dem, saa kunde vi ingen Notits tage af ham. Først da de gik i Fartøjet, blev vi
opmærksom paa en Officer, som stod op agter og styrede Fartøjet, og som kunde
ligne Kejseren, hvilket det ogsaa siden viste sig at have været. -

Kejser Nico-
laus ombord
1837.

Fra "Galathea" gik det russiske Fartøj ombord i en amerikansk Fregat, der laa
paa Rheden og var kommen tilankers før os. En af de amerikanske Officerer
kendte Kejseren, og de røbede hans Inkognito ved, da det russiske Fartøj var sat
af fra Fregatten, at hejse russisk Flag paa Stortoppen og salutere med 41 Kanon-
skud samt Folkene paa Ræerne." Det var altsaa en kejserlig Hilsen. Den besvare-
des med samme Antal Skud fra en russisk Orlogsmand, der ogsaa laa paa Rheden,
og nu fik vi danske Skibe ogsaa travlt med at salutere Kejseren, da hans Damp-
skib passerede dem.

Besøg paa
Peterhoff
1837.

"Om Eftermiddagen kom Gouvernørens Adjutant ombord og indbød mig sammen med
Lütken og Nicolsson (den amerikanske Chef) til Kejseren paa Peterhoff den næste
Dag, samt Officererne til samme Dags Eftermiddag."

+) Poula si-
ger:er
det Haven?

Et kejserligt Dampskib afhentede dem, og Kl. 2 var de ved Peterhoff, hvor 3
kejserlige Vogne ventede dem; de benyttede kun den ene og kørte i den omkring i
Havnen^{+))} ledsagede af Fløjadjutant Grev Heyden, som foreviste dem alle Mærkværdig-
hederne fra Peter d. 1stes Tid.

I Audients
1837.

"Kl. 3 kom vi til Slottet, hvor de til Taflet Indbudne samledes i Kurværelset.
Lütken og jeg bleve af Mafchallen førte til privat-Audients hos Kejseren, som
modtog os med megen Artighed, tiltalte os paa Tysk og undskyldte sit Inkognito.
Derefter kom Amerikaneren ind, og saa blev vi alle samlede førte ind til Kejser-
inden, som tiltalte os paa Fransk, især om Kejserens Inkognito, som hun sagde
havde moret ham meget. Kort efter kom Kejseren med Kejserinden og Storfyrstinde
Olga ind i Kurværelset, talte der et Kvarter med nogle af de Tilstedeværende,
hvorpaa Taffelværelset blev aabnet. Kejserinden og Storfyrstinden gik først og
derefter Damerne omtrent 20 parvis, derpaa fulgte Kejseren og saa alle de øvrige
omtrent 60 Kavalierer. Taflet var i et stort Værelse dækket i Hestekoform. Jeg
kom til at sidde skraas overfor den kejserlige Familie. Denne havde dannet Bunt-
lerod saaledes, at Kejseren og Kejserinden sad sammen, og alle de fornemste Per-
soner paa samme Side som Kejseren og Kejserinden.

Til Taffels
1837.

Efter Taflet gik vi omkring i Haven og besaa alt nøjere og derefter til de
os anviste Værelser, hvor en kejserlig Tjener var til vor Opvartning.

Vore Officerer ankom imidlertid afhentet af en anden kejserlig Dampbaad og
bleve førte omkring i Haven.

I Theatret
alene med
Hoffet 1837.

Kl. 8 kørte vi til Theatret, hvor en Loge var anvist for os 3 Chefer alene og vore Officerer havde faaet Plads i Parkettet. Der blev spillet 2 smaa franske Stykker, og Tilskuerne bestod kun af den kejserlige Familie og Hoffet.

Kl. 11 kørte vi til Landingsstedet, hvorfra vi med Dampskib gik ombord i vore Skibe. Der blev budt os Aftensmad, men da det kun blev budt Cheferne, foretrak vi at gaa ombord sammen med Officererne. Taflet var meget simpelt (ikke overdaadigt); vi fik mindre Mad og Vin ~~med~~ hos vores, og der serveredes kun paa Porcelæn, ikke paa Sølv.

Kejser Nico-
laus d. 1ste
Hoffet 1837.

Kejseren anses med Rette for an af Ruslands smukkeste og flinkeste Mænd; han er en virksom, duelig Mand, som vist fortjener at kaldes en stor Kejser. Han regerer Alt selv og er i det hele vist afholdt. Mod os var han højst elskværdig. Kejserinden er et af de hæsligste Fruentimmer, jeg har set. Uden Ynde. Hun var højst kostbart Klædt, hvorimod Kejseren var simpel imellem sine uhyre dekorerede Hoffolk og Adjutanter. Storfyrstinde Olga var en smuk lille Pige, hun er No 2 af Døtrene. Den ældste var ikke med ved Taflet, men hende saa vi i Theatret om Aftenen."

Min Fader var efter dette Togt meget begejstret over Rusland, og jeg erindrer at have hørt ham prise Kejser Nicolaus. I Dagbogen anstiller han Sammenligninger imellem det, han saa i Plymouth og i Rusland, og han mener, at Rusland vil gaa stærkt fremad. Han skriver saaledes:

"Det er en mægtig Bestræbelse efter at skabe en stærk Flaade, især dreven af Kejseren fra hvem alt udgaar, og som intet sparer for at sætte sin Sømagt paa en formidabel Fod."

Forøvrigt meddeler han noget om, hvad han saa i St. Petersburg og i Plymouth. men det skal jeg forbigaa, da det ikke mere har Interesse. Kun skal jeg af, ~~ix~~ hvad der fortælles, meddele, at Fader havde Fætter Georg Garde (den senere Admiral), 12 Aar gammel med paa sit første Togt, og Broder Christian (8 Aar gammel) var med paa hele Togtet som Passager, rimeligvis for at prøve, om de eguede sig til Bøllivet, idet mindste for Georgs Vedkommende, Christian var maaske endnu for ung til, at det kan have været andet end Fornøjelsestur.

Paa Tidsrummet 1838-1844 spenderer min Fader kun et Blad i Dagbogen, og paa dette omtaler han Kong Frederik d. 6tes Død d. 3^{die} December 1839:

"Den afdøde Konges personlige Godmodighed havde ogsaa paa mig stedse virket velgørende, saa at jeg nærede megen personlig Hengivenhed for ham, skønt jeg ikke anser hans Regering, især i de sidste Aar, som den bedste. Meget lover jeg mig derimod af Christian d. VIII^{de}, naar han blot faaer Tid til at ordne der meget svækkede Statsmaskine og har Kraft til at gribe igennem." ~~X~~ - Jeg kan tilføje, at min Fader altid senere talte begejstret - paa sin Maade begejstret - om Chr. VIII^{de} og hans smukke Dronning Caroline Amalie, og at de ogsaa viste min Fader megen Opmærksomhed.

Blev Ridder og Dannebrogsmænd
1840 - 1843.

Den 31te Januar 1840 forfremmedes min Fader til Kommandørkapitajn og samme Aar blev han ved Kongeparrets Krøning dekoreret med Ridderkorset af Dannebrogge. Allerede 2 Aar senere gjorde Kongen ham til Dannebrogsmænd, og min Fader skriver, at Kongen sagde til ham, idet han personlig gav ham Sølvkorset: "At han ønskede at anerkende min gode Tjeneste og derfor bad mig bære det som Tegn paa hans Agtelse."

Tante Anines Død d. 21/1 1841.

En Sorg ramte i dette Tidsrum, og det var Tante Anines Død (gift med Gottlieb). Herom skriver min Fader saaledes:

"Den 21de Januar 1841 kaldte Gud min elskede Søster, Anine Marie; hun skrankede i flere Maaneder før sin Død, som efter faa Dages Sygeleje var blid og rolig. Hun var en sjælden begavet Kone, saavel af Aand som Hjerte. Jeg tabte i hende min ældste og, næst min elskede Kone, bedste Veninde. Velsignet være hendes Minde. Hun har det nu godt, bedre end hendes sidste Tid paa Jorden var."

Mere end det anførte findes ikke i Dagbogen for dette Tidsrum, og jeg slutter deraf, at intet særligt er passeret udover den angivne, og at Livet elters er gaaet sin daglige Trummerum. Da denne hører med til mine Forældres Liv, skal jeg prøve paa at fremstille den i dette Tidsrum omkring Aaret 1840, hvilket jeg kun nogenlunde kan, da jeg selv ikke var mere end 6 Aar gammel, og der maa derfor sluttet lidt fra de senere Aar til den Tid; men det kan vel ogsaa gaa an.

Søetatens Drengeskole var dengang i de to etages Huslænger, der nu udgøre "Vildandegade" og Gaden var ved hver Ende aflukket ved en høj Mur med en stor Port, dekoreret med Frederik d. VI^{tes} Navnetræk og en stor Krone oven over udskaaren i Træ. I Gaarden, der derved dannedes fandtes to Genstande af Betydning, nemlig i den ene Ende en høj Træpost, hvor Gaardens Rebekka'er hentede et ikke ulasteligt Drikkevand, og forskellige fremmede Ingredientser, saasom Plantestoffer, lidt Træsmuler en lille eller sommetide stor Skrubtudse eller sligt, kunde nok følge med Vandet. Om Vinteren blev denne Post iført en varm, hyggelig Halmklædning, og den saae saa helt monumental ud. - Den anden Genstand, der tildrog sig Opmærksomhed var en høj Mast, taklet som Skibsmast. Denne var til stor Glæde for os Børn, og til Rædsel for min Moder. Jeg erindrer idetmindste, at mine Forældre kom tilstede ~~und~~ under mine første Forsøg paa at optræde som Sømand i Masten, og at min Moder vilde afholde mig derfra, medens min Fader sagde: "Lad ham kun forsøge sig", hvorefter min Moder gemte sig i Huset for ikke at se det skrækkelige Syn, at hendes Søn svævede imellem Himmel og Jord. Heller ikke mine Søstre foragtede en Klatretur i denne herlige Mast. Foruden denne Gaard var der Gaarde paa begge Sider af Længerne. Paa den Side, hvor Christian d. IV^{des} Statue staar, ligger

endnu det, vi kaldte "Trekanten", en sandet Plads, hvorpaa fandtes et stort Gymnastikhus og udenfor dette Gymnastikapparater til de mindre Drengene. Det var en dejlig stor Plads med yndigt Sand og omkranset af store Træer. Solen skinnede her saa tilpas Varmt, som intet andet Sted i Verden, og hvilke herlige Timer tilbragte man ikke siddende i det varme Sand og rodende med en Pind i det eller lavende Buddinger i et Fingerbøl. Til den anden Side laa blandt andet vor private Gaard med Vaskehus og Rendestensbrædder, under hvilke Rotterne huserede og jevnlig forfulgtes af Ungdommen. - Af Længerne benyttedes det meste til Skoleværelser, men desuden var i dem Boliger for Lærerne, Inspektorerne, Fejemesteren og Skomagermesteren. Min Fader boede i det nordøstligste Hjørne af Gaarden og sad i sin store Kommissionsstue paa 1ste Sal som Konge over hele Herligheden. - Familien havde mange og ret store Værelser til sit Brug. I Stueetagen laa saaledes til højre for Entreen mine Forældres Soveværelse, der ved en spansk Væg var delt i to Rum. I det forreste ventede man med en vis Ærbødighed, naar man havde et Bud at bringe Kommandøren. Til venstre for Entreen laa to Værelser, der benyttedes af Søstrene. Paa 1ste Sal fandtes til højre for Trappen Kommandørens Gemakker, deriblandt den omtalte Kommissionsstue, et stort Værelse, der især udmærkede sig ved hvælvet Loft. - Til venstre for Trappegangen laa Spisestuen, der havde Husets Bredde og 2 Vinduer til hver Side. Derfra førte 2 Døre ind til Dagligstuen af samme Størrelse som Spisestuen. I Dagligstuen stod paa den lange Væg en noget haard, men dejlig stor Sofa, der til Tider maatte huse indtil 7 siddende Personer. Ved Vinduerne var Forhøjninger, hvorfra Damerne ved deres Sytøj bekvemt kunde holde Øje med Østerport, dens Vagt, og de Karpervogne, der holdt indenfor Porten i Forventning om at kunne køre for Skovbesøgende. Naar Publikum nærmede sig denne Plads, blev det omringet af Kaperkuskene, der overbød hinanden med Løfter om straks at køre og underbød hinanden i Prisen. De, som det lykkedes at faae anbragt paa den firstolede Holstensvogn, kaldtes for "Lokkeduer", thi før Vognen var besat kunde der ikke være Tale om at køre, og naar Lokkeduerne mindede Kusken stærkt om, at han havde lovet at køre ~~stærks~~, saa hørte man Kusken udraabe: "Ferdinand læg op", hvilket betød, at Ferdinand skulde lægge Seletøjet paa Hestene, hvilket skete naar Ferdinand fik Tid til det.

I Forbindelse med Hovedlejligheden stod det "andet Hus", hvis Stueetage beboedes af Husets Sønner og de mandlige Pensionærer. Udenfor denne Lejlighed laa en lille Have med et Lysthus og nogle Stikkelsbærbuske med sure Bær, der led ilde Medfart ved det Sæbevand, som fra Vandfadene østes ud over dem.

Vor Bolig paa
Drengeskolen i
Nyboder 1834-
1851.

At mine Forældres Hjem var Centrum i enhver Henseende for den lille Verden, der hørte til Skolen fik jeg for nogle Aar siden fornyet Bevis for i en Samtale med Inspektørens Søn, der fortalte, at han mindedes en Samtale imellem hans Forældre, i hvilken hans Moder havde demonstreret for at faa sin Mand til at bekoste nyt Sirtis til Møbelbetræk. Da Manden ikke kunde klare sig mere imod Konens gode Grunde, bragte han Hovedskytset i Ilden ved at sige: "Kommandørens fik Sirtises Betræk paa deres Møbler samtidigt med os, og de benytte endnu ~~deres~~ det samme Betræk, saa der kan altsaa ikke være Tale om, at vi nu skulde have nyt." - Det Argument var afgørende, selv Konen taug overfor et saa slaaende Bevis.

Det daglige Liv
i Nyboder 1834-
1851.

Dagene forløb meget regelmæssigt. Min Fader og dermed hele Huset var tidligt oppe. Han gik sin Morgentur paa et Glas koldt Vand, der dog ikke kom lige fra den omtalte Post, men først var filtreret i et Filterapparat, som var købt i Skotland. Familien spredtes efter Morgenmaaltidet, hver til sine Forretninger og samledes igen til ²⁾Retter Mad om Middagen Kl. 4. Vi vare da foruden Forældrene 11 Børn og 3 à 4 Pensionærer tilbords, saa at der maatte en stor Gryde til daglig at møtte c. 17 Mennesker og jevnlig kom nogle Gæster der i det gæstfri Hjem var velkomne. - Efter Middag blev der røget Tobak af lange Piber i Spisestuen, saa at Alt stod i Røg og Damp. Der spilledes Skak til Tobakken, eller der taltes om Dagens Begivenheder, især undrede det mig med hvor tilsyneladende stor Indsigt man behandlede Politik, idet Enhver vidste, hvad Frankrig vilde, hvad England maatte modsætte sig, og hvad Rusland ikke paa nogen Maade kunde tillade. Det fremsattes alt med en Iver og Sikkerhed, som om enhver af de talende havde faaet hemmelige Meddelelser om, hvorledes de nævnte Stater agtede at stille sig. Den Art politiske Kandestoberier høres nu kun sjældent; men dengang, da den indre Politik ikke drøftedes meget, og da Dagens Begivenheder vare smaa, slog man sig ganske almindeligt paa den store Politik, og søgte sin Trang til aandelig Næring tilfredsstillet ved at drøfte den.

De ældre Søstre trak sig efter Middag sammen med Moder tilbage til Dagligstuen, og de yngre Børn læste Lektier og tumlede saa paa Legepladsen med Gaardens andre Børn og morede sig kongeligt med alle Slags Lege.

Mine Sødskende
1840.

Til de ældre Søstre hørte dengang (1840) Anine, Emilie og Fanny, henholdsvis 25, 23 og 21 Aar gamle; de vare Moders trofaste Støtter. Jeg erindrer, hvorledes Anine hver Aften hjalp Moder med Fontanellen og med hendes andre Skavanker, og hvor flittige Emilie og Fanny vare med at lappe og stoppe. Det var en god kærlig Hjælp, min Moder havde af sine Døtre, og hun trængte ogsaa haardt til den; thi hun var allerede dengang saa skrøbelig, at jeg mest mindes hende liggende paa Sofa og beroligende udraabe til de smaa Børn:

"Friede, Kinder, Friede!"

Broder Peter, der 1840 blev cand.theol., havde fra 1844 sin egen Embedsbe-
lig i Skolen, som Lærer ved denne; men han spiste hos mine Forældre. Broder
August blev 1844 Secondlieutenant, saa fra den Tid henregnedes han jo til
de Voxne. Christian og jeg gik i Mariboës Skole, Marie og Minna i en privat
Skole, hvorimod Doris og Agnes, der i 1840 kun var 4 og 3 Aar gamle endnu
ikke gik i Skole.

Fregatten Gefion var i 1844 Flaadens nyeste Skib. Den sendtes paa Besej-
ling i Østersøen i Maj Maaned 1844, men løb paa Grund udfor Trelleborg paa
Sverrigs Sydkyst, hvorefter den maatte til København for at repareres. Che-
fen maatte paa Grund af ~~sik~~^{dette} Uheld fratræde Kommandoen, og da man spurgte
Kong Christian d.VIII om, hvem han nu befalede skulde sættes til Chef for
Fregatten, sagde han paa Fransk, givende sine Ord dobbelt Betydning:

"Prenez Garde."

Saaledes fortalte man, at Fader blev udpeget til Chef for Fregatten "Gefi-
on" hvilket, skriver han: er den største Kommando nogen Officer har haft i
mange Aar, og det er paa en Ekspedition, som baade kan blive vigtig og inter-
essant."

Hovedopgaven paa dette Togt var Deltagelsen i en Flaadedemonstration imod
Marokke, til hvem de europæiske Sømagter endelig var bleven træt af at ^{betale} Skat
og nu fordrede, at det skulde ophøre. I den Anledning samledes i Juli Maa-
ned Krigsskibe fra alle de større Sømagter, og Danmark lod sig smukt repræ-
sentere ved 4 Krigsskibe, nemlig Fregatterne "Gefion" og "Thetis", Briggen
"Mercurius" og Dampskibet "Hekla", alt under min Faders Kommando som Eskad-
rechef. Han hejste derfor Kommando-Stander, da han kom til Middelhavet og
blev saluteret af alle de fremmede Orlogsmænd, som færdedes her.

Jeg skal senere komme tilbage til Togtet imod Marokke, men da han forinden
gjorde en Rejse med "Gefion" til Skotland og Færøerne og paa denne havde
Kronprins^den, den senere Frederik den VII^{de} ombord som Gæst, skal jeg først
fortælle om dette Togt.

Med et lille Følge, bestaaende af Kapitajn Irminger, Justitsraad Lunding
og 5 Tjenere indskibede Kronprinsden sig d. 23de Maj 1844 paa Københavns
Rhed ombord i "Gefion", som derefter fulgt af Fregatten "Thetis" sejlede
til Leith i Skotland, hvor Kronprinsden gik i Land for at gøre en Tur i de
skotske Højlande. Fregatterne sejlede derpaa til Cromarty, hvor Kronprind-
sen atter kom ombord for at gaa til Færøerne, hvorfra han sejlede hjem i
Juli Maaned med ~~Kadetkorvetten~~ Kadetkorvetten "Flora".

Foruden de nævnte Gæster havde Fader sin tidligere Chef fra Briggen "St.
Croix", Hans Diderich Seidelin ombord som Besejlingskommissær, det vil sige,
at han gjorde Turen med for at bedømme den nybyggede Fregats Sejlegenskaber.

Chef for "Gefion" 1844.

Kronprindsens
Rejse med "Gefion" 1844.

Han havde ikke noget med Skibets Kommando at gøre, og min Fader giver ham den Ros, at han var "meget skikkelig, skønt hans Stilling som Passager ikke var synderlig behagelig." - Da Fregatten kom til Cadiz var Besejlingsprøverne afsluttede, og Seidelin tog derfor derfra hjem over Land.

Om Kronprindsens Væren ombord fortæller Dagbogen desværre meget lidt; der meddeles kun, at "han var meget vel tilfreds med sit Ophold, og vi holdt alle meget af ham. Han viste stedse den højeste Grad af Godmodighed og var ved alle Lejligheder højst forekommende."

Ved Afskeden paa Færøerne d. 22de Juni forærede han min Fader en Ring med Diamanter til Erindring om hans Besøg.

Første Gang med Jernbane 1844.

Under Opholdet i Leith gjorde min Fader en Tur til Glasgow, og rejste da for første Gang i sit Liv med en Jernbane, hvilket interesserede ham meget. Han skriver om denne Tur, at "de passerede igennem en smuk Egn behageligt og mageligt. Jeg fandt ingen Gene af Lufttrykket, ej heller, at det gik for hurtigt. Vi kunde godt se alt, kun naar der passeredes et andet Train, var det vanskeligt at see dette ret, og jeg antager ikke, at man let kan kende nogen paa det passerende Train, endskønt dette kun var 2 Alen fra det, vi kørte med."

De passerede flere Tunneler, der var bælmørke (man brugte altsaa ikke dengang at oplyse Togene ved Passage igennem Tunneler).

"Der var 3 Slags Passagervogne: Lukkede elegante Rejsevogne for 1ste Klasse, simple halvlukkede Vogne for 2^{den} Klasse og aabne Vogne til 3^{die} Klasse". Om Opholdet i Skotland fortæller Dagbogen noget mere; men det forbi-gaar jeg, da det ikke mere har Interesse, kun skal jeg tilføje, at Befolkningen i Cromarty viste Officererne megen Opmærksomhed ved at indbyde dem til Selskaber, især paa Landet, og at Fader havde den Glæde at have sin Søn August i sin Nærhed, idet han gjorde sit første Togt som Secondlieutenant ombord i Fregatten "Thetis" der fulgte "Gefion" og var kommanderet af Kapitajn Achehoug.

Da Fregatterne forlode Færøerne vidste min Fader ikke, hvor Togtet nu skulde gaa hen; den store Hemmelighed skjultes i et Brev, som havdes med fra "Kollegiet", og dette Dokument blev da højtideligt aabnet i to Officers Nærværelse, efterat Skibet var kommet i rum Sø. Saa forsigtigt gik man tilværks dengang, nu gaar det anderledes aabent til; thi naar et Skib nu af-sejler, bliver baade Pressen og Besætningen fornærmet, naar det holdes hemmeligt, hvor det sejler hen. Det hemmelighedsfulde Dokument, min Fader havde med viste sig at være en Ordre til min Fader om at sejle med begge Fregatter til Cadiz og der sætte sig i Forbindelse med Generalkonsul Carstensen i Tanger for, ~~hvis~~ hvis det behøvedes, at beskytte den danske Skibs-

Situationen overfor Marokke 1844.

fart overfor Marokko. Der skulde eventuelt handles i Forening med en svensk-norsk Eskadre, som vilde komme til Middelhavet.

Fregatterne sejlede altsaa til Cadiz, og da de ankom der d. 8de Juli erfarede, at Danmark vel var paa spændt Fod med Marokko, men at der endnu ikke blev truet med Fjendtligheder. Paa Cadiz Rhed samledes en større fransk Eskadre under Prinsen af Joinville's (Prinsesse Marie's Bedstefader's) Kommando. Han havde sit Kontreadmiralsflag hejst ombord i Linieskibet "Le Sufrén" og min Fader gjorde naturligvis Visit hos Ham, hvilket han gengældte med et

Samtale med Prinsen af Joinville 1844.

Besøg i "Gefion". Prinsen talte meget aabent med min Fader om Forholdene og sagde, at Frankrig ikke ønskede Krig med Marokko; men han havde Ordre til hvis Marokko ikke vilde holde Fred, da at gengælde Ondt med Ondt. Han dadlede meget, "at den spanske Eskadre laa ørkesløs paa Tangers Rhed, hvorved Respekten for Krigsskibene blev svækket, og den muhamedanske Fanatisme, som var i Gære, let kunde komme til et for de Christne i Landet farligt Udbrud. Han fortalte mig, at han var kommen overens med Guvernøren i Gibraltar, General Sir Robert Wilson, om at saavel de franske som de engelske store Skibe skulde holde sig fra Tanger, saalænge Underhandlingerne varede. Han billigede meget min Tanke at tage Hovedstation ved Gibraltar, og raadede mig til at formaa Svenskerne til det samme. Efter en meget behagelig Samtale i over en halv Time, fulgte Prinsen mig selv til Faldrebet og yttrede sin Tilfredshed over min Visit."

Efter denne Konference med Prinsen af Joinville forlode de danske Skibe Cadiz, gjorde et kort Besøg paa Tangers Rhed, hvor Dampskibet "Hekla" laa imellem Orlogsmænd af alle Nationer, konfererede med Generalkonsul Carstensen og sejlede derpaa til Gibraltar, hvor de kom til at ligge i omtrent 7 Uger, medens Carstensen førte Underhandlinger med Marokko. - Briggen "Mercurius" sluttede sig til dem i Slutningen af Juli, men da den kom fra Vestindien maatte den begynde med i længere Tid at ligge i Karantæne i Mahon. "Hekla" besørgede Forbindelsen tvers over Strædet imellem min Fader og Carstensen i Tanger. Den danske Eskadre var saaledes samlet, og til den sluttede sig 2 norske og 1 svensk Krigsskib, saa Skandinavien var smukt repræsenteret; men naturligvis dog kun smaat imod den Vrimmel af store Linjeskibe paa indtil 120 Kanoner, som var samlet paa Gibraltors Rhed. Her laa Chefen for den engelske Middelhavseskadre Vice-Admiral Owen, paa Linjeskibet "Formidable" med en lille Flaade, endvidere franske, spanske, sardinske, neapolitanske og amerikanske Orlogsmænd saaledes, at det var et internationalt Søstævne, der holdtes her. Da de danske Fregatter nærmede sig denne Flaade, troede man i Gibraltar, at Kronprinsen var ombord i "Gefion", hvilket havde til Følge, at Fæstningen begyndte med at salutere 21 Skud, som "Gefion" besvarede, hvorpaa den saluterede den engelske Vice-Admirals Flag, og saa kom

og saa kom Turen til Hædring af min Faders Stander, saa at der har været en smuk Kanontorden, som gentog sig hver Gang en ny Orlogsmænd kom tilankers paa Rheden. Alle disse Skibe foranledigede naturligvis en Række Visitter og endel Middage, hvori min Fader deltog noget, men han havde dog mest Omgang med de skandinaviske Skibe.

Prinsen af Joinville bombarderer Tanger 1844.

I Slutningen af Juli maatte alle de fremmede Konsuler forlade Tanger, fordi Frankrig truede Marokko med Fjendtligheder, og det blev til Alvor d. 6te August, da Prinsen af Joinville med sin Flaade ved Daggry angreb de marokanske Batterier, nedskød dem inden Kl. 2 E.M. og derpaa satte sig fast paa Øen Mogador, der drev en stor Handel, som den marokanske Kejser havde megen Indtægt af. Disse Foranstaltninger hjalp fortræffeligt, og nu begyndte Underhandlingerne for Alvor i en høflig Tone hvilket man tidligere havde savnet hos den marokanske Minister. - Carstensen sendte sammen med den svenske Generalkonsul et Ultimatum, hvori de erklærede, at Tributen for Fremtiden ikke vilde blive erlagt, og morsomt nok, nu blev England pludselig ivrig i at støtte vore Fordringer, da de frygtede, at Danmark skulde slutte sig for varmt til Frankrig, og et nyt Brud finde Sted med Marokko, hvorved Englands Handelsinteresser yderligere vilde forstyrres. Den engelske Gouvernør i Gibraltar, General Sir Robert Wilson, sagde da ogsaa til min Fader i en Samtale, at det, at de danske Skibe ikke havde deltaget i de franske Demonstrationer havde stemt saavel England som Marokko venlig for os, og min Fader skriver herom: "Det mente Carstensen ogsaa, saa jeg havde stor Satisfaction af at have holdt mig rolig i Gibraltar." Carstensen indberettede ogsaa til den danske regering, at de danske Skibes Nærværelse bidrog væsentlig til, at Marokkanerne blev til at forhandle med.

England støtter de danske fordringer.

Endelig vare Forhandlingerne d. 7de September i saa god Gang, at Fregatten "Thetis" blev sendt hjem, og min Fader kunne med "Gefion" forlade Gibraltar for at gøre en Tur til Livorno, hvor han havde det Hverv at indlade Resten af Thorvaldsens Kunstværker, som Fregatten "Rota" havde maattet efterlade af Mangel paa Plads; men paa Rejsen til Livorno vedblev min Fader at føre Stander, da han endnu var Chef for den danske Søstyrke ved Gibraltar, som under hans Fraværelse repræsenteres ved "Hekla".

"Gefion" gaar til Livorno 1844.

Efter 12 Dages Sejlads naaede Livorno, hvor Fregatten blev i 18 Dage og havde travlt med at indskibe de Marmorsager, der skulde til det Thorvaldsenske Museum i København. Min Fader har herom skrevet i sin Dagbog: "Det var et besværligt Arbejde at faa Kunstsagerne ombord, men endnu værre at faa dem bortstuvende, da der var det dobbelte Antal af, hvad tidligere var hjemført med ~~den~~ danske Orlogsmænd. Gefions brave Mandskab arbejdede fortræffeligt, og d. 5te Oktober var vi sejlklar". - Thorvaldsens højre Haand, Hr. Bravo, besørgede Kunstsagerne fra Rom til Livorno, og han optraadte "som en vakker

tjenstvillig Mand".

Under Opholdet i Livorno havde min Fader megen Glæde af den danske Konsul Dalgas, med hvem han kom til at staa paa en venskabelig Fod. "Fru Dalgas var Italienerinde og en meget artig Kone". Jeg troer, at de senere besøgte os i København. Med Dalgas gjorde min Fader en Tur ind i Landet til Pisa og til et Marmorbrud, som Dalgas ejede, han meddeler endel om, hvad han saa paa denne Tur; men da ~~det~~ det ikke har Interesse nu, skal jeg henvise Lysthavende til Dagbogen og forbigaar det her.

Hjemrejsen 1844. Paa Hjemrejsen anløb "Gefion" Gibraltar, hvor min Fader modtog den behagelige Meddelelse fra Carstensen, at Forhandlingerne med Marokko vare skredne lykkeligt frem, og snart kunde sluttes paa tilfredsstillende Maade, idet man var enige og kun manglede Kejserens officielle Samtykke. Kursen sattes derfor hjemad og efter en lykkelig Rejse ankrede "Gefion" d. 16de November 1844 paa Københavns Rhed.

Glæde over Rejsen og Hjemmet 1844.

Dagbogen fortæller herom saaledes:

"Lykkeligt ankommen til det kære Hjem nød jeg den Salighed at finde alle mine Elskede sunde, og den kærlige Gud være lovet og takket for denne store Naade. - Alt smilte mig imøde ved min Hjemkomst. Kongen var overordentlig naadig, gjorde mig til Kommandør, og mine Pengesager fik jeg fuldt arrangerede. - Jeg kan saaledes ikke noksom takke min store Gud for den lykkelige Tur, jeg har gjort. Gud hjælpe mig til at fortjene Guds store Naade."

Det var vistnok et i enhver Henseende lykkeligt Togt, min Fader gjorde med "Gefion", idet Rejsen gik uden Uheld, og han var glad over sine Officerer, især omtaler han Næstkommanderende, Kapt. Muxoll, som særlig flink.

Underligt er det for mig (C.A.G.) at tænke paa, at de 3 Officerer, som Dagbogen nævner fra dette Togt, nemlig Brinck Seidelin, Irminger og Muxoll, alle kom til at spille en Hovedrolle i Sagen, der rejstes mod min Fader efter Eckernførde-Kampen i 1849.-

De to førstnævnte beskyldes af min Fader for at have været hans værste Modstandere i Krigsretten, og den sidstnævnte, der forøvrigt ikke optraadte angrebsvis under Forhørene, var meget impliceret i Sagen. Men nok herom til senere.-

Min Faders Holdning som Eskadrechef fik ogsaa Anerkendelse fra den svenske Konges Side, idet han dekorerede min Fader for hans Virksomhed i Marokko med Sværdordenens Ridderkors, hvilket dengang, da Ordensdekorationerne sad fastere end nu, betød noget virkeligt.

Sluttelig skal jeg kun om dette Togt tilføje den Oplysning, at min Fader i 1845 har skrevet nogle læseværdige "Erindringer fra Fregatten Gefions Togt i 1844" i "Nyt Arkiv for Søvæsenet" 4de Bind, hvortil jeg kan henvise.

Livets Ømskiftelser.

Det gaar i Reglen saaledes i Livet, at Lykken ikke er en varig Gæst, hvilket jo sker for at Guds Planer med Mennesket kunne ske Fyldest, og saaledes gik det da ogsaa min Fader. Han stod efter Togtet med "Gefion" som en meget lykkelig Mand, særdeles anset i sin Stilling som Søofficer og i et velsignet lykkeligt Familieliv. Men i de følgende 5 Aar rantes han paa det føleligste, først i sin Familiekreds ved at miste sin elskede Hustru, og saa i sin Virksomhed ved den ulykkelige Eckernførde Affaire. Om disse to Begivenheder, der greb med saa voldom Haand ind i min Faders Liv, skal jeg nu fortælle.

Moders Sygdom.

Min Moders Helbredstilstand var nedbrudt saaledes, at hun i Aaret 1845 endog selv mente, at det vilde være bedst for Hjemmet, om hun gik bort; men hun bekæmpede saadanne Dødstanker, fordi de bedrøvede min Fader.

Ved Juletid i Aaret 1846 paadrog hun sig en stærk Forkølelse, som efterlod en Betændelse i den højre Lunge og hele Vinteren holdt hende paa Sygelejet. Da Foraaret kom, mente Lægen, at hun skulde paa Landet, og hun flyttede derfor med mine Søstre Anine, Doris og Agnes i Maj Maaned til Farum. Den 9de Juni 1847 tilbragte min Fader sin Fødselsdag sammen med hende, og hun var dengang kommet sig ret godt, saa at hun ~~endog~~ kunde færdes alene i Haven, men efter et slemt Nerveanfald maatte hun d. 30te Juni lægge sig paa sit sidste Leje. Da min Fader kom derud d. 3^{die} Juli havde hun heftig Feber, og den venstre Lunge var nu ogsaa angreben. I Dggbogen skriver Fader herom saaledes:

Moders Død 5/7 47.

" Med fuld Besindelse og den kristeligste Taalmodighed og Gudhengivenhed gik hun sin Opløsning imøde. Endnu Natten mellem d. 4de og 5te Juli var hun sig fuldkommen bevidst, og hendes sidste Ord var, at Anine skulde søge at bringe mig til Ro.

Derpaa talte hun ikke mere; men paa hendes Haandtryk kunde jeg mærke, at hun endnu kjendte mig, indtil hun Klokkeren lidt ~~over~~ 12 Middag d. 5te Juli 1847 udaandede sin elskelige Sjæl.

Den 8de Juli begravede vi hende; jeg med mine Børn, Broder Janus og Svoger Christian (Mechlenburg) - der var kommen hertil for at se til hende, men ej fik hende i Tale, da hun ingen Sindsbevægelse kunde udsættes for. Hun hviler nu paa Farum Kirkegaard, kun faa Skridt fra hendes Yndlingsplads i Haven, der kun er skilt fra hendes Grav ved Muren.

Guds hellige Fred være med den Elskede og lære os af Hjertet at sige: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet."

Faders Hymne til Moders Pris 1847.

Min Fader skriver fremdeles saaledes om hende:

"Altid fandt jeg den trofasteste, oprigtigste og kærligste Veninde i min ~~Eng~~ Ungdoms Elskede. Hun var min Manddoms Glæde, og Tanken om hende skal være min Alderdoms Trøst. Aldrig kjendte hun Svig, Usandhed eller Forstillelse og hendes rigtige religiøse Følelser lod hende stedse finde det rigtige i alle mødende Tilfælde.

Hun vejlede mit vedrslige Sind med sine lyse, klare og besindige Raad. Hun lærte mig først den sande, den rigtige Religion. Hun dannede vore elskede Børn til gudfrygtige, kærlige Mennesker og ligesom hun var den kærlige Hustru, saaledes var hun den ømmeste Moder, besjælet af de velvilligste følelser mod alle sine medmennesker. Hendes rene Sjæl laa stedse aaben for mig, og enhver Tanke delte hun med mig. Jeg tør med Sandhed sige, at jeg anser hende for et af de fuldkomneste Mennesker paa Jorden, og at ~~hva~~ faa ere gaaede saa rene hjem til Faderen, som hun.

Derfor Fred med Dig, Du min forklarede Engel. Send fra det Høje den Beroeligelse, som Din Georg her saa meget trænger til."

Sandheden i det smukke Psalmevers:

"Jeg dør og jeg veed, hvad Time det sker,
det sker i Beskikkelsesstunden"

Beskikkelses-
stunden d.
7 1847.

bekræftede sig ogsaa ved min Moders Død. Thi hendes Mission paa Jorden var sluttet "da Kilden til Livet var funden", hendes Børn saa store, at de kunde undvære hende, og hun selv bleven træt.- Men hendes Minde udøvede fremdeles en velsignet Gerning - maaske endnu større, end da hun levede - og virkede særligt forbløffende paa hendes elskede Mand saaledes, at han til Død, 27½ Aar senere, mindedes stadigt hende som en Guds Engel, der vaagede over ham og ventede paa ham. En særlig Naade imod min Moder personlig synes det mig at være, at hun døde Aaret før Krigsaarene 1848-1850, ikke alene, fordi hun derved slap for at opleve den Modgang min Fader fik i sit Kald; men ogsaa fordi det tør forudsættes, at hun, der havde sin nærmeste Slægt og Venner i Hertugdømmerne, vilde være bleven særlig smerteligt berørt ved den Broderkrig, der udfægtedes i disse Aar. Der var i dette, som i alt andet der møder os i Livet, Naade over Naade.

Smaa Fortællin-
ger om Moder.

Jeg skal nu til Slutning meddele nogle smaa Fortællinger om Moder, som Søster Agnes sendte mig fra Farum, da jeg fik til Laans de Papirer om Forældrene, som findes der. Efter Søster Anines Fortælling meddelte Agnes mig saaledes følgende smukke Træk fra mine Forældres Liv i Farum 1822-1824: Anine havde lavet et Perlebaand til Faders Pibe, hvilket brugtes dengang som Pynt, og det skulde foræres til Fader til hans Fødselsdag. For at forhøje dets Værdi havde Tante Vibeke, Faders Søster, digtet et Vers, som Søster Anine skrev rent. I Verset stod der, at Anine ved hver paatrukken Perle havde tænkt paa Fader. Det saa jo ret smukt ud; men Moder spurgte hende, om hun saaledes havde tænkt paa Fader under Arbejdet, og da hun maatte svare "Nej" hertil, sagde Moder: "Ja, saa giver Du altsaa ikke Fader Verset, da det er Usandhed." Tante Vibeke blev ikke vred, da hun indsaa, at Moder handlede

og jeg vil tilføje, at man kan see, hvor stærkt og godt Indtryk Moders sandhedskærlige Optræden har gjort paa Barnet, siden Historien er bevaret. Fremdeles fortæller Søster Agnes mig, at hun tydeligt erindrer, hvor Søster Fannys Ansigt straaledede af Glæde, da hun fortalte følgende fra det samme Ophold i Farum 1822-1824:

Der ventedes paa dette Tidspunkt en Komet, og Rygtet gik, at det vilde blive Verdens Undergang, naar den viste sig. Denne Folketale havde skræmmet mine Sødskende; men saa tog Moder dem en Dag med ind i sin Stue (den samme Fanny senere beboede) og talte med dem om, at Gud holdt Alt i sin Haand, at intet skete uden hans Vilje, og at han vilde bevare dem alle for det evige Liv, naar de kun havde barnlig Tillid til ham. Denne Tale forstod Børnene, som gik tillidsfulde fra Moder, og Søster Fanny sluttede sin Fortælling om den søde Moder ved at sige: "Fra det Øjeblik fandtes Evighedshaabet i min Sjæl."

Det er en stor Velsignelse at have en Moder, der handler saa kærligt og forstandigt, som i de foran fortalte Tilfælde, og vi yngre Børn nød ogsaa godt af hendes kristelige Sind, skønt vi mest erindrer hende som den Svage og kende hende bedst igennem de ældre Sødskendes Vidnesbyrdsdom hende; thi jeg kan med Glæde og Taknemmelighed samstemme med Søster Agnes, naar hun slutter sin Meddelelse til mig om Moder saaledes:

"Men Aftentimerne naar vi stod om hende nede i Børnekammeret med foldede Hænder husker Du vist lige saa godt, som jeg."

Ja, vist husker jeg, at det var en ualmindelig elskelig og yndig Moder, vi havde, og min Fader traf det Rette, da han samlede alle hendes store Egen-skaber i en Sum og satte paa hendes Ligsten de simple Ord:

"Den fromme Doris Garde"

I det foran anførte om Moders Død meddeltes efter Dagbogen de Udtalelser, som min Fader har nedskrevet om sig selv, og skønt de ikke er smigrende for ham, ere de dog saa oplysende om hans aandelige Standpunkt paa den Tid, at jeg synes, jeg bør fremdrage dem for senere at kunne paapege, hvorledes Guds Kraft virkede med og i ham, og hvor herlig en Sejer, han paa sine gamle Dage vandt over sig selv. Thi det er jo først igennem Livets Kamp, at vi blive skikkede til Evigheden. De naturlige Anlæg og Gaver er forskelligt tildelte, og de Midler Gud bruger til at kalde, prøve og styrke ere forskellige; men et er fælles, og det er Kamp, uden den vindes ingen Sejer. -

Faders Selvkritik Den første Udtalelse findes paa Pag. 67 i det, jeg har kaldt "Faders Hymne 1847."

til Moders Pris" idet han nævner sit "verdslige Sind" ved at sige om Moder:

"Hun vejlede mit verdslige Sind", og den anden Udtalelse er Moders sidste Ord i dette Liv, da hun paa sit Dødsleje kun har een Bekymring, og det var hendes elskede Mands indre og ydre Ro. Hun ligesom overdrog Søster Anine sin

Gerning ved at sige til hende, at hun skulde søge at bringe Fader til Ro. Det var en stor Opgave, hun gav sin 32 aarige Datter, og min søde Søster A-
nine skal have den Ros i sin Grav, at hun udførte det Hverv, der var givet
hende, baade med Forstand og i stor Kærlighed, ligesom hun blev en sød Sted-
fortræder for Moder overfor de yngre Sødskende.

Det synes mig saa stort og ogsaa ydmygt af min Fader, at han selv nedskri-
ver de ovenfor nævnte tvende Fejl, hans Verdslighed og hans Sjælsuro, at jeg
kan tænke mig, at Gud sikkert maatte hjælpe en saa opadstræbende, syndserken-
dende Mand, som min Fader, og hans senere Liv vidner da ogsaa om, hvorledes
Gud i Kærlighed fører ham fremad mod det store Maal. Allerede ved Udgangen
af Aaret 1847 skrev han saaledes i sin Dagbog: "Aaret forløb under rolig
Sorg over det smertelige Tab min huslige Lykke havde lidt ved min elskede
Hustrus Død. Vore kærlige Børns ømme Medfølelse, Christus milde, trøsterige
Lære, og mit stille Liv virkede velgørende paa mit sorgfulde Hjerte, og ved
Guds Bistand lærte jeg at bøje mig gudhengivende under Herrens Vilje, medens
mine Skoleforretninger og litterære Beskæftigelse hjalp mig til at faa Tiden
til at glide."

Der kom snart andre store Begivenheder fra Yderverdenen, som maatte bemæg-
tige sig min Faders Sind og Tanke, ligesom det satte alle andre Danske i Rø-
re, og det var det store Oprør i Slesvig Holsten imod den danske Konge, da
Christian d. VIII^{de} den 20de Januar 1848 lukkede sine Øjne, og hans Søn Fre-
derik d. VII^{de} besteg Danmarks Trone. Frihedsbevægelsen, der udmindede i, at
Danmark d. 5te Juni 1849 fik en fri Forfatning, Hærens og Flaadens Udrustning
til Krigen og dennes Førelse, alt dette satte min Faders livlige Aand i Be-
vægelse, skønt kun yngre Officerer end han blev brugt til aktiv Deltagelse i
det første Krigsjaar. Det gamle Kollegium til Marinens Bestyrelse blev afløst
af en ansvarshavende Minister, og Kommandør Zartmann blev den Mand, der for
Flaadens Vedkommende skulde sætte alt det Nye i Scene. Han udførte dette med
stor Dygtighed og Kraft, men Frihedsrøret vakte ogsaa Oppositionen, og der var
dem i Marinen, der ikke var tilfredse, og blandt disse især Kommandør Dahle-
rup, der traadte offentlig op imod Marineministeren, hvilket foranledigede
et Møde af Marinens Officerer for at overveje Sagen. Om dette Møde skriver
min Fader i sin Dagbog:

"Da jeg fandt, at Zartmann var langt bedre skikket til at ^{bestyre} ~~led~~ Marinen end
Dahlerup, støttede jeg ham efter min Overbevisning, og uden selv at have trag-
tet derefter blev jeg imod min Vilje valgt af Kammeraterne til at stille mig
i Spidsen for den største Del af Søofficererne, der ønskede at beholde Zart-
mann som Marineminister, og denne vandt ved Demonstrationen stor Popularitet
og fik fast Fod som Minister."

Krigen 1848-
- 1850.

Stort Marine-
møde 1848.

At min Fader saaledes blev Leder for Officererne i en saa alvorlig Sag, viser hvor stor Anseelse, han dengang nød i Officerskorpset, og det medførte for ham personlig Begivenheder af den største Betydning for hans senere Liv. Han skriver herom saaledes:

"Dette (Mødet) bragte mig i nærmere Berøring med Zartmann og i Februar 1849 blev jeg udnævnt til Eskadrechef paa Hertugdømmernes Østkyst. Saaledes er jeg kommet i en højst ansvarsfuld og vigtig Post, som jeg daglig beder Gud give mig Indsigt, Kraft og Mod til at udfylde saaledes, som jeg har en ærlig Vilje til.

Den 20de Marts 1849 hejste jeg min Stander i Dampskibet "Skirner" og sejlede til Sønderborg, der blev mig anvist til Hovedkvarter. Her blev jeg overvældet af byrdefulde Forretninger, og da Fjendtlighederne igen brøde ud d. 3^{die} April blev min Stilling endnu vigtigere".

Med Hensyn til, hvad der foregik i Krigen 1849, skal jeg ikke omtale ret meget, da jeg jo ikke har til Hensigt at skrive Krigshistorie, men jeg skal henvise til de mange trykte Bøger, og da særlig til Generalstabens udmærkede Værk: "Den dansk-tyske Krig i Aarene 1848-1850". Her skal jeg kun kortelig berøre de Begivenheder, der særligt vedrørte min Fader.

Eskadren, som min Fader kommanderede ved Fjendtlighedernes Begyndelse bestod af 1 Linjeskib (Christian VIII), 2 Fregatter (Gefion og Havfruen), 2 Korvetter, 2 Brigger, 8 Dampskibe, 18 Kanonchalupper og Kanonjoller, altsaa en efter vore Forhold stor Eskadre.

Om Kommandoforholdet til Hæren skriver min Fader:

"Med min Styrke var det mig paalagt at cooperere (samarbejde) med Armeen og betragte mig som underlagt den kommanderende General v. Krogh."

Altsaa ~~xxx~~ Fader var underlagt den kommanderende General og fra denne modtog han ved Krigens Begyndelse en Ordre til d. 5te April, naar Hæren fra Jylland og Als rykkede ind i Slesvig, at besætte Aabenraa med Flaadens Mandskab og at alarmere ved Eckernførde for at bringe Fjenden til at tro, at en større Styrke blev landsat der.

Den førstnævnte Opgave i denne Ordre nemlig: "Besættelsen af Aabenraa" ledede min Fader personlig, og Alt gik efter Ønske, idet Fjenden blev fordrevet og Aabenraa besat. Den anden Opgave, Alarmeringen ved Eckernførde, der ikke skulde være en haard Kamp, men kun et Angreb for at trække Fjendens Opmærksomhed mod Syd og bort fra det, der foregik i Sundeved, overdrog min Fader til Kommandør Frederik Paludan, der var Chef for Linjeskibet Christian VIII.

Eskadrechef 1849.

Krigens Fornyelse d. 3/4 1849.

Eskadrens Sammensætning 1849.

Kommandoforhold 1849.

General Kroghs Ordre 1849.

Eckernførde
Kampen, 5/4 1849.

Hvor stort Uheld, der fulgte Paludans Ekspedition er bekendt nok, og jeg skal her kun anføre, hvad min Fader kort efter Affairen skriver derom i sin Dagbog: -----"Nu sejlede Paludan med "Christian VIII" og "Gefion" lige ind under de fjendtlige Batterier og ankrede der med Paalands Vind, hvormed det var umuligt at komme ud igen med Skibene alene. Desværre bevægede et ufornuftigt Mod og en for stor Ringeagt for de fjendtlige Batterier til denne ubesindige Handling.

Zartmann havde mundtlig udtalt til mig og rimeligvis ogsaa til Paludan, at vore store Skibe kunde let ødelægge Batterierne, og det var ved mine hemmelige Instruktioner paalagt mig, at 2 Fregatter skulde udføre det Hverv, som nu et Linjeskib og en større Fregat med 2 Dampskibe paatog sig. Skrækkeligt blev vi straffede for at have ringeagtet Fjendens Landbatterier. Christian VIII blev skudt i Brand og maatte tillige med Gefion stryge; det første sprang imidlertid i Luften; men det sidste blev Tyskernes Pris. Dampskibene maatte i havareret Tilstand trække sig tilbage og blev reddede."

Det har naturligvis været et haardt Slag for min Fader straks i Begyndelsen af Felittoget at have med en saa sørgelig Affaire at gøre, og han er derfor meget teknemmelig overfor Kongen og Marineministeren og roser dem for, at de ikke tillagde ham nogen Skyld i Ulykken, og han skriver, at de behandlede ham paa en smuk Maade. Han fortsætter saaledes:

Overkommandoen
afsættes 1849.

"Jeg blev uanfægtet paa min Post, medens man kastede Skylden - mig synes med Urette - paa General Krogh og Læssøe (hans Stabschef). Disse fjernede man fra Kommandoen, som overgaves til General Bülow".

Min Fader blev altsaa paa sin Post, hvilket naturligvis har været ham en Trøst og styrket ham i Overbevisningen om, at da Ordren var udgaaet fra Hærens Overkommando, og Udførelsen var lagt udelukkende i Paludans Haand, maatte han være ansvarsfri. Han har derfor næppe givet sig meget Tid til at gruble over sin egen Stilling til Sagen, og han har ikke regnet med de underminerende Kræfter, der gøre sig gældende ved en saadan Lejlighed, men vi skulle senere see, at han her forregnede sig.

Fredericia Sla-
get d.6/7 1849.

Arbejdet optog ham ganske, der var jo nok for ham at tage Vare paa, og jeg skal saaledes nævne, at Fader deltog i det store Krigsraad, hvor Udfaldet fra "Fredericia" besluttedes imod de slesvig-holstenske Batterier, og at han og Flaaden tilkommer en lille Del i det lykkelige Udfald d.6te Juli, idet Skibe fra Faders Eskadre deltog i Kampen fra Vejlelfjord og Lillebælt og drev Fjenden bort fra Kysten og i Armene paa vore "Jenser", der gav dem en varm Omfavnelse. Det blev en af Danmarks Hædersdage.

Vaabenhvile d.
10/7 1849.

Kort efter det glørværdige Udfald fra "Fredericia" blev en Vaabenstilstand sluttet d. 10de Juli 1849, og Fredsunderhandlingerne begyndte i Berlin, medens den danske Sag støttedes ved Demonstrationer saavel fra en stor russisk Eskadre, som fra en mindre svensk-norsk Eskadre, der begge var ankrede op ud for Sønderborg.

Da Fredsunderhandlingerne trak i Langdrag, sendtes endel af Danmarks Stridskræfter hjem, og i Slutningen af September forlod min Fader Sønderborg og strøg sin Stander ombord i "Skirner" den 27de September 1849. Krigsfangerne bleve udvekslede, og Deltagerne i Eckernførde Affairen vare nu samlede, saa at Forhør kunde optages, hvorefter Generalkrigsret blev nedsat til Sagens Paakendelse. Dommen, der faldt d. 13de April 1850, gik ikke alene ud over Paludan, der dømtes til 4 Maaneders Fæstningsarrest, men den dømte tillige min Fader til 2 Maaneders Fæstningsarrest, fordi han, efterat have faaet "privat" Underretning om, at General Ryes Korps af Krigsministeren var standset i sin Fremtrængen nord fra, intet havde foretaget ved Henvendelse til Overkommandoen for ogsaa at standse den befalede Ekspedition til Eckernførde.

Det var, efter hvad der senere er oplyst, en ganske uretfærdig Dom, hvorefter min Fader skriver saaledes: "Jeg er ikke alene ubilligt og haardt, men uretfærdigt behandlet og dette desværre af mine Kammerater. Dette har været mig uendeligt haardt."

De underminerende Magter, der raadede ved denne Lejlighed, vare talrige: Den offentlige Mening, der krævede Sonofre for den nationale Ulykke, Hensynet til forskellige Personer, særlig de to Krigsministre, hvis Virksomhed skulde dækkes, og til Paludan, som Officererne vilde skaane ved ikke at lade ham staa alene med Ansvar.

Fra Provst Christian Garde i Faarevejle fremkom i "Berlingske Tidende" Nr. 120 af 27de Maj 1850 en udmærket Artikel, der skarpt kritiserede den faldne Dom for min Faders Vedkommende, og denne Artikel glædede ham meget, men den kunde jo intet forandre i det, som Retten havde kendt.

Min Fader tog sin tunge Tilskikkelse som en god Kristen, og han skrev saaledes i sin Dagbog:

"Jeg vil bestræbe mig for at undertrykke de bitre Følelser, som jeg har imod mine Fjender, jeg vil søge at bære min uforskyldte Skæbne taalmodigt og iøvrigt tillidsfuldt stille alt i Guds Haand med den Overbevisning, at hvad han tilskikker mig er til mit sande Bedste."

Faders Retfærdiggørelse 1986.

Min Fader skulde ikke opleve sin Retfærdiggørelse overfor Verden; men 47 Aar efter Eckernførde Affairen og 21 Aar efter Faders Død fik jeg Marineminister Ravns Tilladelse til at gennemgaa Overkrigsforhørets Protokoller og Generalkrigsrettens Dokumenter i Eckernførde Sagen, og jeg skrev derefter en Artikel i "Tidsskrift for Søvæsen" af 1896 betitlet:

"En Redegørelse for Eckernførdesagen af

C.A.Garde

Kommandør."

Jeg oplyser i denne Artikel, at Datiden almindeligt troede paa Skibes Overlegenhed over Landbatterier, og at min Fader støttende sig til de Sagskyndiges Mening ikke mente, at der kunde være nogen Fare for Skibene ved

~~den~~

den beordrede "Alarmering" ved Eckernførde, og denne Tanke var sikkert rigtig og vilde vist sig holdbar, hvis Paludan havde, hvad min Fader maatte forudsætte, baaret sig fornuftigt ad. Der var derfor ingen Grund for min Fader til at sætte sig i Bevægelse, da han ad Rygtets Vej erfarede, at Hæren havde forandret sine oprindelige Dispositioner og standset Fremrykningen ogsaa af General Pye's Korps nord fra.

Da Fader var underlagt den kommanderende General Krogh, maatte han vente, indtil Overkommandoen sendte ham Tilbagekaldelsesordren til den Ekspedition, som Overkommandoen havde befalet.

Overkommandoen

begærede Ekspeditionen udført.

Men der kom aldeles intet hverken mundtligt eller skriftligt fra Overkommandoen, og Grunden hertil viste sig at være den, at Overkommandoen ikke vilde have noget forandret ved Eckernførde Ekspeditionen, fordi den ansaaes for nødvendig for at dække Rye's Tilbagetog. Dette fremgaaer ikke alene af General Kroghs skriftlige Erklæring under Forhørene, men ogsaa af, at Stabschefen, Oberts Læssøe, personlig i Sønderborg Havn overværede Indskibningen af det Kompagni Soldater, der sendtes med Eckernførde Ekspeditionen, hvilken Indskibning foregik d. 4de April efter at Hærens Fremrykning var befalet standset.

Man maa da spørge, hvad vilde Overkommandoen svaret, hvis min Fader havde henvendt sig til den. - Den vilde sikkert svaret "Nej" til Forespørgsel om Ordren til Eckernførde skulde forandres, og den vilde maaske endog have givet min Fader en Reprimande for hans umilitæriske Forespørgsel.

Den daværende Krigsminister Hansen gjorde stærkt gældende, at Eckernførde Ekspeditionen var overflødig, efterat Hæren havde standset sin Fremmarch men Generalstaben har senere i sit Værk: "Den dansk-tyske Krig" gjort gældende, at Overkommandoens Mening var den rigtige.

Støttet herpaa beviser jeg da, at Dommen over min Fader er uretfærdig, at det er et Justitsmord, som er begaaet.

Jeg havde den store Glæde af mit Arbejde, at det mødte saa stor Tilslutning saavel i Hæren som i Flaaden, og der er Grund til at haabe, at der nu er rammet en pæl igennem den Tale, at min Fader burde deltage i Ansvaret for Eckernførde Ulykken, og det tør ventes at

Historien vil frikende ham.

For dem, der kunde ønske at blive nærmere bekendt med denne Sag, der har beskæftiget mig saa meget, vil jeg sluttelig give Anvisning paa at læse min Artikel fra 1896 og Generalkrigsrettens Dom, der findes optaget i "Nyt Arkiv for Søværnen" 2^{den} Række 5te Bind 1850.

Medens min Fader saaledes havde alvorlige Tider i sin Forretning, havde han rig Glæde i sit Hjem, hvor Børnene kappedes om at vise ham Tillid og Kærlighed. Det var en Lykke for ham at være omgivet af saa mange voksne, forstaaende Børn, der, ligesom han selv, kunde indse, at han led Uret. Festlighederne gik da ogsaa deres Gang i denne Periode, idet 3 af mine Sødskende holdt Bryllup. Min lidt sværmerisk anlagte, skælmske og meget indtagende Søster Fanny gjorde Begyndelsen, idet hun 2 Dage efter min Faders Hjemkomst fra Krigen blev viet i Holmens Kirke af Provst ^{min} ~~M~~ter til min poetiske Svoger Pauli Regoli, Sognepræst i "Dahler" i Slesvig. Da det unge Par rejste til deres Hjem, fulgte min kære Søster Emilie med til Lech i Slesvig, hvor min Faders Svoger, Apoteker Christian Riese Mecklenburg boede. Besøget gjaldt nu ikke saa meget den gode Onkel, som Kæresten Lore^{tz} Petersen, der var Lensfoged i Bücking Herred og d. 14de November 1849 holdt de da Bryllup i Apotekerens Hjem i Lech. Min udmærkede Broder Peter blev den tredie Brudgom, idet han d. 16de Januar 1851 blev viet i Faarevejle Kirke til Provst Christian Gardes Datter Petra, hvorpaa de toge Bolig i Nørre^{ly}gum i Slesvig, hvor Broder Peter var beskikket til Sognepræst. Allerede efter et Aars Ægteskab, havde min kære Broder den Sorg at miste sin Hustru, om hvem min Fader skriver saaledes i sin Dagbog:

"Ren og englelig er hun gaaet ind til vor Gud."

Broder Peter var derpaa Enkemand i nogle Aar og giftede sig saa med min kære, endnu levende Svigerinde Augusta, om hvem min Fader skriver:

"De bleve ægteviede i Næstved af Pastor West, og hun var en Datter af Justitsraad (senere Etatsraad) Borgmester og Byfoged Lawaetz. Det Venskabsbaand, som siden jeg var i Nyborg har bestaaet imellem Lawaetz og os, er derved end fastere bleven knyttet, og min kære Svigerdatter til hvem jeg 1826 stod Fadder har altid været os alle kær. Gud give mine elskede Børn al den Lykke, jeg nedbeder over dem."

Min Fader havde altsaa nu 3 gifte Børn i det vestlige Slesvig kun smaa Afstande fra hverandre, Broder Peter nordligst, saa Fanny og Emilie sydligst imellem Tønder og Husum. Den megen Lykke maatte min Fader jo besøge, og det skete da ogsaa i Sommerferien 1851, da han med sine ugifte Døtre sejlede fra København med Dampskibet "Diana" til Flensborg og derfra over Land til Lech, hvor alle Faders Børn samledes undtagen de 3 yngste Sønner, der maatte passe deres Forretninger.

I Dagbogen fortælles, at han tilbragte 3 "behagelige Uger hos sine Børn i "Dahler""Nørrelygum" og paa "Liebleben"; men inden hans Afrejse fra sidstnævnte Sted fik han Meddelelse om, at han ved en Reduktion i Officerskorpset vilde faa sin Afsked fra 1ste September 1851 med en Pension af 1956 Rigsdaler aarlig.

3 Sødskendes
Bryllup 1849-
1851.

Besøg hos de
Nygifte 1851.

Afsked af Mari-
nen d. 1/9 1851.

Fire andre Officerer bleve afskedigede samtidig med ham, og min Fader bemærker dertil:

"Da min Stilling i Marinen var bleven ubehagelig, og jeg ikke kunde vente at blive brugt mere, kan jeg ikke være utilfreds med at være kommen ud af Etaten, hvor tuhg dette ellers vilde været mig. Desværre følger dermed en Uvirksomhed, som højlig trykker mig og en Formindskelse af mine Indtægter, som ogsaa trykker. Men, som Gud gør det, er det bedst, og taalmodig vil jeg ogsaa bære denne Tilskikkelse."

Min Fader tager denne Begivenhed paa den samme smukke, tillidsfulde Maade, hvorpaa han havde taget de andre store Prøvelser i sit Liv.

Flyttede til Nørrevold 1851. Efter næsten 17 Aars god Tjeneste ved Drengeskolerne forlod han disse i sit 62de Aar og flyttede til Nørrevold, Hjørnet af Fiolstræde, hvor han var saa heldig at faa en dejlig Bolig med Sol og Udsigt til 6x grønne Træer paa Volden, som dengang omgav Byen. Det glædede ham meget, at der vistes ham stor Anerkendelse ved hans Afgang fra Skolerne, hvilket blandt andet viste sig ved, at Lærere og andre forærede ham den røde Fløjels Lænestol, som endnu findes i Hjemmet i Farum. Jeg træffer endnu saa jævnlig Underofficerer i Marinen, der have gaaet i Skolen og som omtale min Fader med Taknemmelighed og Anerkendelse, hvilket naturligvis glæder mig, da det viser, at han trods de 52 Aar, der ere forløbne siden den Tid, endnu ikke er glemt og holdes i venlig Erindring.

Minder fra Nyboder. Mange ere de udmærkede Minder, vi Børn have fra Livet paa Drengeskolen, og det traf sig saa heldigt, at da vi flyttede derfra, vare vi alle saa voksne, at Legene i de store Gaarde havde tabt deres Tiltrækningskraft, saa at de kunde undværes uden Smerte. Iblndt Minderne maa jeg nævne to, som særligt have præget sig i min Erindring med gylden Skrift, og det var den ^a Aarlige Skovtur paa Faders Fødselsdag, og den aarlige Theatertur, naar Fader tog en Parketloge og hele Familien gik i Theatret. De Stykker, jeg bedst erindrer, er de, jeg saae i mine Drengenaar, og Grunden dertil er den, at de ældre Sødskende gennemlevede en saadan Theateraften i Sang og Gengivelse af Replikkerne hele det følgende Aar: "Eventyr paa Fodrejsen" "Sparekassen" o.s.v. staa ~~ik~~ for mig fra denne Tid med uudslettelig Glans, og Sangene fra de Stykker var Anine utrættelig i at synge, saa at jeg endnu kan endel af dem udenad.

Var Theaterturene til stor Glæde, saa var Skovturene d. 9de Juni det ikke mindre. Den foregik som oftest i en Hundekulde, jævnlig ledsaget af Storm og Haglvejrr; men det skulle jo være Sommer den Dag, og det var næsten umuligt, om Vejret end var nok saa rædsomt, at opsætte en Tur, som hele Børneflokken havde glædet sig til fra Juni det foregaaende Aar. Derfor

kørte vi ogsaa undertiden i Skoven i et saa forrygende Vejr, at forbigaaende Matroser fandt sig beføjet til at raabe Hurra for de modige Skovgæster, der fyldte den firstolede Holstensvogn til sidste Plads.

Minder fra
"Fiolen".

Rige er ogsaa de Erindringer de yngre Børn have fra Hjemmet ved Nørrevold, der jo straks blev døbt til at hedde "Fiolen", fordi det laa paa Hjernet af Fiolstræde ved Siden af det Hus, hvor nu Handelsskolen har faaet Lokale. Fader og Anine offrede sig ganske for Ungdommens Glæder. Vi havde saa at sige aldrig ældre Fremmede, men derimod jævnlig Yngre, og Dørene stod altid paa vid Gab for enhver Ven eller Veninde, som vilde gæste Huset. Det var et storslaaende Hjem med aabne, varme Hjerter baade det i Nyboder og det paa Fiolen, og Faders livlige Aand og friske, mærkeligt hurtigt udviklede Blik for den ny Tid fra 1848 og dens gode Sider var Bæreren af en god, sund Aand i Hjemmet.

Efterat Fader var gaaet af fra Marinen levede han endnu c.23 Aar, nemlig c.15 Aar paa "Fiolen" og c. 8 Aar i Farum. Det lyder maaske underligt, men jeg troer at kunne sige, at de lykkeligste Aar i hans Liv faldt, efterat han var kommen ud af al offentlig Virksomhed, og sikkert tør jeg sige, at hans Livsaften i Farum var vidunderlig skøn for ham og for hans Børn. Den Frygt, han havde for at mangle Beskæftigelse, viste sig ugrundet; thi hans sidste store Bog "Den dansk-norske Sømagts Historie" udkom først i 1861, da han var 71 Aar gammel, saa indtil den Tid havde han nok at tage Vare paa, og efter den Tid behøvedes ikke saa meget, Aarene gjorde deres Krav gældende. Da han flyttede til Farum havde han nok at tage sig til hele Dagen; thi han var dengang 77 Aar gammel, en Alder hvori man bruger dobbelt Tid til Alt, imod tidligere, og han kunde forklare mig, naar jeg spurgte derom, hvorledes Barbering, Avislæsning og Skriven Breve til Børnene tog saa megen Tid, at han kunde synes, at han til Tider havde travlt.

Minder fra Fa-
rum.

Han elskede sine to smaa Værelser "mine Kahytter" som han kaldte dem og nød, at de vare godt solbeskinnede og vendte ud imod Haven. En Fryd var det ham, at han paa en Fødselsdag fik en Flagstang i Haven med et stort Flag forærende, og jeg troer næsten, at det bedste ved Flagstangen var Fløjen paa Toppen, saa han kunde se, hvad Vinden var; thi som for alle gamle Sømænd, især dem fra Sejlskibstiden, spillede Vindretningen og Barometret en stor Rolle i hans daglige Liv. Jeg har kendt en københavnsk Lods, som, naar man vækkede ham ligegyldigt til hvad Tid paa Døgnet, altid ligesom han slog Øjnene op spurgte: "Hvad er Vinden?" hvilket var ganske naturligt i Sejlskibstiden, da Vinden var Drivkraften og af dens Retning ahang Sejladsens Fremme og Vejret. De daglige Spadsereture tog ham ogsaa endel Tid; han gik

Morgentur hele sit Liv, og Vejret skulde være "djævleblændt", som han udtrykte sig, naar han ikke gik ud. En Sti i Farumgaard's Skov, hvor han daglig vandrede, fik da ogsaa imellem Egnens Folk Navn af "Kommandørens Sti", fordi den afholdte, kære Kommandør var vel kendt paa den Vej. - Aftenen skulde helst sluttet med et Slag Kort - han spillede udmærket godt Kort. - Før han flyttede til Farum, fik han sin Whist eller Lomber i "Kongens Klub", der dengang var en fin Klub med smukt Sommerlokale udenfor Vesterport; men Klokken 9 om Aftenen kom han hjem og fik da Aftensmad bestaaende af et stykke Rugbrød og Franskbrød sammenlagt og dertil en dansk Snaps og et Glas Vand, der i de senere Aar erstattedes af en halv Baier. Han var en meget maadeholdende Mand i Mad og Drikke, Vin drak han ikke uden ved store festlige Lejligheder, Een Cigar røg han daglig.

I Theatret kom han ikke mere end den ene Gang om Aaret med hele sin Familie, og hans Klæder bleve saa vel slidte, at gamle Jomfru Hülder, der syede Drengetoj hos os med Berettigelse sagde: "Kommandøren er skam god nok, men hans gamle Bukser er der rigtignok ikke meget ved". Det var, naar hun skulde ~~s~~y Kommandørens gamle Klæder om til Drengene, at hun kunde komme med en saadan Bemærkning. Disse Drengene, om hvem hun sagde, at hun heller vilde passe paa en Sæk fuld af Lopper end paa en Flok Drengene.

Det var ikke min Faders Natur at være nøjeregnende; han havde stor Lyst til at være paa Færde og deltage i Livets Glæder, var dertil endog meget gæstfri og selskabeligt anlagt; men han havde ikke Raad til det Flotte, og derfor maatte han give Afkald paa det, hvilket sikkert har kostet ham endel Kamp; thi han skriver i 1868 saaledes:

-----"Uagtet jeg er mig bevidst, at vi bestræbte os for den strængeste, dog anstændige Oekonomi - ja, et Kniberi jeg ofte skammer mig over - sloge dog ikke Indtægterne til at dække Udgifterne"-----og han bestemte sig derfor til at opgive at holde Pensionærer som han havde holdt i mange Aar, og flyttede fra Nørrevold til Farum. Efter at han havde gjort det, slog Pengene godt til, og min kære - for os Børn saa meget ofrene-Fader talte med ~~lækk~~ ~~lækk~~ Glæde om, hvilken Lettelse det blev ham paa hans gamle Dage, at han kunde komme igennem med sine Finantser. Han døde ogsaa gældfri, hvilket jo er forbavsende, naar det erindres, at han til sin store Families Forsørgelse kun havde sin Officersgage.

Hjemmet i Farum var et rigtig Bedstefader Hjem, hvor ældre og yngre Børn længtes efter at komme til for at samles med den kære Gamle, der altid var henrykt, naar vi kom. Familien søgte ogsaa Ly i dette Hjem, naar de havde været syge og trængte til at genvinde tabte Kræfter - min Carl Frederik hører til dem, der kom sig der - og vi vidste, at de der ikke alene fik en god legemlig Pleje; men de mødte Forstaaelse og Kærlighed saavel hos Fader som hos hans flinke og kærlige Døtre, der siden Faders Død have stor Ære af

Bedstefader- Hjemmet.

at have formaaet ved deres kærlige Sind at bevare Farum for os alle som et Sted, hvor der er godt at være.

Vaupell's Skriverier 1869.

Tillæg til Dagbogen "Om Eckernførde" Forfattet 1869.

Fjernt fra Verden levede Fader et idyllisk, fredeligt Liv i Farum; men engang imellem væltede Verden sig dog ind paa ham, hvilket saaledes var Tilfældet, da Oberst Vaupell udgav "Kampen for Sønderjylland 1848-1850, Kri-gen 1849", idet han der gav en fejlagtig Fremstilling af Eckerknf rde Kampens Historie, saaledes at min Fader blev urigtigt og uretfærdigt omtalt. I den Anledning skrev Fader i Juni 1869 - da han var 79 Aar gammel - et "Tillæg" til sin Dagbog og heri udtaler han sig saaledes:-----"De Grunde, som bevægede mig til ikke offentlig at imødegaa Vaupell, vare, at jeg indsaa, at jeg ved at inklade mig paa en litterær Fejde vilde forstyrre min nu opnaaede Ro, og derved maaske ogsaa ikke kunde indgaa smerteligt at berøre den allerede haardt prøvede, blinde og apoplektiske Frederik Paludan uden at opnaa et tilfredsstillende Resultat"-----"Men for at mine efterladte Børn kunne kende det Faktiske ved denne Sag, vil jeg her anføre, hvad jeg nu kan oplyse derom."

Fader tilbagev der i "Tillæget" Vaupell's Angreb paa ham og giver en ret fyldig Fremstilling af Forholdene og sin egen Stilling til Sagen, men jeg skal ikke gengive hans Udtalelser her, skønt de have interesseret mig i høj Grad; thi jeg har benyttet dem i den Artikel jeg, som foran ^{for} ~~omtalt~~, i 1896 skrev til Faders Forsvar, efterat jeg havde haft de officielle Dokumenter til Gennemlæsning. Kun skal jeg anføre Slutningen af Faders Indlæg, der lød saaledes:"Efter at nu en lang Række af Aar er henrundne siden denne ulykkelige Begivenhed, hvori mine Tanker hyppigt have beskæftiget sig med denne, tilsiger min Samvittighed mig dog endnu, at jeg er blevet ubilligt dømt, skønt jeg taknemmelig erkender, hvormegentil min aandelige Udvikling denne Herrens Tilskikkelse væsentligt har bidraget til den velgående Ro, som nu er skænket mig". Er det dog ikke yndigt, at vor k re Gamle kan skrive saaledes i sit 79de Aar, da han er paa Gravens Rand, og er det ikke opløftende at se, at selv Menneskers Mishandling af et andet Menneske kan i Guds Haand blive Midlet til "velgørende Sindsro"for dette Menneske, hvilket er Bekræftelse paa Ordet "Alting tjener dem til Gode, som elsker Gud". I denne velsignede Fred døde min Fader d.16de Januar 1875 da han var godt 84½ Aar gammel. Han havde hele sit Liv kunnet glæde sig ved en udmærket Helbred, og han var kun 8 Dage syg af Lungebetændelse, da han døde. Jeg var ude hos ham ~~h k~~, Dagen før han gik bort; han havde da faaet Alterets Sakramente, idet han selv troede, at han skulde d . Da jeg om Morgenen paa hans D dsd g kom ind til ham og spurgte til hans Befindende, svarede han mig ~~xk~~ : "Jeg

Velgørende Sindsro 1869.

37

føler mig, som om jeg kom mig; det er jo et Mirakel". Lægen rystede imidlertid paa Hovedet, og han fik Ret, at det ikke betød noget. Da Broder Christian om Aftenen sad hos Fader, sagde han, at han vilde lægge sig til at sove, og straks efter at han havde lagt sig til Rette, udaandede han uden Døds-kamp. Saa mildt og fredeligt døde denne Hædersmand, og jeg bringer ham en dybtfølt Tak for al den Rigdom, han havde givet sine Børn i Livet og ~~for~~ for den udmærkede Arv, han efterlod dem. Den bestod ikke i Penge, men i det, som er mere værd end Sølv og Guld, thi han gav os: en kærlig Opdragelse paa kristeligt Grundlag, en god Uddannelse, et sundt Legeme og et uplettet, godt Navn, som vi bør holde højt i Ære.

Faders Begravelse 1875.

I Moders 28 Aar før gravede Grav paa Farum Kirkegaard blev min Faders Lig nedsat. Ved Begravelsen saaledes alle Faders Børn undtagen Søster Emilie og hendes Mand, der dengang boede i Husum, og Broder August og hans Hustru, der vare i Vestindien, hvor han var Guvernør. En stor Kreds af Venner fra Farum var til stede og endvidere glædede det os at se, at 3 Søofficerer havde ulejliget sig til Farum fra København trods den vinterlige Aarstid og den lange Afstand. De 3 Søofficerer, som saaledes hædrede Faders Minde, var Friederich Lund, William Carstensen og Julian Mac-Dougall, der alle er endte som Kontreadmiraler. - Broder Peter bragte en yndig Tale til vor Fader med følgende Ord: "Et lille Ord maa dog ogsaa jeg sige ved min Faders Kiste, og det kan ikke være andet end en Taksigelsens Ord, ikke blot i mit og mines Navn, men i alle mine Sødskendes og deres, der hører dem til, baade dem, der er fjernt borte og dem, der er her tilstede, og jeg tør maaske tro, at her ogsaa er Nogle, som i det Forhold, hvori de ere komne til ham i hans Liv, igennem ham have faaet et andet Indtryk, en eller anden Paavirkning, som har gjort dem godt, og som de mindes med Tak, saa at ogsaa de ville være med, naar jeg nu siger Dig, vor kære Herre og Gud Tak for al den Naade, som du igennem ham har vist imod os. Først siger jeg da Tak for den Naade, at du gav ham et saa kærligt Sind, som traadte frem mere og mere hvert Aar, der gik hen af hans lange Liv, og særlig Tak for den Maade Du gav ham til at elske sine Børn med en selvfornægtende Kærlighed, hvorom det ene Minde efter det andet i denne Tid fremstiger i vore Sjæle, om hvorledes han stred og sled og arbejdede for den store Flok, Du havde givet ham, og hvorledes han villigt kunde underkaste sig saa mange, mange Savn og Besværligheder for vor Skyld, og forsage endog saadanne Bekvemmeligheder, som iblandt hans Ligestillede plejede at anses for nødvendige. Men først og fremmest Tak for den Naade, at han fra sin tidligste Ungdom havde Sind til at hæve sit Blik op til Dig, og saa at han lige fra vor Barndom, saa langt tilbage, som jeg kan mindes, med vor fromme Moder lærte os at se op ad til Dig, uden hvem vi intet kunne gøre.

Tak fordi Du styrkede ham, da Trængselens Tider kom, saa han gik lutret og rensset ud af Trængselens Ovn, styrkede ham, da han mistede hende, som hans Sjæl var knyttet saa inderligt til. Jeg mindes det saa grant, da han sad der, dengang hendes Baare stod, hvor hans nu staar, sad der saa dybt nedbøjet, og da han næsten ikke kunde rive sig løs fra den Grav, hvori vi nu ogsaa skulle nedsænke ham, hende, som han endnu bestandigt levede i et aandeligt Hjertesamfund med, saa at hans Tanker ideligt gik hen til hende i Himmelen, som hans Skridt stadigt søgte hen til hendes Hvilested. - Tak at du styrkede ham i de endnu bittere Trængsler, som fulgte efter, saa han lærte ved Din Naade at sige Verden Farvel og lade Din Fred stedse mere dale ned i hans Sjæl, saa den blev saa mild og blid, som - saa tyktes det mig - jeg sjældent har truffet hos nogen. - Tak, at Du saaledes styrkede ham i Samfundet med Dig, at han, der alt fra sin tidlige Tid, ikke satte sig tilbords, uden at folde sine Hænder til Bøn, lige til det sidste hver Morgen og Aften bøjede sine gamle Knæ, for at løfte sin Sjæl op til Dig og styrkes i Forvisningen om sine Synders Forladelse for Jesu Kristi Skyld. - Tak at du styrkede ham, saa hans Tillid til Din Kærlighed og Naade blev saa stor, at han, naar vi andre kunde klage eller være mismodige over dette eller hint, stadigt plejede at trøste os med: Vorherre gør det nok godt. Ja, Tak for den dejlige milde Alderdom, Du skænkede ham, og hvorfra Opbyggelse saa ofte er kommen til os, der, hver Gang vi kom her til ham, tog ny Fred og Glæde med tilbage herfra, og det Ønske, at vi maatte komme til at ligne ham. Og saa Tak for hans milde, blide Død, at han ikke skulde lide de store Smerter, og at ~~Bønnen~~ ~~Bønnen~~ Bønnen: "Herre lad Din Tjener gaa bort i Fred" i rigeligt Maal opfyldes paa ham. Ja, Herre, Tak for al Din Naade imod ham og imod os igennem ham! Amen."

Jeg springer de sidste 2 Sider over med diverse Udtalelser om Faderen af Pressen, af Provst Garde i Faarevejle (Fætter), og Overpræsident Vald. Oldenburg og Amtmand, Kammerherre Carl Bille, da de ikke betyder noget for os. (Poula).